

ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

STUDY AND DEVELOPMENT OF HANDICRAFTS SOUVENIRS FROM WICKER
PALM LEAVES

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2559

ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

STUDY AND DEVELOPMENT OF HANDICRAFTS SOUVENIRS FROM WICKER
PALM LEAVES

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

STUDY AND DEVELOPMENT OF HANDICRAFTS SOUVENIRS FROM WICKER
PALM LEAVES

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN ELECTRICAL COMMUNICATIONS ENGINEERING
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองสารนิพนธ์

หัวข้อสารนิพนธ์

.....
ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก
จากเครื่องจักสานใบลาน
STUDY AND DEVELOPMENT OF HANDICRAFTS
SOUVENIRS FROM WICKER PALM LEAVES

นักศึกษา

นาย พัฒนพงศ์ พูลอุดร

รหัสประจำตัวนักศึกษา

55631023

ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ.

2559

อาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์

รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์	ลายมือชื่อ
ดร.สมชาย เขะวิเศษ	
รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา	

ค่าคะแนนรวมที่เป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการสอบ O (Out Standing)

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ

14 ธันวาคม 2559 เวลา 09:00 น.

สถานที่สอบ

ห้อง ค 418 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพงศ์ มะโน)

คณบดี

วันที่ 30 / ธันวาคม / 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อสารนิพนธ์	ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน
นักศึกษา	นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร
รหัสประจำตัว	55631023
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
พ.ศ.	2559
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน (2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน (3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานโดยใช้แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่มีวางจำหน่ายโดยทั่วไปแล้วมีผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 10 รูปแบบ (2) ลายที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์โคมไฟ คือ ลายดอกพิกุล (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และผู้ประกอบการมีความเห็นตรงกัน โดยเลือกผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านประเภทโคมไฟ (4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=3.83, S.D.=0.32 ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ (5) ความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในผลิตภัณฑ์จำนวน 30 คน มีความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.58, S.D.=0.29

Thematic Paper Title	Study and development of handicrafts souvenirs from wicker palm leaves.
Student	Mr.Pattanapong Pool-u-dorn
Student ID.	55631023
Degree	Master of Science in Industrial Education
Program	Industrial Design Technology
Year	2016
Thematic Paper Advisor	Associate Professor Udomsak Saributr

ABSTRACT

This research aimed (1) to study form handicrafts wicker palm leaves (2) to development of handicrafts souvenirs from wicker palm leaves (3) to evaluate the satisfaction of the consumer in the form of handicrafts souvenirs from wicker palm leaves. The research data was collected by a surveying and interviewing experts, manufacturer and supplier of handicraft products. The questionnaire and data were analyzed by descriptive statistics, percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.).

The results showed that: (1) the product forms In Ayutthaya, wicker products commercially available products typically have a total of 10 patterns (2) that fits the pattern applied to the product's lamp flowers (3) expert handicraft products. And operators are of the opinion that match. The decorative product categories Lighting (4) design experts with satisfaction the high level the mean ($\bar{X}$ =3.83, S.D.=0.32) of development of the product (5) The group of tourists on the product model. Tourists interested in the product group of 30 people are satisfied with the product model form the highest level the mean ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.29).

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่คอยกรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะ และช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งยังได้มอบโอกาสและประสบการณ์ที่ดีเป็นอย่างสูงแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนสารนิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณดร.สมชาย เศษวิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยเพื่อให้สารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณคุณณอม แหวนนาค คุณวันทนีย์ มีพลกิจ คุณอนุวัฒน์ มูลแก้ว คุณนฤพนธ์ ทองจ่าง ผู้เชี่ยวชาญที่คอยให้คำปรึกษาตลอดจนงานสำเร็จ และกราบขอบพระคุณท่าน ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ เล่าหะเพ็ญแสง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ ภิรมย์การผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมต่อการวิจัย อีกทั้งยังคอยชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และน้องสาว ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเป็นแรงผลักดันทำให้สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณบุญรอด หงวนเสงี่ยม และเพื่อนๆทุกคนที่คอยช่วยสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ สำหรับคุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้แก่บิดา มารดา ซึ่งเป็นที่รักและเคารพเพียง ตลอดจนอาจารย์ที่เคารพทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่ายิ่งให้แก่ข้าพเจ้า

พัฒนพงศ์ พูลอุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	i
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ii
กิตติกรรมประกาศ.....	iii
สารบัญ.....	iv
สารบัญตาราง.....	iii
สารบัญแผนภูมิ.....	vii
สารบัญภาพ.....	viii
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	6
2.2 ข้อมูลเรื่องเจดีย์ย่อมุม.....	10
2.3 เครื่องจักสาน.....	13
2.4 ไบลาน.....	30
2.5 ของที่ระลึก.....	38
2.6 โคมไฟ.....	46
2.7 หลักการออกแบบ.....	51
2.8 การอนุรักษ์วัฒนธรรม.....	57
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	66
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมเครื่องจักสานใบลาน.....	72
4.2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมของที่ระลึก.....	75
จากเครื่องจักสานใบลาน	
4.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค.....	78
ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน	
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล.....	82
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	82
5.2 อภิปรายผล.....	86
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ.....	91
ภาคผนวก ข แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์.....	101
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	116
ภาคผนวก ง ภาพการลงพื้นที่และภาพแบบร่าง.....	131
ประวัติผู้เขียน.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2552 – 2554.....	8
2.2 แสดงรายได้จากการจำหน่ายสินค้า OTOP	10
2.3 วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสานในภาคกลาง.....	18
4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ.....	72
4.2 ผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมจักสาน	74
4.3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก.....	76
จากเครื่องจักสานโบราณ	
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค แสดงจำนวนและค่าร้อยละ.....	78
4.5 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์.....	80
หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

2.1 แสดงรายได้จากการจำหน่ายสินค้า 9

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 โครรงอบ.....	15
2.2 รังงอบ.....	15
2.3 แหล่งการเรียนรู้จักสาน ใน อำเภอบางปะหัน.....	16
2.4 การทำปลาตะเพียนสาน.....	17
2.5 การเตรียมวัสดุ.....	21
2.6 ผลิตภัณฑ์จักสาน.....	22
2.7 ลายหนึ่ง.....	23
2.8 ลายสอง.....	23
2.9 ลายสาม.....	24
2.10 ลายเฉลว.....	24
2.11 ที่จำหน่าย ผลิตภัณฑ์จักสาน ของที่ระลึก.....	26
2.12 งอบ.....	27
2.13 ปลาตะเพียนสาน.....	28
2.14 การระบายสีปลาตะเพียน.....	29
2.15 ลานป่า.....	30
2.16 ลานพรุ.....	31
2.17 ลานวัด.....	31
2.18 ต้นลาน.....	32
2.19 ต้นลาน.....	35
2.20 ยอดใบลานที่ตัดมาใช้.....	36
2.21 ยอดใบลานฉีกออกนำมาผึ่งแดด.....	36
2.22 การสานใบลานเป็นเครื่องใช้ต่างๆ.....	37
2.23 ป้ายสนับสนุนผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน.....	61
3.1 ภาพแสดงแผนผังวิธีดำเนินการวิจัย (Research and development diagram).....	71
ง.1 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานใบลาน.....	130
ง.2 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานใบลาน.....	130
ง.3 ต้นลาน.....	131
ง.4 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทต่างๆ.....	131
ง.5 โครงหมวกสานลายเฉลว.....	132
ง.6 ร้านขายสินค้าของที่ระลึกจากเครื่องจักสาน.....	132
ง.7 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานใบลาน.....	133
ง.8 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานใบลาน.....	133
ง.9 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	134

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ง.10 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	134
ง.11 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่1.....	135
ง.12 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่2.....	135
ง.13 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่3.....	136
ง.14 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่4.....	136
ง.15 แบบร่างโคมไฟประเภทติดผนัง.....	137
ง.16 แบบร่างโคมไฟประเภทตั้งโต๊ะ.....	137
ง.17 แบบร่างโคมไฟประเภทตั้งพื้น.....	138
ง.18 แบบร่างโคมไฟประเภทแขวน.....	138
ง.19 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทตั้งโต๊ะ.....	139
ง.20 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทตั้งพื้น.....	139
ง.21 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทติดผนัง.....	140
ง.22 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทแขวน.....	140
ง.23 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทตั้งโต๊ะ.....	141
ง.24 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทตั้งพื้น.....	141
ง.25 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทติดผนัง.....	142
ง.26 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทแขวน.....	142
ง.27 ขึ้นรูปโครงสร้างผลิตภัณฑ์โคมไฟ.....	143
ง.28 โครงสร้างผลิตภัณฑ์โคมไฟ.....	143
ง.29 ขึ้นลายसानสอดดอกพิกุล.....	144
ง.30 ไบลานที่นำมาเลียดแล้ว.....	144
ง.31 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้น.....	145
ง.32 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะ.....	145
ง.33 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง.....	146
ง.34 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแบบแขวน.....	146

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

มนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์สังคม คือ ต้องอยู่ร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน มีระบบระเบียบในสังคม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ประกอบไปด้วยสิ่งต่างๆ เหล่านี้ อาทิ การรับประทานอาหาร ภาษาที่ใช้ในการพูดจา ความคิดความอ่าน ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย การนับถือศาสนา ตลอดจนกระทั่งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มนุษย์จะเป็นผู้คิดค้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและกลุ่มชนของตน ในตอนแรกมนุษย์จะคิดค้นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่มีอยู่ในธรรมชาติ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ทั่วไป มนุษย์จะนำสิ่งรอบตัวในธรรมชาติมาประดิษฐ์ หรือนำมาพัฒนาความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของตนให้ดีขึ้น สิ่งที่มนุษย์คิดค้นมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การประกอบอาชีพ มีลักษณะง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย แต่ขณะเดียวกันก็มีความงามอยู่ในตัว (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต. 2552 : 3)

หัตถกรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญา มนุษย์ได้สร้างงานหัตถกรรมสำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวันขึ้นอีกมากมายหลายประเภท พร้อมกับพัฒนารูปแบบของหัตถกรรมเหล่านั้นให้มีประโยชน์ใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539 : 17) ดังนั้นการสร้างงานหัตถกรรมให้มีความสวยงามหน้าใช้ นั้น กระบวนการทาง “ ศิลปะ ” จึงเข้ามามีบทบาทและเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ ทำให้งานหัตถกรรมบางชิ้นกลายเป็น “ ศิลปะหัตถกรรม ” (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539 : 18) ศิลปะพื้นบ้านเป็นศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เล็กจนโต แต่มนุษย์มักไม่ค่อยเห็นความสำคัญหรือยกย่องเหมือนศิลปะสาขาอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกเคยชินที่มนุษย์ได้พบเห็นอยู่ทุกวัน ความเรียบง่าย และความงามอย่างธรรมดาของศิลปะพื้นบ้าน แต่จะเห็นได้ว่า ศิลปะพื้นบ้านจะมีเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นเฉพาะตัว มีแบบอย่างของตนเอง จึงสร้างงานขึ้นมาอย่างสวยงามตามประเพณีนิยมและตามยุคตามสมัยด้วยเหตุนี้เอง เราจึงกล่าวได้ว่าศิลปะพื้นบ้านช่วยบอกประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม และบอกลักษณะวัฒนธรรมของกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ ให้ทราบเป็นอย่างดี เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะเกี่ยวข้องกับสิ่งของ ศิลปกรรมเหล่านี้ย่อมเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านว่าเป็นอย่างไรในแต่ละยุคแต่ละสมัย (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต. 2552 : 27) เครื่องจักสานพื้นเมืองของไทย ถือว่าศิลปะชาวบ้าน หรือหัตถกรรมพื้นเมืองที่มีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย ศิลปะชาวบ้าน คือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยและแสดงออกมาในรูปเชิงศิลปะตามความเป็นอยู่ หรือตามความนิยมของสภาพท้องถิ่น เครื่องจักสานแต่ละภาคแต่ละท้องถิ่น มีรูปแบบหรือลักษณะที่ทำขึ้นจะแตกต่างกันตามความต้องการของประโยชน์ใช้สอย เครื่องจักสานแต่ละท้องถิ่นกลายเป็นสินค้าและอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นสัญลักษณ์ของพื้นบ้านนั้นๆ สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษและยังทำกันอยู่ในปัจจุบัน เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่มีคุณค่าในตัวเอง ในด้านวัตถุดิบซึ่งมีความงามตามธรรมชาติ ลวดลายจากการสานสอด ถัก ทอ นั้นเกิดขึ้นจากความพยายามของมนุษย์ ทั้งใน รูปแบบ

ของเครื่องจักสาน แสดงถึงลักษณะพื้นเมืองพื้นบ้านที่แตกต่างกันออกไป ปัจจุบันมีการนำเครื่องจักสานที่มีลักษณะแปลกๆ มาประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือนำมาใช้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ และรสนิยมของผู้จัดที่จะรู้จักนำเอาวัสดุพื้นเมืองที่มีความงามอยู่ในตัวของมันมาใช้ประโยชน์ (วินัย วิริยะปานนท์. 2527 : 8)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอารยธรรมอันยาวนาน สิ่งที่ยังบอกถึงการมีอารยธรรมส่วนใหญ่เป็นผลงานทางด้านศิลปกรรม ความเจริญรุ่งเรืองของศิลปกรรมในอดีตเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ร่องรอยของเมืองโบราณ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี เป็นต้น ภูมิประเทศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ไม่มีภูเขาแต่มีแม่น้ำสายใหญ่คือ แม่น้ำป่าสัก ลพบุรี และเจ้าพระยาไหลมาบรรจบกันในลักษณะล้อมรอบผืนดิน ตัวจังหวัดจึงเป็นเกาะที่มีบ้านเรือน ปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้างฝั่งแม่น้ำ

ดังนั้นในการศึกษาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ได้สอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรีในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการวางแผนพัฒนาและบูรณาการทั้งในโครงสร้างพื้นฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและบริการให้เอื้อต่อการพัฒนา และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน เช่นโครงการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อก้าวสู่ตลาดสากล โครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน และถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นถิ่น เป็นต้น (แผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553)

จากการศึกษาเบื้องต้นผู้วิจัยจึงได้มีแนวความคิดที่จะพัฒนางานหัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่พอใจในงานหัตถกรรมเครื่องจักสานเพื่อส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ผลิตให้มีรายได้เพิ่มจากเดิม และผู้จำหน่ายมีตัวเลือกสินค้าในการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น โดยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจึงคิดว่าการศึกษาและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกเครื่องจักสานโบราณเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นการเพิ่มมูลค่า และกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ
- 1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ
- 1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาหัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ โดยมีแนวทางในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ (มาโนช กงกะนันท์. 2538 : 76)

1. ศึกษาเรื่องประเภทของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน
2. ศึกษาเรื่องวัสดุและรูปแบบ

1.3.2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ผู้วิจัยได้ใช้ประยุกต์ใช้แนวความคิดของ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2539 : 18)

1. ด้านการกำหนดรูปแบบ
2. ด้านการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม
3. ด้านการอนุรักษ์และการส่งเสริมวัฒนธรรม

(ประกอบ มีโคตรทอง. 2551 : 168-174) กล่าวว่า การส่งเสริม หรือการสืบทอดวัฒนธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจด้วย การศึกษา เชิญชวน วิงวอน ขอร้อง เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ยังมีวัฒนธรรมอื่นปะปนเข้าด้วยแล้ว เมื่อได้กลิ่นกรองแล้วจึงจะส่งทอดต่อไปยังคนรุ่นต่อไป การเสริมสร้างหรือถ่ายทอดวัฒนธรรมเช่นนี้ จึงเป็นขบวนการที่สืบทอดต่อไปไม่ขาดสาย

1.3.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่องานหัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการพัฒนา ของ (วัฒน์ จุฑะวิภาค. 2545 : 73) 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านรูปแบบ
2. ความคงไว้ของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ด้านความสวยงาม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 เป็นการศึกษาแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณรวมไปถึงเรื่องวัสดุและรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จากแหล่งการเรียนรู้งานหัตถกรรมเครื่องจักสาน

ตอนที่ 1 ชั้นตอนการศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลด้านวัสดุ
  2. ศึกษาข้อมูลด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจำนวน 3 ท่าน

1.4.2 พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ

1. สเก็ตแบบร่างจำนวน 3 แบบ
2. ทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบสมบูรณ์
3. นำต้นแบบที่ได้ไปประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก

เครื่องจักสานใบลาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน

1.4.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ที่สนใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

ตอนที่ 3 ขั้นตอนการประเมิน

1. นำต้นแบบที่ได้ไปประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกเครื่องจักสานใบลาน

2. ทำการสรุปผลจากแบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้บริโภคในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

1.5.1 การศึกษา หมายถึง การสำรวจข้อมูลและรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน

1.5.2 พัฒนา หมายถึง การนำข้อมูลและรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลานมาทำให้เกิดเป็น ของที่ระลึก

1.5.3 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่สร้างด้วยมือ ที่ได้จากผู้วิจัยพัฒนาจากใบลาน ประเภทงานจักสานโดยใช้วัสดุ ใบลาน ที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจ ให้เกิดการคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง

1.5.4 ของที่ระลึก หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจ เพื่อให้เกิดการคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง

1.5.5 ใบลาน หมายถึง ใบของต้นลานซึ่งเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ในตระกูลปาล์ม ใบมีขนาดใหญ่มาก รูปทรงคล้ายพัด ค่อนข้างกลม ระยะเวลาใบอ่อนจะมีสีเขียวอ่อนติดกันเป็นแผ่น เมื่อโตขึ้นจะค่อยๆบานและแตกออกจากกันเปลี่ยนเป็นสีเขียวเข้ม และสีเทาเมื่อใบแก่เต็มที่

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1.6.1 ได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลานให้มีความหลากหลาย
- 1.6.2 ช่วยเผยแพร่รูปแบบผลิตภัณฑ์จากวิถีชาวบ้านซึ่งเกิดจากลวดลายจากการจักสานใบลานให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น
- 1.6.3 ได้เผยแพร่รูปแบบศิลปะวัฒนธรรมของไทยในเรื่องของลวดลายในการจักสานและโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของไทยซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

- 2.1 ข้อมูลเรื่องจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2.2 ข้อมูลเรื่องเจดีย์อู่ทอง
- 2.3 ข้อมูลเรื่องเครื่องจักสาน
- 2.4 ข้อมูลเรื่องโบราณ
- 2.5 ข้อมูลเรื่องของที่ระลึก
- 2.6 ข้อมูลเรื่องคอมพิวเตอร์
- 2.7 หลักการออกแบบ
- 2.8 ข้อมูลเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

417 ปีแห่งการเป็นเมืองเก่าเมืองแก่ของสยามประเทศ ประกอบด้วย ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์อู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ปราสาททองและราชวงศ์บ้านพลูหลวง มีกษัตริย์ปกครองทั้งสิ้น 33 พระองค์ โดยมีปฐมกษัตริย์ คือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) พระนครศรีอยุธยาจึงนับเป็นราชธานีที่มีอายุยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตลอดระยะเวลา 417 ปี ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทย มิได้เป็นเพียงช่วงแห่งความเจริญสูงสุดของชาติไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสรรค์อารยธรรมของมนุษยชาติซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่นานาอารยประเทศอีกด้วย แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะถูกทำลายเสียหายจากสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านหรือจากการบุกรุกขูดค้นของพวกเขาเอง แต่สิ่งที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนี้ยังมีร่องรอยหลักฐานซึ่งแสดงอัจฉริยภาพและความสามารถอันยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษแห่งราชอาณาจักรผู้ก่อกำเนิดสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม และความมั่งคั่งไว้ให้แก่ผืนแผ่นดินไทย หรือแม้แต่ชาวโลกทั้งมวล จึงเป็นที่น่ายินดีว่าองค์การยูเนสโก โดยคณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ไว้ในบัญชีมรดกโลก เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ณ กรุงคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย พร้อมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย-อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรโดยจะมีผลให้ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาที่ประเทศต่างๆได้ทำร่วมกัน จึงสมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ไปศึกษาเยี่ยมชมเมืองหลวงเก่าของเราแห่งนี้ สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน ได้แก่ วัด และพระราชวังต่างๆ พระราชวังในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยาที่อยู่ 3 แห่ง คือ พระราชวังหลวง วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า และวังหลัง นอกจากนี้ยังมี วังและตำหนักนอกอำเภอพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นที่สำหรับเสด็จประพาส ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน ใน เขตอำเภอบางปะอิน และตำหนักนครหลวง ในเขตอำเภอนครหลวงภูมิภาคของประเทศของจังหวัด พระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน ทางด้าน ทิศตะวันตกและทิศใต้ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางทิศตะวันออก และแม่น้ำลพบุรี (ปัจจุบันเป็นคลองเมือง) ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือ แม่น้ำสามสายนี้ไหลมาบรรจบกันโอบล้อมรอบพื้นที่ของตัวเมือง พระนครศรีอยุธยา ตัวเมืองจึงมีลักษณะเป็นเกาะ เราจะเห็นบ้านเรือนปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้าง ฝั่งแม่น้ำแสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำมายาวนานจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ ประมาณ 76 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 2,556 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 16 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอนครหลวง อำเภอภาชี อำเภอบ้านแพรก อำเภอบางซ้าย อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอบางบาล อำเภอมหาราช อำเภอบางปะหัน อำเภอเสนา อำเภออุทัย อำเภอบางปะอิน อำเภอผักไห่ อำเภอท่าเรือ และอำเภอมัญจาคีรี

2.1.1 สถิติการท่องเที่ยวอยุธยา

การเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอยุธยาเมื่ออัตราเติบโตเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 11.52 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.00 และชาวต่างชาติมีอัตราเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.43 จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นที่มากกว่าชาวไทย การที่อัตราการท่องเที่ยวในจังหวัดอยุธยาเติบโตเพิ่มขึ้นมีผลมาจาก การจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี อาทิ งาน “ อยุธยามหามงคลทิวไร่วัดพระ 9 วัด ” การเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชมโบราณสถานด้วยรถจักรไอน้ำในเส้นทางกรุงเทพ-อยุธยา การล่องเรือเที่ยวอยุธยา ฯลฯ โดยอยุธยาใช้ ความเป็น “ เมืองมรดกโลก ” เป็นจุดขายการท่องเที่ยวที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีการเสนอสินค้า OTOP ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะสินค้ากบแปรรูปหรือกบ กระจ่าง และสินค้าอื่นๆ เช่น พัดสาน เครื่องปั้นดินเผา มีต่อรัฐวิสาหกิจ และยังมีการเปิดไร่องานในกรุงเทพฯ จีน ญี่ปุ่น เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอยุธยาสำหรับพาหนะที่นิยมใช้เดินทางเข้ามาในจังหวัดอยุธยา ส่วนใหญ่ จะนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือ รถโดยสารประจำทาง รถไฟ และอื่นๆ ตามลำดับ

ในการเดินทางแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพักเฉลี่ยประมาณ 1.89 วัน จะเห็นได้ว่ามี อัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา และจากจำนวนนักท่องเที่ยว คีนพัก และการใช้จ่ายต่อคนต่อวัน ประมาณ 1,712.32 บาท มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.39 เมื่อนำมาคำนวณหารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 1,890.51 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ 1,058.70 บาท ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในแหล่งท่องเที่ยวรวมเป็นเงิน 2,584.56 ล้านบาท เมื่อรวมรายได้ทั้งหมดที่เกิด จากการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยไม่นับรวมค่าใช้จ่ายในการเดินทางระหว่างจังหวัดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 4,475.07 ล้านบาท ดังนั้นผู้เยี่ยมชมเยือนมีค่าใช้จ่ายระหว่างอยู่ในจังหวัดอยุธยาประมาณ 1,262.24 บาทต่อ คนต่อวัน

สำหรับสถานการณ์ด้านการพักแรมพบว่ามีจำนวนที่พักทั้งสิ้น 276 แห่ง โดยมีอัตราขยายตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.57 มีห้องพักรวมจำนวน 1,446 ห้อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.76 และอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ

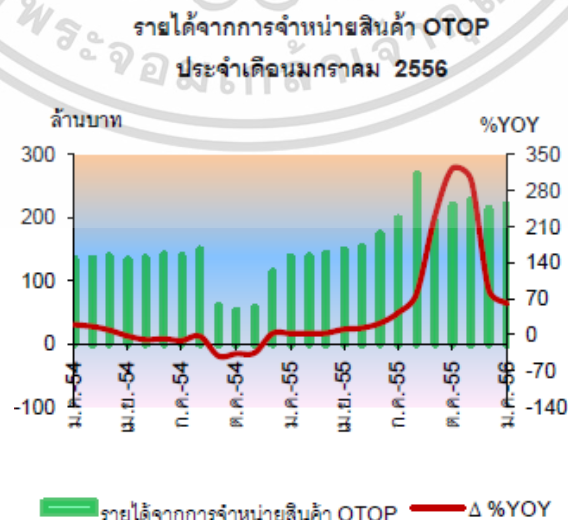
56.63 ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.52 โดยนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยในสถานพักแรมลดลงคือ 1.37 วัน

ตารางที่ 2.1 สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2552 - 2554
SITUATION TO DOMESTIC TRAVELER, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE :
2009 - 2011

รายการ	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)	Item
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	3583231	6534638	4890949	Visitor
ชาวไทย	2703316	5151247	3967499	Thai
ชาวต่างประเทศ	879915	1383391	923450	Foreigners
จำนวนนักท่องเที่ยว	767737	1309987	1028297	Tourist
ชาวไทย	624465	1068404	851323	Thai
ชาวต่างประเทศ	143272	241583	176974	Foreigners
จำนวนนักท่องเที่ยว	2815494	5224651	3862652	Excursionist
ชาวไทย	2078851	4082843	3116176	Thai
ชาวต่างประเทศ	736643	1141808	746476	Foreigners
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของ นักท่องเที่ยว (วัน)	1.58	2.33	2.80	Average Length of Stay (Day)
ชาวไทย	1.44	2.31	2.79	Thai
ชาวต่างประเทศ	2.21	2.43	2.82	Foreigners
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน) ผู้เยี่ยมเยือน	1096.94	1201	1161	Average Expenditure (Baht/Person/Day)
				Visitor
ชาวไทย	965	1078	1048	Thai
ชาวต่างประเทศ	1469	1669	1657	Foreigners
				Tourist
นักท่องเที่ยว	1527	1590	1490	Thai
ชาวไทย	1267	1369	1274	Thai
ชาวต่างประเทศ	2256	2519	2518	Foreigners

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

รายการ	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)	Item
นักทัศนาจร	913	974	916	Excursionist
ชาวไทย	836	902	876	Thai
ชาวต่างประเทศ	1131	1232	1081	Foreigners
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)ผู้เยี่ยมเยือน	4411	9943	7823	Revenue (Million Baht) Visitor
ชาวไทย	2863	7060	5760	Thai
ชาวต่างประเทศ	1547	2883	2063	Foreigners
สถานประกอบการที่พักแรม จำนวนห้อง	1717	4640	5091	Accommodation Establishments Rooms
อัตราการเข้าพัก (%)	43.19	27.70	20.46	Occupancy Rate (%)
จำนวนผู้เข้าพักแรม	339752	577244	484621	Number of guest arrivals
ชาวไทย	260317	469739	415018	Thai
ชาวต่างประเทศ	79435	107505	69603	Foreigners

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงรายได้จากการจำหน่ายสินค้า ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเดือนมกราคม 2556 ขยายตัวร้อยละ 60.63 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกัน ของปีก่อน พิจารณาจากยอดจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ทุกประเภท ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย ของใช้และของประดับตกแต่ง รวมทั้งสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ขยายตัวร้อยละ 68.95, 30.52, 102.38, 35.44 และ 99.63 ตามลำดับ เนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ สินค้า OTOP มีราคาขายย่อมเยาใช้เป็นของที่ระลึกและของขวัญแก่ผู้บริโภคหลายประเภท เช่น ญาติผู้ใหญ่ และเพื่อนสนิท จึงส่งผลให้ยอดจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในช่วงนี้เพิ่มขึ้นมากสำหรับแนวโน้มยอดจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเดือนถัดไป คาดว่าขยายตัวเมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากเป็นช่วงวันตรุษจีนนักท่องเที่ยวซื้อสายเงินซึ่งอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงจะเดินทางมาไหว้พระที่วัดพนัญเชิง และซื้อสินค้า OTOP เป็นของฝากและของที่ระลึก จึงส่งผลให้ยอดจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงรายได้จากการจำหน่ายสินค้า OTOP

รายการ	หน่วย	2555				2556
		ม.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	Q4-55	ม.ค.
อาหาร	ล้านบาท	44.35	76.59	72.22	224.78	74.93
Δ %YOY	ร้อยละ	0.61	195.14	68.06	141.25	68.95
เครื่องดื่ม	ล้านบาท	7.24	9.98	9.57	28.34	9.45
Δ %YOY	ร้อยละ	3.58	644.61	149.22	337.99	30.52
ผ้าและเครื่องแต่งกาย	ล้านบาท	24.75	51.64	49.68	150.28	50.09
Δ %YOY	ร้อยละ	13.43	767.82	124.68	344.75	102.38
ของใช้และของประดับตกแต่ง	ล้านบาท	55.28	77.88	71.44	224.62	74.87
Δ %YOY	ร้อยละ	1.02	269.10	76.09	179.97	35.44
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	ล้านบาท	5.37	10.89	10.50	32.15	10.72
Δ %YOY	ร้อยละ	-11.39	395.20	139.71	273.80	99.63
มูลค่าการจำหน่ายรวม	ล้านบาท	136.99	226.98	213.40	660.16	220.05
Δ %YOY	ร้อยละ	2.48	301.45	87.41	197.02	60.63

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ข้อมูลเรื่องเจดีย์ย่อมุม

2.2.1 เจดีย์ย่อมุม

เจดีย์ทรงระฆังสี่เหลี่ยมย่อมุม การที่เรียกเจดีย์ย่อมุมแสดงถึงลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากเจดีย์ทรงระฆังกลม จำนวนมุมที่ย่อก็มีระบุอยู่ด้วย เช่น เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ

ชื่อเรียกเจดีย์ย่อมุมซึ่งสะท้อนลักษณะที่เปลี่ยนไปของทรงระฆังจากกลมที่กลายมาเป็นเหลี่ยม ยิ่งทั้งขนาดของทรงระฆังเหลี่ยมที่เล็กลงทำให้ได้รูปทรงเจดีย์ที่โปร่งเพรียวยิ่งกว่า

การที่คำว่าเจดีย์ย่อมุมมี “ ไม้ ” ต่อท้ายอยู่ด้วย เกิดจากที่ยืมคำของงานไม้มาใช้ แต่เจดีย์ล้วนเป็นงานก่อจึงทำให้เข้าใจกันสับสน สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงใช้คำที่เป็นงานช่างไม้

แผนงานก่อ เช่น ทรงใช้คำว่า “ ฟัน ” เป็นกริยาของงานก่อ ดังตัวอย่างที่ทรงกล่าวถึง งานก่ออิฐของปรากฏพระศรีรัตนมหาธาตุ เซลียง ตรงส่วนของบัวเชิงและบัวรัดเกล้าซึ่งทรงเรียกว่า บัวตันเสา และบัวปลายเสาวว่า “ ตันเสาและปลายเสานั้นเห็นได้ว่าที่ฟันหลายชั้นเพราะเพนของใหญ่ ” (นริศ. 2506 : 75) หรือแม้ภาพปราสาทหรือเรือนแก้วที่ทรงคัดลอกเป็นลายเส้นมาจากในงานจิตรกรรมที่ผนังคูหาปรากฏวัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี พระองค์ก็ทรงใช้คำว่า ฟันไม้ ดังนี้ “ ...ซุ้มเรือนแก้ว...ได้ขีดเส้นฟันไม้ ทรงออกมาดูนี้แล้ว ” (นริศ. 2516 : 22 และภาพลายเส้นในหน้าเดียวกัน)

เจดีย์สี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองระยะแรกยังมีมุนขนาดใหญ่ นิยมในรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (สุภัทรดิศ. 2528 : 37) ต่อเมื่อนานเข้าจึงคลี่คลายไปโดยมุนมีขนาดเล็กลง และทำจำนวนมุนเพิ่มขึ้นเป็นย่อมุมไม้สิบหก ไม้ยี่สิบ เป็นต้น เจดีย์บางองค์มีการประดับประดาจึงเรียกว่า เจดีย์ทรงเครื่องได้ด้วย และยังมีชื่อเรียกเปรียบเทียบเจดีย์ทรงนี้ที่เพรียวชะลูดว่า ทรงจอมแห

คำอธิบาย ย่อมุม โดยพิจารณาแผนผังของเจดีย์ว่าอยู่ในโครงของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งแตกมุนใหญ่แต่ละมุนให้เป็นมุนย่อยหลายนุม (โชติ. 2518 : 619) มุนที่แตกออกนี้มีขนาดเท่ากัน มุนใหญ่หนึ่งมุนหากแตกเป็นมุนย่อยจำนวนสามมุน รวมมุนใหญ่สี่มุนแตกเป็นมุนย่อยทั้งหมด สิบสองมุน มีขนาดของมุนเท่าๆกัน เรียกว่าเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง

แต่คำอธิบายข้างต้นนี้ยังมีที่พิจารณาเป็นอย่างอื่นว่า ย่อมุม ที่ใช้เรียกกันนั้นผิดจากที่ควรจะเป็น ดังคำศัพท์ ยกมุน หรือ เพิ่มมุน ที่จะกล่าวต่อไปนี้

ย่อมุมที่เรียกกันนั้นความจริงเป็นการยกมุน ดังลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ว่า “ ไม้สิบสอง ซึ่งเราเรียกกันว่าบากเป็นไม้สิบสองนั้นเข้าใจผิด ที่จริงเดิมไม่ใช่บากเป็นเสา สิบสองต้น... ธรรมดาเรือนจะต้องเป็นสิ่งเหลี่ยมทั้งนั้น...เมื่อยกมุนออกมาสี่ด้าน ก็เป็นเสาเพิ่มขึ้นอีก 8 ต้น รวมทั้งเสาเรือนเดิม 4 เป็น 12 ต้น ” (นริศ. 2505 เล่ม 2 : 101-102) อย่างไรก็ตามพระองค์มิได้ทรงเรียกว่า ยกมุน เสมอไป บางครั้งกลับทรงใช้คำว่า ย่อมุม คงด้วยมีพระประสงค์จะอนุโลมตามปากช่างที่เรียกกันมาจนติดปากแล้ว

แผนผังยกมุนหรือเพิ่มมุนเกิดจากเจดีย์ที่มีเรือนธาตุเป็นห้องสี่เหลี่ยม โดยเพิ่มพื้นที่ที่ย่านกลางของด้านทั้งสี่ ทำให้เกิดเป็นมุนเพิ่มขึ้นเป็นมุนขนาดเล็กขนาดมุนเดิมซึ่งเป็นมุนประธาน มุนขนาดเล็กที่ขนาดข้างมุนประธานมีจำนวนข้างละเท่ากัน จึงเป็นกลุ่มมุนที่มีลักษณะและระเบียบชัดเจนแน่นอน ว่าต้องเป็นกลุ่มมุนที่มีจำนวนคี่ซึ่งแตกต่างจากแผนผังที่เรียกว่า ย่อมุม (ความจริงแล้วเป็นการยกมุน หรือก็เรียกเพิ่มมุน) ที่อาจมีกลุ่มมุนเป็นจำนวนคี่หรือคู่ก็ได้ และมุนทุกมุนนั้นมีขนาดเท่ากัน

แผนผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมุมหรือเพิ่มมุนเป็นแบบแผนตายตัวทำกันสำหรับปราสาทแบบขอมสืบต่อมาเป็นกฎเกณฑ์สำหรับแผนผังของปรากฏที่สร้างขึ้นในระยะแรกของกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งเจดีย์ทรงอื่นบางองค์ในพุทธศตวรรษที่ 22 เช่น เจดีย์ศรีสุริโยทัย

ต่อมาเมื่อมีการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางประการระเบียบของการยกหรือเพิ่มมุนก็เลื่อนไปด้วย เช่น ไม่มีเรือนธาตุเป็นหลัก มุนประธานทั้งสี่ที่มีขนาดใหญ่จึงหายไป แผนผังของเจดีย์ก็กลายมามีมุนที่เท่าๆกันภายหลัง (สันติ. 2529 : 54)

อย่างไรก็ตาม มีตัวอย่างเกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษสำหรับส่วนเรือนธาตุของเจดีย์ยอดทรงดอกบัวตูมของศิลปะสุโขทัยอยู่ก่อนแล้วคือ แม้ว่าส่วนนี้ได้ปรับปรุงมาจากเรือนธาตุของปราสาทแบบขอม

เรือนธาตุจึงมีลักษณะเพิ่มมุม แต่ความเหมาะสมที่ส่วนเพรียวสูงของเจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูมนี้ น่าจะเป็นเหตุให้ต้องลดขนาดของมุมประธาน เพื่อไม่ให้แตกต่างจากขนาดของมุ่มย่อยที่ขนาบอยู่ ดังนั้นจึงไม่เกี่ยวข้องกับแนววิวัฒนาการจากที่มุ่มประธานมีขนาดใหญ่กว่ามุ่มที่ขนาบ โดยที่ต่อมาได้กลายเป็นมุ่มที่มีขนาดเท่าๆกัน

2.2.2 ย่อเก็จ หรือยกเก็จ

คือต้นเหตุของมุ่มที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือเมื่อเพิ่มพื้นที่ที่ย่านกลางของด้าน ก็คือทำให้เกิดส่วนนูนพื่นระนาบ เมื่อพื้นที่นูนขึ้นจึงเรียกว่า ยกกระเปาะ (หรือยกเก็จ) แต่กลับมีที่เรียกอีกอย่างว่า ย่อกระเปาะ (หรือย่อเก็จ)

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงอธิบายว่า “ ในทางช่างสิ่งใดที่ยกขึ้นดังแผนผังเช่นนี้ เรียกว่า เก็จ ” (นริศ. 2521 เล่ม 1 : 72) ทรงมีข้ออธิบายเพิ่มเติมในคราวหลังว่า “ ย่อเก็จ แปลว่า ย่อที่ประดับแก้ว ไม่สู้ได้ความดีนัก ข้อสำคัญคือว่าย่อเป็นไปในข้างทำให้น้อยลงต่ำลงติดกับความเป็นไปจริง ที่ทำให้สูงขึ้น...จะเป็นเพราะเหตุนั้นกรรมจึงมีคำเรียกเป็นอย่างอื่นแทนว่า ยกกระเปาะ นั้นเป็นทำให้ได้ความดีขึ้น แต่นักไปอีกที่จะเกินไม่เอกไปกรรม ยกก็ได้แยก เช่น ย่อพระเกี้ยว ยอกับย่อสองคำนี้ใกล้เคียงกันเต็มที แต่มีความหมายตรงกันข้าม ” (นริศ. 2521 เล่ม 2 : 210-211) อย่างไรก็ตามแม้พระองค์จะทรงนึกได้ด้วยเหตุผลใดก็ตาม แต่คงอาจไม่มีพระประสงค์จะเปลี่ยนความเคยชินที่เรียกกันผิดๆฝืนให้เป็นถูก เพราะทรงมีลายพระหัตถ์ประโยคต่อมาว่า “ คิดอะไรเล่นก็บอกให้ท่านทราบสำหรับสนุกเท่านั้น ผิดถูกไม่สำคัญเลย ” (นริศ. 2521 เล่ม 2 : 210-211) ลายพระหัตถ์ที่อัญเชิญมานี้ พระองค์ประธานพระยาอนุমানราชธนะ

ได้กล่าวมาข้างแล้วว่าย่อเก็จ ยอกเก็จ หรือยกเก็จ เกี่ยวข้องกับที่เรียกว่ายกมุ่มหรือเพิ่มมุม แต่เนื่องจากยกหรือเพิ่มมุมมีระเบียบที่ชัดเจนอย่างหนึ่ง คือเป็นกลุ่มมุ่มดังได้กล่าวมาแล้ว ส่วนย่อเก็จ ยอกเก็จ หรือยกเก็จไม่มีระเบียบตายตัว ดังจะเห็นว่าทำที่กลางด้านก็ได้ ทำเป็นระยะตลอดด้านก็ได้ หรือทำที่มุมก็ได้ อีกเช่นกัน เช่นที่เรียกแผนผังสิ่งก่อสร้างในศิลปะทวารวดีว่ามีแผนผังยกเก็จหรือแผนผังย่อเก็จ เมื่อเป็นดังนี้ในการเรียกเพื่อประโยชน์สำหรับวิเคราะห์ทางด้านรูปแบบศิลปะ จึงน่าจะต้องเลือกใช้คำให้ถูกต้องระหว่างคำว่า ยกมุ่ม หรือเพิ่มมุม กับคำว่า ย่อเก็จ ยอกเก็จ หรือยกเก็จ

อนึ่ง มีแผนผังย่อ ย่อ หรือยกเก็จ ของเจดีย์ทางเหนือที่สร้างขึ้นในครึ่งหลังของพุทธศตวรรษที่ 19 เช่น เจดีย์ทรงปราสาทยอดของวัดป่าสัก เชียงแสน จังหวัดเชียงราย เจดีย์รายองค์หนึ่งในวัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสัชชนาลัย เป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอดเช่นกัน และยกเก็จเป็นสาของจะระนำซุ้มด้วย รวมทั้งยกเก็จที่มุมทั้งสิ้นของเรือนธาตุ ส่วนการยกเก็จของเจดีย์ของภาคกลางทำเฉพาะการเพิ่มพื้นที่ (เพิ่มมุม) ที่ย่านกลางของด้านทั้งสิ้น

เมื่อการยกเก็จคือการทำให้จำนวนมุ่มเพิ่มขึ้น ก็กล่าวได้ว่าในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 19-20 เจดีย์ในภาคเหนือ โดยเฉพาะเจดีย์ทรงปราสาทยอด ยกเก็จทั้งที่มุมและที่ย่านกลางของด้านหากเรียกกันว่า ย่อมุม ย่อมเข้าใจกันได้ยาก การใช้คำเรียกยกเก็จ หรือเรียกเพิ่มมุมย่อมเข้าใจและนิภาพได้ดีกว่า แต่ความที่เรียกเจดีย์ย่อมุมกันมานานจนคุ้นเคย “ ผิดจึงกลายเป็นถูก ” ไปแล้วจึงเลยตามเลย อย่างไรก็ตามที่ไม่ว่าจะเรียกทั้งย่อมุม ทั้งเพิ่มมุมโดยเสียงไปเรียก “ หยักมุม ” แทนก็มี (สันติ เล็กสุขุม. หน้า 49-57)

2.3 เครื่องจักสาน

เครื่องจักสานพื้นเมืองของไทย ถือว่าเป็นศิลปะชาวบ้าน หรือหัตถกรรมพื้นเมืองที่มีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย ศิลปะชาวบ้าน คือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อตอบสนองอารมณ์ ความนึกคิด และแสดงออกมาในรูปของศิลปะตามความเป็นอยู่ หรือตามค่านิยมของสภาพท้องถิ่น เครื่องจักสานแต่ละภาคแต่ละท้องถิ่น มีรูปแบบหรือลักษณะที่สร้างขึ้นจะแตกต่างกันตามความต้องการของประโยชน์ใช้สอย เครื่องจักสานของบางท้องถิ่นกลายเป็นสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นสัญลักษณ์ของพื้นบ้านนั้นๆ สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ และยังคงทำกันอยู่ในปัจจุบัน เครื่องจักสานคือ ภาชนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่ทำขึ้นจากวิธีการ จัด สาน ถัก ทอ จากวัสดุที่หาได้ง่ายและมีอยู่ตามท้องถิ่น เช่น หวาย ไม้ไผ่ ใบลาน กก ฟาง ก้านและใบมะพร้าว

เครื่องจักสานภาคกลาง

ภาคกลางเป็นบริเวณพื้นที่กว้างขวางอุดมสมบูรณ์มากกว่าส่วนอื่นๆ ของประเทศ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตร ดังนั้น ภาคกลางจึงมีวัตถุดิบที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตเครื่องจักสานมากมายหลายชนิด เครื่องจักสานของภาคกลางนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ท้องถิ่น และชนบประเพณีของประชาชน เช่นเดียวกับภาคอื่นๆ ตามหลักภูมิศาสตร์ภาคกลางนั้น หมายถึง ที่ราบลุ่มแม่น้ำตอนกลางและบริเวณชายฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำตอนกลาง ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตอนล่างของลุ่มน้ำทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วยแม่น้ำสำคัญคือ แม่น้ำเจ้าพระยา และสาขา ปิง วัง ยม น่าน ที่ไหลมาจากตอนเหนือของประเทศ แม่น้ำเหล่านี้จะไหลพาตะกอน โคลนตมมาทับถมกันบริเวณตอนล่าง ซึ่งเคยเป็นแอ่งของแผ่นดิน และอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลมาก่อนให้สูงขึ้นจนเป็นที่ราบ และแม่น้ำที่ไหลมาจากภูเขาทางตะวันตกได้แก่ แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำที่ไหลมาจากภูเขาทางตะวันออกคือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำบางปะกงทำให้เกิดพื้นดินทับถมจนเป็นที่ราบต่อเนื่องกันกว้างขวางที่สุดในประเทศ ซึ่งมีความยาวจากเหนือถึงอ่าวไทยประมาณ 550 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของภาคกลางนี้จะเห็นว่าแม่น้ำเป็นหัวใจสำคัญ และถ้าแบ่งภาคกลางออกตามลักษณะการไหลของลำน้ำและอัตราการตกตะกอนของน้ำ จะได้บริเวณที่ราบลุ่มน้ำตอนล่างหรือ บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำซึ่งเกิดจากการตกตะกอนทับถม ได้แก่ บริเวณจังหวัดนครสวรรค์ ชัยนาท ต่ลงมาถึงอ่าวไทยรวมพื้นที่หลายจังหวัดในภาคกลาง เช่น กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม เป็นต้น บริเวณนี้ประกอบไปด้วยดินตะกอนหนา และยังมีการทับถมอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดสันดอนตรงบริเวณปากอ่าวไทย และเกิดเกาะกลางสันดอนขึ้นจนแม่น้ำเปลี่ยนทางเดินเพราะไหลไม่สะดวก จึงเกิดสาขาแยกก่อนออกอ่าวไทย แม่น้ำสำคัญของภาคกลาง นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญแล้วยังมีแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำน้อยไหลขนานกับแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี ไหลมาสมทบกับแม่น้ำเจ้าพระยา และมีแม่น้ำแม่กลองไหลมาจากทางทิศตะวันตก แม่น้ำบางปะกงมาจากทิศตะวันออกจากการไหลของแม่น้ำเหล่านี้ทำให้เกิดตะกอนดินทับถม เป็นเนื้อดินเหนียวปนทรายเล็กน้อย เกือบกักน้ำได้ดีฉะนั้น จึงเหมาะกับการเพาะปลูกแบบนาลุ่ม ทำให้ภาคกลางเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของประเทศมีบริเวณที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเล็กน้อย ทำให้เกิดคลองต่างๆมากมาย จากลักษณะของภาคกลางบริเวณที่ราบลุ่มตอนกลางนี้จะเห็นว่า เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร และประชาชนมักตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลอง โดยมีแม่น้ำลำคลอง

เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้เกิดอาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลองมากมาย โดยเฉพาะการจับสัตว์น้ำซึ่งส่งผลถึงการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้จักสานในการจับสัตว์น้ำด้วย นอกจากนี้บริเวณที่ราบลุ่มตอนล่างแล้ว บริเวณที่ราบลุ่มตอนบนและบริเวณชายขอบตอนล่าง ที่ราบตอนบนคือบริเวณที่ลุ่มสาขาสำคัญ ปิง วัง ยม น่าน ของแม่น้ำเจ้าพระยาไหลจากที่สูงทางภาคเหนือผ่านที่ลาดลงสู่ที่ราบภาคกลางในเขตจังหวัดตอนเหนือของที่ราบภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก บริเวณนี้เป็นที่ลาดชันน้ำไหลแรง มีการขุดตัดพื้นดินที่น้ำยังมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำแคบๆ มีหินเป็นพื้นฐานไหลให้เห็นเป็นระยะๆ บริเวณใกล้เชิงเขาทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออก และทิศเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเชิงผาเตี้ยๆ พื้นดินสูงๆ ต่ำๆ ซึ่งเกิดจากการสึกกร่อนและประกอบกับกานตันตัวของแผ่นดินยุคหลัง เขาเตี้ยๆ บริเวณลุ่มน้ำป่าสักด้วย บริเวณของภาคกลางนี้อาจรวมเอาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของอ่าวไทยด้วย ซึ่งได้แก่บริเวณจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด บริเวณนี้อยู่ตอนใต้ของลุ่มน้ำบางปะกงด้านตะวันตกและใต้จดลุ่มน้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทย บริเวณนี้ประกอบด้วยแนวชายฝั่งเว้าแหว่งมาก มีเกาะใหญ่น้อย มีป่าชายเลนทั่วไป

จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีความสมบูรณ์ ที่ดินส่วนใหญ่จึงใช้ทำการเกษตรสูง ซึ่งจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเครื่องจักสานในอัตราสูง ทั้งบริเวณที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน แม่กลอง ซึ่งเป็นที่โล่ง ประชาชนนิยมปลูกไม้ไผ่ไว้ตามบริเวณหมู่บ้านตามหัวไร่ ปลายนา และนอกจากนี้ในบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ลงไปถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีภูเขาตะนาวศรีเป็นแนวเขาที่มีป่าไผ่อยู่เป็นจำนวนมากจากลักษณะดังกล่าวนี้ ภาคกลางจึงมีไม้ไผ่ซึ่งเป็นวัสดุสำคัญของการทำเครื่องจักสานอยู่อุดมสมบูรณ์ และเป็นผลให้เครื่องจักสานส่วนใหญ่ของภาคกลางเป็นเครื่องจักสานไม้ไผ่ ส่วนเครื่องจักสานอื่นที่ล่องลงมาได้แก่ ไบลาน ไบตาล และหวาย อย่างไรก็ตามจากลักษณะภูมิประเทศของภาคกลางดังกล่าว เป็นแรงผลักดันให้มีการผลิตเครื่องจักสานขึ้นในชีวิตประจำวันและจากลักษณะทางภูมิศาสตร์นี้ยังมีผลต่อการสร้างรูปแบบของเครื่องจักสานด้วย นอกจากเครื่องจักสานไม้ไผ่ซึ่งเป็นเครื่องจักสานหลักของภาคกลางแล้ว ยังมีเครื่องจักสานที่ทำจากวัสดุอื่นอีกบ้าง เช่น หวาย ไบลาน ไบตาล เป็นต้น เครื่องจักสานหวายของภาคกลาง ได้แก่ ตะกร้าหว้า กระชุกสำหรับจับหมู เป็นต้น เครื่องจักสานไบลานและไบตาลของภาคกลาง ได้แก่ ปลายเตเขียนสานงอบ หมวก เครื่องเล่นเด็กต่างๆ

อย่างไรก็ตาม เครื่องจักสานภาคกลางส่วนใหญ่ถ้าเป็นเครื่องใช้งานไม่หนักในครัวเรือน มักจะมีความประณีตงดงามเป็นพิเศษ ซึ่งแสดงให้เห็นความพิถีพิถันในการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวชนบทที่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพขึ้นใช้สอย โดยมีได้มุ่งแต่ประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียว ยังมีเครื่องจักสานที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในภาคกลางอีกอย่างคือ งอบ งอบเป็นเครื่องสวมศีรษะของชาวภาคกลางที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการออกไปทำงานกลางทุ่งตามท้องไร่ท้องนา งอบเป็นเครื่องจักสานที่ใช้วัสดุหลายอย่างประกอบกันคือ โครงงอบซึ่งมีรูปร่างคล้ายกระจาดคว่ำสานด้วยตอกไม้ไผ่ด้วยลายฉลุ

ภาพที่ 2.1 โครรงอบ
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

โครรงอบจะเป็นแบบหรือโครงสำหรับใช้ใบลานหรือใบตาลยึดติดกับโครงด้วยการเย็บ ส่วนตรงกลางส่วนบนสุดของโครรงอบ เป็นจุดเริ่มต้นของการสานโครงจะเป็นรูปกลมๆ อันเป็นศูนย์กลางของงอบ ซึ่งจะปิดด้วยกระหม่อมงอบ ซึ่งทำด้วยใบลานเป็นกรวยต่างๆนอกจากนี้ก็มี รังงอบ ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่ เป็นรูปทรงกระบอกสำหรับสวมศีรษะ และช่วยยึดให้ตัวงอบทรงอยู่บนศีรษะและรังงอบนี้เอง เป็นความคิดในการออกแบบให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยให้สมบูรณ์ คือ เป็นส่วนที่ทำให้อากาศถ่ายเทผ่านศีรษะได้ ไม่ทำให้เกิดความร้อนอบศีรษะเหมือนการใส่หมวก ทำให้ชาวไร่ชาวนาสามารถสวมงอบอยู่กลางแจ้งได้เป็นเวลานาน

ภาพที่ 2.2 รังงอบ
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งที่ สมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้มีลายพระหัตถ์ไปทูลสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2480 ในหนังสือสาส์นสมเด็จพระเจ้า “ ครั้งไปเที่ยวชูด้ายพังกา ที่กรุงเก่าเพื่อดูอะไรเล่นเกล้ากระหม่อมไปเป็นลม พิจารณาหาเหตุก็เห็นว่าคงเป็นเพราะด้วยใส่หมวกสักหลาด มันเป็นหมวกสำหรับเมืองหนาว โดยปรารถนาจะให้ไอร้อนที่ออกจากหัวซึ่งอยู่รอบหัวให้มีความสุข เอามาใช้เมืองเราผิดประเทศจึงทำเจ็บ สังเกตเห็นแม่ค้าชาวเรือเขาใส่งอบเที่ยวไปกลางแดดวันยังค่ำ ดูเขายิ้มแย้มแจ่มใส ดีนึกดูเหตุว่า เพราะงอบไม่ได้ครอบคลุมหุ้มศีรษะมีลมพัดผ่านรังอบไปได้ จึงซื้องอบไว้ใส่ไปเที่ยว ตั้งแต่นั้นก็ไม่เป็นลมอีกเลย ” จากลายพระหัตถ์นี้แสดงให้เห็นว่า รังอบเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของงอบที่ออกแบบได้เหมาะสมกับการใช้สอยเป็นอย่างยิ่ง นอกเหนือจากส่วนประกอบของงอบดังกล่าวแล้ว ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งของงอบคือ ไม้ประกับของงอบ เป็นไม้ไผ่เหลาเป็นเส้นกลมๆ ใช้ประกับทับใบลานรอบๆ ชายปีกงอบให้ติดกับโครงงอบ ซึ่งช่วยให้ปีกงอบแข็งแรงคงทนไม่ฉีกขาดหรือชำรุดง่าย และช่วยให้ปีกงอบดูเรียบร้อยกลมกลืนกับตัวงอบดูสวยงามยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม งอบ เป็นเครื่องจักสานภาคกลางที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย และมีรูปทรงคล้ายกันเกือบทุกจังหวัด จะต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อย แต่จะต่างไปจากงอบภาคเหนือ หรือภาคใต้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัสดุและความนิยมเฉพาะถิ่นนั่นเอง การทำงอบในภาคกลางในปัจจุบันยังมีทำกันหลายแห่ง แต่แหล่งใหญ่อยู่ที่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 2.3 แหล่งการเรียนรู้จักสาน ใน อำเภอบางปะหัน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

เครื่องจักสานอีกชนิดหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นเครื่องจักสานที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นของภาคกลางคือ ปลายเตเขียนใบลาน สำหรับแขวนบนแปลเด็ก สานด้วยใบลานหรือใบตาลสานเป็นรูปปลายเตเขียน ซึ่งส่วนมากจะสานเป็นปลายเตเขียนตัวใหญ่เป็นหลักตัวหนึ่งแล้วมีลูกปลาตัวเล็กๆ ห้อยเป็นพวงอยู่ข้างล่าง

รูปร่างลักษณะของปลาตะเพียนसानจะเลียนแบบมาจากใบไม้จำพวกใบลาน ใบตาล ยังมีประเภทอื่นๆอีก เช่น สานเป็นกำไลข้อมือ สานเป็นหมวก สานเป็นตุ๊กแทน สานเป็นกุง เป็นต้น เครื่องเล่นที่เกิดขึ้นจากการจักสานของเด็กชนบทภาคกลางนี้นอกเหนือจากการนำวัสดุพื้นบ้านมาทำเครื่องเล่นแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อถือของชาวชนบทด้วยคือ คนโบราณนั้นนิยมให้เด็กนอนในเปลให้เด็กนอนดู การแขวนปลา ตะเพียนต้องจะต้องแขวนให้พอดีกับระดับตาเด็กสามารถมองเห็นได้ตรงๆ ไม่ค่อนไปทางหัวนอน หรือค่อน ไปทางปลายเท้า ซึ่งจะทำให้เด็กตาไม่ปกติ เพราะเด็กมองปลาตะเพียนแขวนนั้นนานๆ และเพราะคน โบราณจะเชื่อว่าถ้าแขวนปลาตะเพียนไปทางหัวนอนมากจะทำให้เด็กตาซ้อนขึ้น เพราะถูกแม่ซื้อมาจากวน ซึ่งเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทยในอดีต และแม้ในปัจจุบันนี้ชาวชนบทก็ยังนิยมเลี้ยงเด็กในเปลที่ แกว่งไกวได้อยู่ แต่การใช้ปลาตะเพียนใบลานแขวนดูจะลดน้อยลงไป การทำปลาตะเพียนสานก็ยังคงมีทำ กันอยู่บ้าง โดยเฉพาะที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หากแต่ใช้เป็นเครื่องประดับ ตกแต่งแขวนไว้ดูเล่น และปลาตะเพียนใบลานในปัจจุบันนี้ส่วนมากจะตกแต่งระบายสีให้มีสีสันสวยงาม สะดุดตามากกว่าที่จะเป็นสีของใบลานหรือใบตาลแท้ๆ เป็นการประยุกต์รูปแบบให้ตรงตามความต้องการ ของผู้บริโภค

ภาพที่ 2.4 การทำปลาตะเพียนสาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร (2557)

อย่างไรก็ตาม เครื่องจักสานภาคกลางชนิดต่างๆที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีเครื่องจักสานที่มี รูปแบบและลักษณะเฉพาะถิ่นที่ต่างไปจากเครื่องจักสานภาคอื่นๆ ซึ่งทั้งนี้มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบ แวดล้อมทางภูมิศาสตร์และความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย และชนบประเพณีความเชื่อของท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้เครื่องจักสานของภาคกลางก็ยังคงเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ใน

ชีวิตประจำวันที่สำคัญของประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็มีเครื่องจักรสานจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการประยุกต์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งทำให้รูปลักษณ์ของเครื่องจักรสานเปลี่ยนแปลงไป

2.2.1 วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักรสานภาคกลาง

วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักรสานในภาคกลางมีหลายชนิด แต่ส่วนมากเป็นวัสดุที่มีใช้ในภาคอื่นๆ เช่นกันและลักษณะการใช้ใกล้เคียงกันดังนี้

ตารางที่ 2.3 วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักรสานในภาคกลางมีหลายชนิด แต่ส่วนมากเป็นวัสดุที่มีใช้ในภาคอื่นๆ เช่นกันและลักษณะการใช้ใกล้เคียงกันดังนี้

วัสดุ	ลักษณะและแหล่ง	ลักษณะการใช้และชนิดของเครื่องจักรสาน
ไม้ไผ่สีสุก	เป็นไม้ไผ่เนื้อหนา ลำปล้องใหญ่ปานกลางมีขึ้นทั่วไปในภาคกลาง มีขึ้นทั่วไปในภาคกลาง ส่วนมากใช้ปลูกเป็นรั้วหรือปลูกล้อมบริเวณ หมู่บ้าน มีมากเกือบทุกจังหวัดของภาคกลาง เป็นไม้ไผ่ที่มีเนื้อเหนียว ผิวแกร่ง มีคุณสมบัติในการใช้ทำเครื่องจักรสานได้ดี	ใช้จักเป็นดอกสำหรับสานภาชนะ เครื่องมือเครื่องใช้นานาชนิด เช่น กระบุง ตะกร้า กระด้ง เข่ง ลอบ ไชชะลอม เสื่อลำแพน ตะข่อง ฯลฯ
ไม้ไผ่รวก	เป็นไม้ไผ่ที่มีลำต้นเล็กกว่าไม้ไผ่สีสุก มีลำต้นตรงผิวแกร่ง เสี้ยนคมแข็งมอดไม่กิน มีมาเกือบทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีป่าและภูเขา จะมีไม้รวกมากกว่าจังหวัดอื่นๆ	ไม้ไผ่ชนิดนี้มีผิวคมมาก จึงมักจะ เป็นดอกหยาบๆ ใช้สานภาชนะใหญ่ๆ เช่นสำหรับใส่ผัก แฝงรั้วมีทำมากในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี
ไม้ไผ่อื่นๆ	ไม้ไผ่ในภาคกลางยังมีอีกหลายชนิด เช่น ไม้ตง ไม้เหลือง ไม้ข้าวหลาม ไม้เลี้ยง เป็นต้น ไม้ไผ่เหล่านี้ไม่มีใครนิยมนำมาทำเครื่องจักรสานนัก เพราะมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมสู้ไม้สีสุกและไม้รวกไม่ได้	ไม้ไผ่ตงมักปลูกไว้กินหน่อไม้เลี้ยง ใช้ทำถ่อและด้ามเครื่องใช้อื่นๆ
ใบลาน	ลักษณะคล้ายต้นตาล ปัจจุบันมีน้อย เป็นต้นไม้ที่ค่อนข้างหายาก	จารึกหนังสือ สานหมวก ปัจจุบันนี้ มีทำน้อยมาก

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

วัสดุ	ลักษณะและแหล่ง	ลักษณะการใช้และชนิดของเครื่องจักสาน
ใบตาล	มีทั่วไปในภาคกลาง ลำต้นสูงคล้ายมะพร้าว ใบเป็นแผงใหญ่คล้ายพัด ต้นตาลมีหลายชนิด ชนิดหนึ่งที่พบมากและมีทั่วไปคือ ตาลโตนดมีดอกเป็นวง และเมื่อตัดวงจะมีน้ำหวาน รongเอามาเคี้ยวทำน้ำตาลเรียก น้ำตาลโตนด	ใบตาลนำมาทำเครื่องจักสานโดยจักใบออกเป็นคล้ายเส้นตอก แต่ต้องใช้ใบอ่อน เมื่อจักแล้วนำมาตากแดดจนหมาด แล้วจึงสานได้เพราะใบตาลจะนิ่ม ในภาคกลางใช้สานปลาตะเพียน กุ้ง เครื่องแขวนไว้ดูเล่นอื่นๆ และใช้สานเป็นหมวก กระจับปี่ เป็นส่วนมาก จะสานบ้างก็มีจำนวนน้อย
กก	ในภาคกลางมีต้นกกมากตามที่ขึ้นและตามริมหนองและบึง	กก ส่วนมากใช้ทอเสื่อมากกว่านำมาสานโดยตรง มีทำทั่วไปในหลายจังหวัด ส่วนมากทำใช้ในครัวเรือน นอกจากจังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีการทอเสื่อกกกันมากจนมีชื่อเสียงเรียก เสื่อ จันทบูร
หวาย	แหล่งที่มีหวายในภาคกลางมีน้อย เพราะหวายจะขึ้นในป่าเป็นกอๆในป่าทึบ หวายมีหลายชนิด เช่น หวายตะค้า หวายโป่ง หวายขม	หวายส่วนมากมักจะใช้ทำเครื่องจักสานประกอบหรือเครื่องผูกเครื่องจักสานอื่นๆแต่ก็มีการนำหวายมาทำเครื่องจักสานโดยตรงหลายอย่างเช่นตะกร้าหิ้ว กระเป๋าหิ้ว กระเป๋าถือ ถาดผลไม้ ฝาชี เป็นต้น

งานจักสาน เกิดจากวิธีการพื้นฐาน คือ จัก สาน ถัก ทอ

จัก โดยการทำให้เป็นแฉกๆ ทำให้เป็นรอยคล้ายฟันเลื่อย เอามีดผ่าไม้ไผ่หรือหวายให้แตกจากกันเป็นเส้นบางๆ

สาน เอาตอก กก ใบลาน อย่างใดอย่างหนึ่งมาไขว้ขัดกันเป็น ภาชนะต่างๆ เช่น เสื่อ กระบุง ตะกร้า เข่ง เป็นต้น

ถัก เอาเชือกหรือหวาย มาไขว้สอดประสานกันเป็นลวดลายต่างๆบ้าง ให้เป็นเส้นบ้าง เป็นผืนบ้าง

ทอ นำด้าย หรือไหม มาทอให้เป็นผืน เช่นผ้าไหมไทย ผ้าฝ้ายต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันมีวิธีการเสริมแต่งปรับปรุงไปตามยุคสมัย เช่นการใช้วัสดุที่มีสีสันทมาปะเย็บต่อเพิ่มความสวยงาม หรือการใช้วัสดุที่มีราคาแพงมาเป็นส่วนประกอบตลอดจนสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ตามความนิยมของยุค

มนุษย์มีสัญชาตญาณที่จะต้องสร้างที่อยู่อาศัย ทำเครื่องมือเครื่องใช้ตามสภาพของความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม เริ่มจากการนำกิ่งไม้ใบไม้มาขัดสานกัน หรือผูกติดกันในลักษณะหยาบๆ เป็นที่อยู่อาศัย ทำหลังคา ที่พัก ทำรั้วป้องกันสัตว์ ป้องกันศัตรู ซึ่งอาจจะได้ความคิดมาจากการสร้างรังของนก และพัฒนาให้ประณีตมีรูปแบบเหมาะสมสะดวกในการใช้สอยให้มากขึ้นจนเห็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นเหตุให้มนุษย์เราต้องคิดประดิษฐ์ทำเครื่องจักสานขึ้น

เครื่องจักสานที่ใช้กันอยู่แต่ละภาคทุกวันนี้ มีรูปร่างลักษณะและประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกันตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น พอแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. เครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องภาชนะ ส่วนมากทำด้วยไม้ไผ่ หวาย ใช้ใส่ของนานาชนิด เช่น กระบุง กระจาด กระติบ กระบาย กระบาย กะโล่ ตะกร้า เป็นต้น
2. เครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องตัก และตวง เช่น กระออม กระชู่ สัก
3. เครื่องจักสานที่ใช้ในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ ชาวชนบท ชาวสวน ชาวนา มี กระซอน กระด้ง พัด เป็นต้น
4. เครื่องจักสานที่ใช้ในการขนส่งใส่สินค้า มี กระพา เข่ง หลัว ชะลอม
5. เครื่องจักสานที่เป็นเครื่องจับ และดักสัตว์ มี กระจู้ ชะนาง ลอบ สุ่ม เปือก กระชัง ข้อง เป็นต้น
6. เครื่องจักสานที่เป็นเครื่องเรือน เครื่องปูลาด เครื่องประดับ และเครื่องเล่น เช่น บ้านที่ฝาเรือนทำจากไม้ไผ่สานที่เรียกว่าฝาขัดแตะ เสื่อที่ทอจากกก เสื่อลำแพน มู่ลี่ หมวก กอบ ตะกร้อ กระเช้า ปลาตะเพียนสาน และตุ๊กตาสานด้วยใบลาน หรือใบมะพร้าว

2.2.2 การทำเครื่องจักสาน

เป็นวิธีที่สร้างขึ้นจากความเรียบง่ายเท่าที่จะทำได้ จากวัสดุและเครื่องมือเพียงไม่กี่ชิ้น ไม่ต้องใช้เครื่องมือที่อยู่ยากซับซ้อน วัสดุที่ใช้กันได้แก่ ไม้ไผ่ หวาย ใบลาน กก ฟาง ใบจาก และแฝก วัสดุเหล่านี้จะถูกจัก ตัด เพื่อเตรียมที่จะสาน ถักและทอ ด้วยเครื่องมือพื้นบ้านมี มีด กรรไกร คีม เหล็กแหลม

ภาพที่ 2.5 การเตรียมวัสดุ
โดย : พัฒนพงศ์ พูลบุตร (2557)

เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่มีคุณค่าในตัวเอง ในด้านวัตถุดิบซึ่งมีความงามตามธรรมชาติ ไม่ใช่วัสดุที่สังเคราะห์ขึ้นมาจากขบวนการทางวิทยาศาสตร์ ภาชนะจักสานจึงไม่มีสารพิษต่อผู้ใช้เหมือนภาชนะสมัยใหม่ ส่วนในด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เครื่องจักสานทำจากฝีมือมนุษย์จึงมีคุณค่าเฉพาะตัวในแต่ละชิ้น ต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโรงงาน ซึ่งผลิตออกมาในรูปแบบเดียวกันเป็นจำนวนมาก ลวดลายจากการสานสอด ถัก ทอ นั้นเกิดขึ้นจากความพยายามของมนุษย์ ทั้งในรูปแบบของเครื่องจักสานแสดงถึงลักษณะพื้นเมืองพื้นบ้านที่แตกต่างกันไป เครื่องจักสานพื้นเมืองนั้น ที่แท้จริงเป็นการทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยตรงตามหน้าที่ของมัน แต่ในปัจจุบันนี้ เครื่องจักสานพื้นเมืองได้ถูกนำมาประยุกต์เป็นเครื่องตกแต่งมากขึ้น จนเป็นสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศ ดังนั้นเครื่องจักสานพื้นเมืองเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่ให้ประโยชน์แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเป็นอย่างมาก เพราะบางชนิดมีราคาสูง เช่น เครื่องหวายที่ทำเป็นกระเป๋าถือ เครื่องเรือน เป็นต้น แต่ผู้ผลิตยังไม่ได้รับรายได้ที่คุ้มค่ากับฝีมือแรงงาน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาทำให้เครื่องจักสานพื้นเมืองต้อไป ดังนั้นควรมีการส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อธำรงไว้ซึ่งลักษณะเครื่องจักสานหัตถกรรมของชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย

ภาพที่ 2.6 ผลิตภัณฑ์จักสาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร (2557)

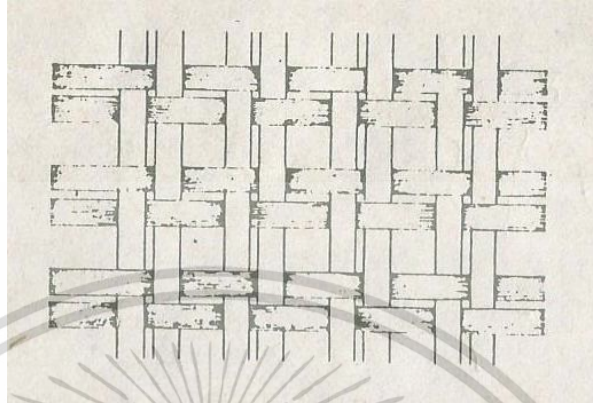
ปัจจุบันมีการนำเครื่องจักสานที่มีลักษณะแปลกๆ มาประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง หรือนำมาใช้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและรสนิยมของผู้จัดที่รู้จักนำวัสดุพื้นเมืองที่มีความงามอยู่ในตัวของมันมาใช้เป็นประโยชน์ได้มากเพียงใด ทั้งจะเป็นการประหยัดและลดราคาค่านิยมที่ว่า ของจะดีหรือสวยนั้นต้องเป็นของที่มีค่ามีราคาเสมอไป

เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวชนบท ที่คิดประดิษฐ์สร้างกันขึ้นมา เพื่อประโยชน์ใช้สอยภายในครัวเรือน ในชีวิตประจำวัน มีลักษณะที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมากับประโยชน์ใช้สอยดังกล่าว งานจักสานจึงไม่ค่อยได้รับการปรุงแต่งให้พิสดารแต่อย่างใด ความเรียบง่ายนับว่าเป็นเอกลักษณ์ที่ถือว่าเป็นความงามชนิดหนึ่งด้วย หากเราจะมองในแง่วัสดุที่นำมาทำเป็นเครื่องจักสาน วัสดุแต่ละชนิดย่อมมีความงามตามธรรมชาติอยู่ในตัวของมันเอง เมื่อถูกนำมาให้ช่างจักสานที่มีฝีมือประดิษฐ์ขึ้นเป็นของเครื่องใช้ ของชำร่วย ได้แล้ว ย่อมเกิดความงามอีกมาก ดังจะแยกลักษณะความงามของเครื่องจักสานให้เห็นได้ดังนี้ คือ

1. ความงามที่เกิดจากวัสดุที่นำมาใช้ทำเครื่องจักสาน

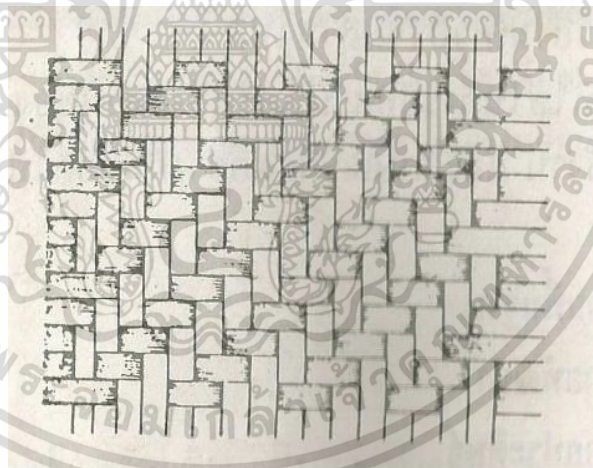
การประดิษฐ์เครื่องจักสานทั้งหลายนั้น วัสดุที่นำมาใช้ประกอบกันขึ้น มักจะเป็นวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น เช่น นำไม้ไผ่มาขัด หรือ สาน การขัดและสานนี้เองที่ก่อให้เกิดลวดลายขึ้นซึ่งมีรูปแบบต่างๆกัน ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่สองประการคือ ลวดลายละเอียด และ หยาบ เครื่องจักสานทุกประเภทจะมีลวดลายละเอียดและหยาบอยู่ในขั้นเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความแตกต่าง และบางประเภทก็จะมีลักษณะเดียวเท่านั้นซึ่งจะก่อให้เกิดความประสานสัมพันธ์ ด้วยเหตุนี้ในแง่ของการออกแบบแล้ว การสร้างเครื่องจักสาน จะมีสองทฤษฎี คือทฤษฎีแห่งความแตกต่าง และ ทฤษฎีแห่งความสัมพันธ์ ลวดลายของเครื่องจักสาน จะเป็นอย่างไรนั้น ช่างจักสานจะเป็นผู้กำหนดเอง ตามแบบที่สืบทอดกันมาแต่โบราณอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งก็คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เมื่อกลายเป็นที่พอใจแก่ช่างแล้ว จึงจะได้มีการ

เรียกชื่อกันขึ้น เพื่อความสะดวกในการที่จะกล่าวถึง ลวดลายจักสานที่เป็นแม่แบบนั้นคือเส้นตอกที่ทำมุม 90 องศา จะเกิดลายขัด คือ

ภาพที่ 2.7 ลายหนึ่ง
ที่มา : อาชีพช่างจักสาน (2535)

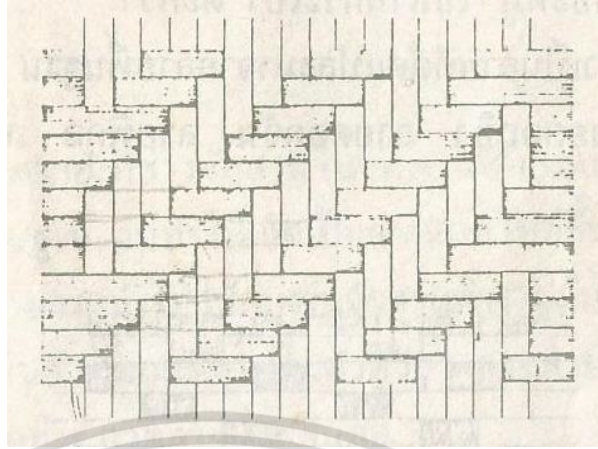
- ลายหนึ่ง

ภาพที่ 2.8 ลายสอง
ที่มา : อาชีพช่างจักสาน (2535)

- ลายสอง

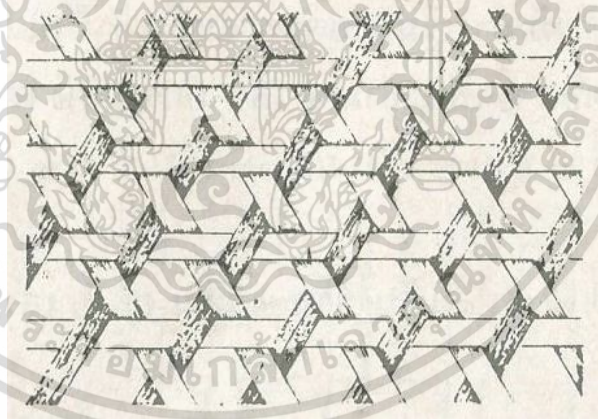
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.9 ลายสาม
ที่มา : อาชีพช่างจักสาน (2535)

- ลายสาม
- ลายกระดิ่งฝัดข้าว
- ลายจุงนางเข้าห้อง

ถ้าเส้นตอกทำมุม 60 องศา จะเกิดลายเฉลวโปร่ง คือ

ภาพที่ 2.10 ลายเฉลว
ที่มา : อาชีพช่างจักสาน (2535)

- ลายเฉลว
- ลายจอมฟ้าสี

และเส้นตอกทำมุม 45 องศา จะเกิดเป็นลายที่เรียกว่า ลายตาจีน

สำหรับลายที่ใช้ถักส่วนที่เป็นขอบ เรียกว่า ลายสันปลาช่อน และลายตาแมลงวัน

2. ความงามที่เกิดจากรูปร่าง

เนื่องจากชาวชนบทได้คิดสร้างเครื่องจักสานขึ้นมาตามแบบอย่างของบรรพบุรุษ จึงไม่มีความรู้เรื่องการออกแบบ จึงมุ่งแต่ประโยชน์ใช้สอยมากกว่า รูปร่างของเครื่องจักสานพื้นเมืองจึงมีความบริสุทธิ์ เช่น ภาชนะที่ใช้ตากสิ่งของจะมีรูปลักษณะแบน และสานตาห่างเพื่อให้อากาศเข้าได้สะดวก เป็นต้น รูปร่างของเครื่องจักสานอาจจำแนกออกได้เป็นสองประเภท คือ รูปร่างที่มีโครงสร้างภายใน และ รูปร่างที่ปราศจากโครงสร้างภายใน เครื่องจักสานที่มีโครงสร้างภายใน มักจะเป็นเครื่องจักสานขนาดใหญ่ที่ใช้ไม้ไผ่เป็นโครงสร้างขนาดใหญ่มัดด้วยเส้นหวาย ติดกับโครงสร้างซึ่งอยู่ภายในลำตัว เช่น เครื่องจักสานประเภทเครื่องดักจับสัตว์น้ำ ได้แก่ ลอบยี่น ลอบดักกุ้ง เป็นต้น ส่วนเครื่องจักสานที่ปราศจากโครงสร้างภายในนี้ มักจะเป็นเครื่องจักสานขนาดเล็กที่ใช้สานด้วยตอกไม้ไผ่ หวาย การจักสานจะต้องมีหุ่นอยู่ภายในเมื่อสานเสร็จแล้วจึงนำหุ่นออก เช่น กระเป่าหิ้วของสุภาพสตรี เป็นต้น ดังนั้นเส้นตอกไม้ไผ่ที่จะใช้สานจะต้องทำหน้าที่เป็นโครงสร้างด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องมีโครงต่างๆ รองรับอยู่ภายในอีกที รูปร่างที่สร้างขึ้นสองลักษณะดังกล่าวนี้ ได้มีการกำหนดเป็นขนาดว่าเท่าใดจึงจะมีความงาม แต่เกิดจากการยอมรับของชาวบ้านที่จะวินิจฉัยว่า โครงสร้างใดมีความเหมาะสมและมีความหมายรูปร่างของเครื่องจักสานประกอบไปด้วย โครงสร้าง และ วัสดุซึ่งเป็นส่วนต่างๆ คือ ส่วนปาก เป็นส่วนที่รับใช้งานหนัก คือ ได้รับการเสียดสี ถูกเหยียบ จับ ดึง และบางครั้งถูกโยกย้ายโดยการจับขอบหรือปากยกขึ้น ฉะนั้นส่วนนี้จึงต้องทำให้แน่นหนา แข็งแรงเป็นพิเศษ อาจมีการเสริมปากด้วยการทำขอบไม้ไผ่ หรือไม้อื่นมายึดติดกับส่วนลำตัว เพื่อที่จะไม่ถูกดึงหลุดออกจากส่วนลำตัวได้ง่าย ส่วนฝา ภาชนะเครื่องจักสานส่วนใหญ่ มักจะไม่มีฝา หรือเป็นฝายาบชั่วคราว ส่วนเครื่องจักสานชนิดที่มีฝาประกอบมักเป็นเครื่องจักสานที่มีฝีมือในการทำดี ใช้บรรจุของที่ต้องการในการเก็บถนอม ถนอมเป็นพิเศษ หรือเป็นภาชนะบรรจุเครื่องบริโภค หรือป้องกันมิให้สิ่งของที่ใส่ไว้ไหลออกมา เช่น ที่ขังปลา ฝาเป็นส่วนที่ทำให้เครื่องจักสานมีรูปร่างที่สวยงามขึ้น และมีคุณค่าขึ้น โดยสามารถบรรจุของที่ต้องการเก็บรักษาไว้ในโอกาสพิเศษ

ส่วนลำตัว ส่วนลำตัวนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดรูปร่างขึ้น และเป็นส่วนที่ให้ประโยชน์ใช้สอยอย่างแท้จริง ส่วนนี้จะประกอบไปด้วยลวดลาย ซึ่งมีแตกต่างกันออกไปตามความจำเป็นในด้านการใช้สอย และความงามที่ตกแต่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ส่วนของภาชนะส่วนนี้จะไม่ซำรุดลึกหรือง่าย เพราะเป็นส่วนที่ไม่ได้รับน้ำหนัก ทำหน้าที่เป็นส่วนที่ห่อหุ้มสิ่งของที่บรรจุภายใน ส่วนนี้จะรับเฉพาะแรงดึงเท่านั้น ซึ่งไม่มีคุณสมบัติในการรับแรงประเภทนี้แล้วจึงไม่เกิดปัญหาและเป็นเหตุผลที่ทำให้ส่วนลำตัวนี้ผู้พึงง่าย

ส่วนฐาน เครื่องจักสานที่ใช้เป็นภาชนะบรรจุของจะต้องทำให้แน่นหนามั่นคงเป็นพิเศษ สามารถรองรับสิ่งของที่บรรจุภายในและมีความแน่นหนา ป้องกันการสีกหรืออันเกิดจากเสียดสีกับพื้น โดยต้องเสริมพิเศษสานที่ก้นให้เป็นมุมหนา แข็งและถี่ หรือใช้โครงไม้หนุนทำเป็นขา หรือทำเป็นขอบยกสูง ไม้ที่นำมาประกอบเป็นส่วนฐานนี้มีหลายชนิดเช่น หวาย ไม้ไผ่ ไม้ลาดวน ไม้ข่อย เถาวัลย์ เป็นต้น ส่วนหู หรือ ที่จับ ส่วนนี้แม้ว่าส่วนนี้จะไม่ใช้ส่วนสำคัญ แต่ก็เป็นส่วนที่ช่วยให้การใช้งานของภาชนะสะดวกขึ้น การยก เคลื่อนย้ายจะต้องมีส่วนสำหรับยกหรือจับ ถ้าจะยกที่ขอบหรือปาก จะไม่ถูกวิธีนัก ถ้าภาชนะบรรจุของหนัก ขอบหรือปากอาจหลุดได้ จึงมีการเพิ่มส่วนใช้สอยเพื่อการยก จับ ถือ ได้ถนัด โดยเฉพาะเช่น หู ซึ่งมักจะทำด้วยหวาย เพราะ เหนียว ไม่ขาดง่าย หรือทำเป็นห่วงเล็กเพื่อร้อยเชือกใช้ยกภาชนะอีกทีหนึ่ง ส่วนต่างๆดังกล่าวทั้งหมดนี้จะก่อให้เกิดเส้นรูปร่างขึ้น

มีงานหัตถกรรมพื้นบ้าน คือ กระจัง และ ฝาตะเพียนสาน ก็ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าออกไปด้วยเช่นกัน เราจะเห็นว่าในปัจจุบันนี้คนต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของเรานิยมชมชอบกับงานฝีมือสองอย่างนี้ ชาวต่างชาติมักจะนิยมซื้อกันเป็นของที่ระลึก ซึ่งทั้งกระจังและฝาตะเพียนสานได้รับการพัฒนาในรูปแบบให้เหมาะสมกับกาลสมัยมากขึ้น คือผลิตขนาดให้เล็กลงกว่าของเดิมที่ชาวไร่ชาวนาเคยใช้กันอยู่มาก เพื่อให้เหมาะแก่การที่จะนำกลับไปยังบ้านเมืองของตนและเหมาะที่จะนำไปฝากเป็นของที่ระลึกจากงานหัตถกรรมที่เป็นฝีมือของชาวบ้าน เป็นของพื้นเมืองที่นำไปจากประเทศไทย

ภาพที่ 2.11 ที่จำหน่าย ผลิตภัณฑ์จักสาน ของที่ระลึก
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

แต่เดิมนั้น กระจัง เป็นเครื่องใช้ของชาวไร่ชาวนาที่อาศัยอยู่ในชนบทเกือบทุกภูมิภาคของประเทศ กระจังใช้สวมศีรษะสำหรับกันแดดกันฝนสานด้วยตอก เป็นโครงไม้ไผ่ กรอด้วยใบลานรูปร่างคล้ายกระจังคว่ำ มีรังสำหรับสวมศีรษะ ใช้เช่นเดียวกับหมวก ใช้กันมากในชนบทภาคกลางในหมู่ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน และสามัญชนทั่วไป กระจังมีลักษณะและคุณสมบัติพิเศษกว่าหมวกคือมีขนาดใหญ่กว่าหมวก กันแดดได้ดีกว่า มีน้ำหนักเบา รังกระจังสานด้วยไม้ไผ่สำหรับสวมศีรษะโปร่งระบายอากาศได้ดี เหมาะที่จะใช้สวมทำงานกลางแจ้ง ชาวไร่ชาวนาภาคกลางจึงนิยมใส่กระจังทำงานกันมากกว่าใช้หมวก หรือใช้ผ้าโพก ปัจจุบันชาวชนบทในบางท้องถิ่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีการทำกระจังอยู่ โดยเฉพาะที่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวบ้านว่างจากการทำไร่ ทำนา ก็มาทำกระจัง นอกจากกระจังที่คนไทยชนบทภาคกลางใช้แล้ว คนไทยในภาคต่างๆยังมีเครื่องใช้สวมศีรษะอย่างเดียวกับกระจัง แต่มีชื่อและลักษณะต่างกันไป เช่นภาคใต้แถวระนองใช้ “ กุ้ยเลี้ย ” เป็นของจีน มีลักษณะเหมือนกระจัง แถบจังหวัดที่ติดต่อกับมาเลเซียใช้ “ แตเนาะ ” สานด้วยไม้ไผ่เป็นโครงหุ้มด้วยกาบหมาก หรือ กาบ

เหลาเซโอนที่มีกาบหมากเหมือนต้นหมากแต่ต้นโตกว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ “ หลาหนอม ” ของญวน ภาคเหนือใช้ “ กุบ ” มีลักษณะเช่นเดียวกับงอบมีรูปร่างคล้ายกะลาคว่ำมีรังงอบข้างในเรียก “ หยอง ” กุบกรุด้วยใบตาล

งอบ ในปัจจุบันนอกจากใช้กันแดดกันฝนของชาวบ้านทั่วไปแล้วได้มีการทำงอบขนาดเล็ก มีความประณีตขายเป็นที่ระลึกให้แก่ชาวต่างชาติด้วย เนื่องจากงอบมีลักษณะเฉพาะแปลกไปจากหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำด้วยมืออย่างอื่น จึงมีผู้นำมาใช้ตกแต่งบ้าน ผนัง ทำเป็นโคมไฟฟ้า ซึ่งก็ให้ความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยต่างออกไปจากที่เคยใช้กันมาแต่โบราณ จะเห็นได้ว่างอบ การทำงอบ ยังเป็นหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนใหญ่ ที่อยู่ในชนบทที่ต้องใช้งอบเป็นของใช้ และเป็นหัตถกรรมในครัวเรือนตามสภาพความเป็นอยู่อย่างไทยๆ อยู่ไม่น้อย และงอบยังเป็นเอกลักษณ์ของชาวไร่ชาวนา ที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดีอยู่จนทุกวันนี้

ภาพที่ 2.12 งอบ

โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

ปลาตะเพียนสาน หัตถกรรมพื้นบ้านของไทยอีกอย่างหนึ่ง ที่ทำขึ้นจากรูปแบบปลาตะเพียนซึ่งเป็นพันธ์ปลาน้ำจืดของไทยเราชนิดหนึ่งปลาตะเพียนสานนั้นจะมีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่าปลาตะเพียนที่เราใช้รับประทานกัน สานด้วยใบลาน หรือใบตาล และใบมะพร้าว แล้วเขียนด้วยสีให้เป็นเกล็ด เป็นลายด้วยสีเขียวๆ แดงๆ เหลืองๆ แล้วมีลูกปลาดูตัวเล็กๆ ห้อยประกอบเป็นระย้านิยมแขวนห้อยไว้บนแปลให้เด็กดู เวลาแกว่งแปลปลาตะเพียนก็จะแกว่งพลั่วไปมา ทำให้เด็กเพลิดเพลินและหลับไป นอกจากปลาตะเพียนสานแล้ว บางทีก็เป็นตัวจิ้งจอกสานด้วยไม้ไผ่จิ้งจอกนี้เป็นแมลงซึ่งอยู่บนผิวน้ำ จิ้งจอกสานก็มีลูกตัวเล็กๆ ห้อยลงมาเช่นกันลูกปลาตะเพียน ต่อมาส่วนที่เป็นลูกจิ้งจอกนิยมใช้เศษผ้าสีสดๆ มาเย็บเป็นรูป

สามเหลี่ยมยัดนุ่นแขวนห้อยลงมา ส่วนที่เป็นผ้ายัดนุ่นนี้เรียกว่ากระจับ เพราะมีรูปร่างเหมือนกระจับที่เรา
รับประทานกัน

ปัจจุบันปลาตะเพียนสาน และจิงโจ้สาน ยังคงมีทำกันอยู่ที่อยุธยาและบางซ้อณ จุดประสงค์ที่
ทำกันขึ้นก็ไม่ได้ทำให้เด็กดูตั้งแต่ก่อน แต่มักทำขายให้คนไทยต่างถิ่นและชาวต่างประเทศ ซื่อไปเป็นของที่
ระลึกไปแขวนไว้ประดับบ้านเพื่อความสวยงามว่าเป็นหัตถกรรมเครื่องจักสานของไทย

ภาพที่ 2.13 ปลาตะเพียนสาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

ปลาตะเพียนสานมีทั้งที่เป็นใบลานและใบตาลมีขนาดสีสนต่าง ๆ กัน ทั้งสีทอง สีเงิน มีการใช้สี
เขียวเป็นลายเป็นเกล็ดสลับกันสวยงามเมื่อนำมาแขวนแล้วมีลักษณะเหมือนงานประติมากรรมที่เรียกว่า
โมบายการทำปลาตะเพียนสาน เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยอย่างหนึ่งที่ส่งไปขายเป็นสินค้าส่งออกใน
ตลาดต่างประเทศ และเป็นอาชีพหนึ่งที่คนไทยนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสมัยได้ และในอนาคตถ้าไม่มีการ
ส่งเสริมให้มีการทำปลาตะเพียนสานอย่างจริงจังแล้ว อาชีพการสานปลาตะเพียนที่เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน
และวัฒนธรรมของไทยแท้ๆ อาจสูญหายไปจากเมืองไทยก็ได้

ภาพที่ 2.14 การระบายสีปลาตะเพียน

โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร (2557)

แหล่งผลิตเครื่องจักสานที่สำคัญก็คือ หมู่บ้านต่างๆ ในชนบท ดังกล่าวแล้วว่าเกือบทุกจังหวัดในประเทศไทยมีเครื่องจักสาน ดังนั้นจึงมีการทำเครื่องจักสานกันโดยทั่วไป ลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมพื้นบ้านก็คือ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านแต่ในละหมู่บ้านนั้น มีลักษณะเป็นแบบเครือญาติ จากความนับถือกันเสมือนญาตินี้เอง เวลาที่มีกิจการงานอะไรภายในหมู่บ้านแล้วต่างก็ช่วยกัน บ้านบางบ้านสามารถทำเครื่องจักสานที่เป็นภาชนะขึ้นใช้เองเป็นสำคัญ และอาจแบ่งปันให้เพื่อนบ้านด้วยกันได้ใช้ด้วย หากจะมีความเกรงใจเกิดขึ้น ก็อาจมีการซื้อขายกัน ในราคาระดับชาวบ้าน ในบางท้องถิ่นมีความต้องการภาชนะเครื่องจักสานมากชาวบ้านที่มีฝีมือทางนี้ ก็ยึดถือเป็นอาชีพได้ และจะพยายามสั่งสอนลูกหลานให้รู้จักสร้างเป็น นับเป็นการสืบทอดให้ต่อเนื่องอีกด้วย อย่างไรก็ตามการทำเครื่องจักสานนี้โดยสภาพทั่วไปแล้วก็ยังนับเป็นอาชีพรองไปจากการทำนาทำไร่ จะเห็นว่าหมู่บ้านหนึ่งๆ นั้น จะมีชาวบ้านทำเครื่องจักสานต่างชนิดไม่ซ้ำกัน เช่นบ้านหนึ่งทำหาลัว อีกบ้านหนึ่งทำกระบุง และอีกบ้านหนึ่งทำกระจาด ดังนี้เป็นต้น สำหรับการจำหน่ายที่รวบรวมได้นั้น มีอยู่ 5 วิธีคือ

- (1) จำหน่ายให้แก่ผู้มาซื้อถึงที่
- (2) จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง
- (3) จำหน่ายให้แก่ร้านค้าในท้องถิ่น
- (4) จำหน่ายในงานประจำปีของท้องถิ่น
- (5) จำหน่ายให้แก่ผู้ว่าจ้างทำพิเศษ

ปัจจุบันความต้องการเครื่องจักสานได้มีสูงขึ้น ถึงแม้จะเป็นความต้องการของท้องถิ่นอื่น หรือสังคมอื่น เช่น สังคมเมือง ดังนั้น จำนวนการผลิตจึงควรต้องมากขึ้นตาม ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่จะทำให้ชาวบ้านที่ผู้ทำจำเป็นต้องหาเครื่องมือผ่อนแรงเข้ามาช่วยในการผลิต และนับเป็นก้าวแรกแห่งการทำลายหัตถกรรมพื้นบ้าน กล่าวคือ ความประณีตในผลงานอันเกิดมาจากการทำหรือประดิษฐ์ด้วยมือที่น้อยลงไป จนแทบจะไม่เหลืออยู่ ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการเร่งรัดให้ได้ตามความต้องการ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่

นำวิตก อย่างไรก็ตามมีชาวชนบทผู้มีใจรักงานหัตถกรรมโดยแท้จริงอยู่บ้าง และคงดำเนินการไปตามความถนัดและความเคยชินอยู่ แต่ก็อาจสลายตัวไปในที่สุด

2.4 ใบลาน

ลานหรือไม้ลาน เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ในตระกูลปาล์ม เป็นพันธุ์ไม้ดึกดำบรรพ์ ที่ไม่ขึ้นแพร์หลายนัก มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาและแถบเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนใหญ่จะชอบขึ้นอยู่ในที่มีอากาศชื้นเย็น มีฝนตกมาก ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีที่สุดในดินที่มีความชื้นสูง ดินมีการระบายน้ำได้ดี ไม่ชอบน้ำขัง ต้นลานมีความคงทนต่อภัยธรรมชาติเป็นอย่างดี ต้นเล็กถึงแม้จะถูกไฟไหม้ก็จะงอกขึ้นได้ในโอกาสต่อไป เพราะรากของต้นลาน ฝังลงในดินลึกมาก ต้นลานที่พบในประเทศไทยมี 3 ชนิดคือ

ภาพที่ 2.15 ลานป่า

ที่มา : http://www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp

1. CORYPHA LECOMTEI มีชื่อสามัญเรียกว่า ลานป่า LAN PA ในธรรมชาติพบในประเทศไทย เวียดนามและประเทศไทย แต่ไม่ใหญ่เท่าชนิดที่ 3 ในเวียดนามและไทยนิยมนำมาใช้เขียนหรือจารึกอักษร ลานชนิดนี้พบมากที่บ้านทับลาน บ้านขุนศรี บ้านวังมิด ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี บ้านท่าฤทธิ ตำบลวังม่วง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี บริเวณผานกเค้า อำเภอผานกเค้า จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ยังพบ ทั่วไปบริเวณจังหวัดลพบุรี, ตาก, พิษณุโลก, นครปฐม ลานชนิดนี้มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติทับลาน จัดว่าเป็นพันธุ์ไม้ดั้งเดิมของไทย

ภาพที่ 2.16 ลานพรุ

ที่มา : http://www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp

2. *CORPHA UTAN* มีชื่อพ้องคือ *CORYPHELATA* ชื่อสามัญเรียกว่า ลานพรุ LANPHRU หรือ EBANG PALM ชอบขึ้นตามแนวชายฝั่งแม่น้ำหรือในพื้นที่ชุ่มน้ำมีการกระจายตั้งแต่อินเดียจนถึงฟิลิปปินส์ และทางตอนเหนือของออสเตรเลียในประเทศไทยพบมากในแถบภาคใต้เขตอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอระโนด จังหวัดสงขลาและตามเส้นทางจากจังหวัดกระบี่ถึงพังงา ลานพรุมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากลานชนิดอื่น คือ ลำต้นสูงคล้ายต้นตาลขึ้นอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากตามที่ราบท้องทุ่ง แม้พื้นที่น้ำท่วมขัง

ภาพที่ 2.17 ลานวัด

ที่มา : http://www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp

3. *CORPHEUM BRACULIFERA* เป็นปาล์มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก มีชื่อสามัญว่า ลานวัดหรือ ลานหมื่นเถิดเทิง หรือ FAN PALM, LONTAR PALM, TALIPOT PALM ลานชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดในศรีลังกาและอินเดีย จนเป็นต้นไม้ประจำชาติของศรีลังกา ประเทศไทยไม่พบในธรรมชาติ แต่มีการนำเอามาปลูกในภาคเหนือของประเทศไทย

ต้นลานจัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นตรงและแข็ง เนื้อไม้เป็นเส้นใย ไม่มีกิ่ง มีแต่ก้านออกรอบลำต้นเป็นชั้น ๆ มีหนามเป็นพื่นเลื่อยสั้น ๆ อยู่สองข้างริมขอบก้านใบ ใบยาวประมาณ 2-3 เมตร ใบใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปพัด ค่อนข้างกลมคล้ายใบตาล บางที่เรียกปาล์มพัด ความยาวของใบ 3-4 เมตร ความกว้างที่แผ่ออกไปประมาณ 4.5-6 เมตร ถือเป็นพันธุ์ไม้ที่มีใบใหญ่ที่สุดในโลก เป็นไม้ทิ้งใบตามธรรมชาติ วงจรชีวิต ของต้นลานค่อนข้างพิเศษกว่าไม้ตระกูลอื่น ๆ คือเมื่อต้นแก่ตั้งแต่อายุ 20-80 ปี ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนจะออกดอก และผลนั้นหมายถึงชีวิตช่วงสุดท้ายของต้นลาน สิ้นสุดแล้ว ต้นลานจะออกดอกเป็นช่อใหญ่คล้ายรูปปิรามิด ตรงส่วนยอดของลำต้น ช่อดอกหนึ่งจะมีดอกเป็นจำนวนล้าน ๆ ดอก สีเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม นับตั้งแต่เริ่มออกช่อดอกและบานกลายเป็น ผลกินเวลาประมาณ 1 ปีขึ้นไป ผลมีลักษณะกลมรี สีเขียว ผลหนึ่งมีเมล็ดเดียว เมล็ดกลมสีดำ เนื้อในคล้ายลูกชิด หรือลูกจาก รับประทานได้ เมื่อผลแก่ร่วงหล่นลงสู่พื้นดินจะงอกเป็นต้นลานเล็ก ๆ มากมาย เนื่องจากลานมีลำต้นเดียว ไม่มีหน่อ ดังนั้นเมล็ดจากผลเท่านั้นเท่านั้นที่จะทำหน้าที่สืบพันธุ์ได้ สามารถใช้เพาะขยายพันธุ์ แต่การเจริญเติบโตของต้นลานเป็นไปอย่างช้ามาก ส่วนการย้ายปลูกล้านไม้ลาน หาก มีการกระทบกระเทือนทางราก กล้านไม้จะไม่รอดตาย ประโยชน์ของต้นลาน

ภาพที่ 2.18 ต้นลาน

ที่มา : http://www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp

ลานถือได้ว่าเป็นไม้เศรษฐกิจประเภทหนึ่งของไทย โดยอาศัยผลผลิตที่ได้จากต้นลาน นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต ทั้งด้านอุปโภคและบริโภค นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่วนต่าง ๆ ของต้นลานที่นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่

- ยอดลานอ่อน (ใบลานอ่อน) เป็นที่จารึก หนังสือพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา โดยการใช้เหล็กแหลมจารบนใบลานแล้วใช้ยางรักทา เอาทรายลบบยางรักจะแทรกในตัวหนังสือที่จารเป็นเส้นดำ หรือจะใช้เขม่าไฟแทนก็ได้ เรียกหนังสือใบลานเหล่านี้ว่า " คัมภีร์ใบลาน " นอกจากนี้ ยังนิยมนำมาพิมพ์เป็นการ์ด นามบัตร ที่คั่นหนังสือต่าง ๆ ใช้จักสานทำผลิตภัณฑ์ของใช้ อาทิ เช่น หมวก กอบ พัด

กระเป่า เสื้อ ภาชนะในครัวเรือน เครื่องประดับตกแต่งบ้าน เช่น โมบายรูปสัตว์ ปลาตะเพียน ฯลฯ ส่วนภาคใต้นำยอดลานพรม มาฉีกเป็นใบ สาออกเป็นเส้น ปั่นเป็นเส้นยาวคล้ายด้าย นำไปทอเป็นแผ่น เรียกว่า ห่งอวนหรือหางอวน ทำเป็นถุงรูปสามเหลี่ยมสำหรับไว้ต่อปลายอวน ใช้เป็นถุงจับกุ้งและเคยสำหรับทำ กะปิ สานเป็นถุงใส่เกลือ วงใส่ยาเส้นและซองใส่แว่นตา

- ไบลานแก่ ใช้มุงหลังคาและทำผนังหรือฝ้าบ้าน บางแห่งใช้ไบลานเผาไฟเป็นยาดับพิษอักเสบ ฟกช้ำบวมได้เป็นอย่างดี ซึ่งเรียกทั่วไปว่า “ ยามหานิล ”

- ก้านใบ ใช้ทำโครงสร้าง ไม้ซื่อ ไม้แป และผนัง บางแห่งใช้มัดสิ่งของแทนเชือกเหนียวมาก ส่วนกระดุกลาน (ใกล้กับบริเวณหนามแหลม) มีความแข็ง และเหนียวมากกว่าส่วนอื่นของก้านใบ ใช้ทำคันทกลดพระธุดงค์ นอกจากนี้ยังใช้ทำขอบภาชนะจักสานทั่วไป เช่น ขอบกระดัง ตะแกรง กระบุง ตะกร้า เป็นต้น

- ลำต้น นำมาตัดเป็นท่อน ๆ สำหรับนั่งเล่นหรือใช้ตกแต่งประดับสวน ทำพินเป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม ภาคใต้บางแห่งใช้ทำครกและสาก

- ผล ลูกตาลอ่อนนำมาเนื้อในมารับประทานแบบลูกชิดหรือลูกจาก ส่วนเปลือกมารับประทานเป็นยาขับระบายดี บางแห่งใช้ลูกลานหุบทั้งเปลือกโยนลงน้ำทำให้ปลาเมา แต่ไม่ถึงตาย สะดวกแก่การจับ

- ราก ใช้ฝนรับประทานแก้ร้อน ขับเหงื่อ แก้ไข้หวัด เป็นต้น

2.3.1 การจักสานไบลาน

การจักสานไบลาน เป็นงานหัตถกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญา ในการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่น ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ ทำให้งานมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบประเพณีของกลุ่มชน และได้พัฒนารูปแบบของงานจากหัตถกรรมในครัวเรือน กลายเป็นสินค้าออกจำหน่าย ทั้งในและนอกประเทศ

1. ภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ของช่างฝีมือ มีดังนี้คือ

- ด้านปัจจัยแวดล้อม

การเลือกใช้ไบลานจากท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นมาแต่โบราณ เป็นการเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ สร้างเครื่องใช้สอยในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน คุณค่าของเนื้อวัสดุ กลับกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพราะในปัจจุบันป่าลานที่เคยมีอยู่ทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับหมดไป เหลืออยู่เพียงเฉพาะบริเวณป่าทับลานเท่านั้น

- ด้านตัวงานหัตถกรรม

ช่างฝีมือในอดีต นำไบลานมาจักสานเป็นงอบ คล้ายกับท้องถิ่นอื่นๆ ต่างกันตรงการใช้วัสดุการ ใช้วัสดุที่เป็นวัสดุเฉพาะถิ่น ทำขึ้นเพื่อใช้สอยในการทำนาทำไร่ ต่อมาได้พัฒนาสู่ การจำหน่าย และด้วย สภาวะเศรษฐกิจ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ รูปแบบของงาน จักสาน จึงไม่เป็นเพียงแค่งอบ กลับพัฒนารูปแบบไปเป็น หมวก กระเป่า และเครื่องใช้ต่างๆมากมาย จาก หัตถกรรมครัวเรือน จึงนำไปสู่การค้าขาย ที่มีตลาดกว้างออกไป ทั้งในและต่างประเทศ

- ด้านวัฒนธรรม

การจักสานไบลาน เป็นงานฝีมือ สาน ถัก ทอ สอด จนเป็นรูปร่างของชิ้นงาน มีการถ่ายทอด รูปแบบที่มาจากวิถีชีวิตในชนบท อันเกิดจากภูมิปัญญาในการเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น แม้จะมีการ

พัฒนาชิ้นงานให้มีความหลากหลาย แต่วิธีการสร้างงานยังคงเหมือนเดิมตาม ที่ถ่ายทอดความเป็นเลิศทาง ภูมิปัญญาออกมาอย่างประณีต สวยงาม ต่างกันตรงที่การนำวัสดุใหม่ๆ มาใช้ฟอกและย้อมสีให้มีความ สวยงามเพิ่มขึ้น

- ด้านการใช้สอย

การจักสานใบลาน ตั้งแต่ดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน กระบวนการสร้างงาน มีวัตถุประสงค์อยู่ที่การ นำไปประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้สอย เดิมประดิษฐ์ กอบ เพื่อใช้ในการทำนาทำไร่ ตามวิถีชีวิต พอมีเวลาเหลือ จากงานประจำและได้รับการสนับสนุนจากราชการ ก็ทำออกมาเพื่อจำหน่ายเพิ่มขึ้น เมื่อมีการศึกษาเพิ่มก็ พัฒนาไปสู่ชิ้นงานในรูปแบบอื่น เช่น หมวก, กระเป๋า, ก่อง และอื่นๆ แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญ ใน กระบวนการสร้าง จนสามารถพัฒนารูปแบบชิ้นงาน ไปเป็นเครื่องใช้สอยแบบต่างๆ ซึ่งยังผลให้เกิดรายได้ เพิ่มขึ้น

- ด้านความงาม

หัตถกรรมจากใบลาน ด้วยเนื้อวัสดุที่มีความงามแปลกตา ไม่ซ้ำใครอยู่แล้ว เป็นความงามจาก ธรรมชาติ เมื่อช่างฝีมือใช้ภูมิปัญญา นำมาสร้างเป็นเครื่องใช้ต่างๆ ด้วยวิธีการจักสาน ถัก ทอ สอด ขึ้นเป็น รูปทรงต่างๆ เป็นลวดลายหลายแบบ เช่น ลายปู ลายดอกพิกุล ลายสลับ ลายขัด และลายกลีบบัว อีกทั้งยัง เพิ่มเติมการย้อมสีลงไปอีกด้วย จึงทำให้งานหัตถกรรม การจักสาน ใบลาน มีความประณีต อ่อนช้อย งดงาม ทรงคุณค่า เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง

ข้อมูลของการเก็บภูมิปัญญาพื้นบ้าน การจักสานใบลานจัดเป็นการจัดเก็บข้อมูลที่เสี่ยงต่อการ สูญหาย เนื่องจากปัจจุบันป่าลานได้หมดไปจากหลายพื้นที่แล้ว และป่าลานผืนนี้ได้เป็นมรดกโลกแล้ว ชาว อำเภอนาดักต้องหาทางปลูกป่าลานในหมู่บ้านให้ได้ทันใช้สอย เนื่องจากเป็นพันธุ์ไม้ที่ โตช้า อาจทำให้วันใด วันหนึ่งอาจไม่มียอดลาน และใบลาน มาสร้างงานหัตถกรรมต่างๆนี้ได้อีก

2. วัสดุที่ใช้ในการผลิตผลงาน

ต้นลาน (ยอดใบลาน)

ต้นลาน (ใบลาน)

ต้นลาน หรือใบลานจากพืชธรรมชาติ ที่ขึ้นอยู่ในป่าผืนใหญ่แห่งสุดท้ายของประเทศไทย มีต้น ลานซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ดึกดำบรรพ์ ช่อดอกจะออกที่ยอดเมื่อมีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป มีดอกเป็นจำนวนมาก เมื่อออกดอกแล้วต้นลานต้นนั้นจะตายไป ในอดีตป่าลานที่อุดมสมบูรณ์มีขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ จนปัจจุบันคงเหลือป่าลานแห่งสุดท้าย คือ บริเวณบ้านทับลาน บ้านขุนศรี บุพราหมณ์ และบ้านวังมืด จังหวัดปราจีนบุรี

3. แหล่งที่มาของวัสดุในท้องถิ่น คือ อำเภอนาดัก จังหวัดปราจีนบุรี

4. เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- เครื่องเลียดเส้นใบลาน

- ก่อง (สำหรับเป็นหุ่น)

- เตารีด, ผ้า และน้ำ

- หม้อต้ม และเตา

- ผงฟอก

- ลี้อย่อม
  - ตู้อบ
5. ขั้นตอนกระบวนการผลิตและวิธีทำ

ขั้นเตรียมการมีขั้นตอนต่างๆ ได้แก่

- 5.1 เลือกยอดใบลาน ที่ยังไม่บานเป็นใบ ๆ
- 5.2 ตัดยอดใบลานจากต้นลาน
- 5.3 นำใบลานที่ตัดจากต้นฉีก โดยการตั้งยอดขึ้น แล้วใช้มือฉีกเป็นแผ่นๆ ภายในของใบจะเป็นสีเหลืองอ่อนๆ สีจากธรรมชาติ
- 5.4 เมื่อฉีกหมดทั้งยอดแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง แดดจัดๆ ประมาณ 3-4 วัน
- 5.5 เมื่อกากแดดแห้งสนิทดีแล้ว นำมามัดรวมกันเป็นกำๆ
- 5.6 มัดรวมเป็นกำ ๆ เพื่อสะดวกในการนำไปกรีดเป็นเส้น
- 5.7 การกรีดเป็นเส้น ต้องใช้เครื่องเลียด โดยเครื่องเลียดจะมีใบมีด ประมาณ 4-5 ซี่ และใบมีดจะมีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก เพื่อกรีดใบลานเป็นเส้นตามขนาดที่ต้องการของชิ้นงาน
- 5.8 เมื่อกรีดเป็นเส้นๆ ได้ตามจำนวนที่ต้องการ มัดเป็นกำ นำไปฟอก โดยใช้น้ำกับ ผงฟอกผสมรวมกันในโอ่ง และนำใบลานลงไปแช่ แช่ทิ้งไว้ ประมาณ 1 วัน
- 5.9 เมื่อแช่ผงฟอก 1 วัน นำใบลานไปล้างน้ำเปล่าและตากแดดให้แห้ง ประมาณ 1-2 วัน
- 5.10 เมื่อใบลานแห้งดีแล้ว นำไปย้อมสีตามต้องการ โดยผสมสีลงในหม้อต้ม พอน้ำเดือดๆ ใส่ใบลานแต่ละกำลงไป ในหม้อต้ม ในขณะที่ย้อมให้ใช้ไม้ยกขึ้น ลง เพื่อให้สีติด ใบลานทั่วทุกเส้น
- 5.11 เมื่อย้อมสีเสร็จแล้ว นำใบลานขึ้นจากหม้อต้ม นำใบลานผึ่งลมให้แห้ง (ห้ามผึ่งแดด) ผึ่งลม ประมาณ 1-2 วัน

ภาพที่ 2.19 ต้นลาน

ที่มา : โครงการภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550)

ภาพที่ 2.20 ยอดใบลานที่ตัดมาใช้
ที่มา : โครงการภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ (2550)

ภาพที่ 2.21 ยอดใบลานฉีกออกมาผึ่งแดด
ที่มา : โครงการภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ (2550)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.22 การสานใบลานเป็นเครื่องใช้ต่างๆ

ที่มา : โครงการภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550)

2.5 ของที่ระลึก

2.4.1 ความหมายของ “ ของที่ระลึก ”

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการคบหาสมาคมกันในกิจการใดกิจการหนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่งจนทำให้เกิดความผูกพันชอบพอขึ้นในความรู้สึก และเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความอยากจะปะทะสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรือเกิดความผูกพันขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่างๆไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เหตุการณ์ วัตถุ อันนำไปสู่ความทรงจำและการระลึกถึงในเมื่อกิจกรรมร่วมนั้นได้ล่วงผ่านไป ความต้องการที่จะให้การทรงจำในส่วนที่เกี่ยวข้องนี้ ปรากฏขึ้นในความรู้สึกอย่างประติดประต่อกันแม้เวลาจะล่วงเลยไปแล้วก็ตาม หรือความต้องการที่จะให้มีการปะทะสัมพันธ์กันอยู่เรื่อยๆไป เนื่องจากอยู่ไกลกันทำให้มีโอกาสที่จะพบปะกันมีได้น้อย ความคุ้นเคยกัน การที่มีรสนิยมและพฤติกรรมร่วมกัน ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ความมีลักษณะเสริมซึ่งกันและกันของบุคคล ตลอดจนไปจนกระทั่งการกระทำที่มีลักษณะเป็นการให้รางวัลเป็นการตอบแทน เมื่อเกิดความพึงพอใจหรือถูกใจต่อกัน ตลอดทั้งสาเหตุอื่นอีกนานัปการ เหล่านี้ล้วนอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ของที่ระลึกขึ้นมาเพื่อมอบให้แก่กันและกันได้ทั้งสิ้น แต่ที่สำคัญ ขณะที่มนุษย์มีระบบสมองใช้บันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ บุคคล ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่ได้สัมผัสรับรู้ในลักษณะของความทรงจำ การทับถมกันของประสบการณ์เหล่านั้น ย่อมก่อให้เกิดความสับสนปนเปยากแก่การลำดับ และเมื่อเวลาผ่านไป ความทรงจำในสิ่งที่ได้ปะทะสัมพันธ์เหล่านั้นอาจเกิดการสับสนไปได้ในที่สุด ดังนั้น มนุษย์จึงพยายามหาวิธีกระตุ้นความทรงจำในเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง โดยการออกแบบ

สร้างสรรค์สื่อหรือสิ่งใดๆขึ้น เพื่อใช้เป็นตัวกระตุ้นใจให้เกิดการระลึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้องอยู่เสมอๆ สื่อหรือสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำนี้ เรียกว่า “ ของที่ระลึก ”

2.4.2 ของที่ระลึกคืออะไร

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสิ่งต่างๆที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจ ให้เกิดการคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อหวังผลทางด้านความทรงจำให้สิ่งที่ผ่านมาในอดีต กลับกระจ่างชัดขึ้นในปัจจุบัน

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว ที่ได้รับการออกแบบ สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำให้คิดถึงหรือนึกถึงอยู่เสมอในบุคคล เหตุการณ์ หรือ เรื่องราว

2.4.3 สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของที่ระลึกมีความแตกต่างกันออกไปอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะของบริโภค เครื่องใช้ไม้สอย ตลอดจนเครื่องประดับหรือวัตถุทางศิลปะก็ตาม สาเหตุที่ทำให้รูปแบบของสิ่งเหล่านี้แตกต่างกันก็เนื่องมาจากเงื่อนไขอิทธิพลของ

- วัสดุที่ใช้ทำ (Material)
- เทคนิคการทำ (Technique)
- ค่านิยมหรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น (Tradition Fashion)

1. ความแตกต่างอันเนื่องมาจากวัสดุที่ใช้ทำ

โดยสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพทางดินฟ้าอากาศอันแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรและวัสดุในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน บางแห่งเป็นป่าเขา บางแห่งเป็นที่ราบลุ่มประกอบด้วยแม่น้ำลำคลองหนองบึง จุดเริ่มต้นของรูปแบบ มนุษย์นำเอาวัสดุธรรมชาติมาแปรรูปและประกอบเข้าด้วยกัน กลายเป็นสิ่งของใหม่แทนของธรรมชาติและกลายเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทนธรรมชาติที่ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ การที่วัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ย่อมทำให้สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น แตกต่างกันไป เช่นในท้องถิ่นที่เป็นป่าดงลานก็ย่อมได้ลานมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ใบลาน ก็ได้ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน เป็นต้น นั่นคือผลจากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่มนุษย์ทำอาศัยอยู่ต่างกัน ส่วนความแตกต่างกันของรูปแบบอีกประการ แม้ในท้องถิ่นเดียวกันจะนำวัสดุในท้องถิ่นเดียวกันมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ แต่รูปแบบของสิ่งที่สร้างก็อาจแตกต่างกันไปได้ นอกจากนี้การที่มนุษย์รู้จักนำเอาวัสดุมาใช้ในแต่ละช่วงเวลาแห่งพัฒนาการ ก็เป็นสาเหตุทำให้รูปแบบของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นแตกต่างกันออกไปได้อีก

2. ความแตกต่างอันเนื่องมาจากเทคนิคการทำ

สิ่งใดก็ตามที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์ ย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบและวิธีสร้าง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และมีวิวัฒนาการทางการผลิตอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ การพัฒนาทางด้านสติปัญญาทำให้รู้จักสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลง ต่อ เติม เพิ่ม ลดรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้านการใช้สอยและความงาม

ส่วนวิวัฒนาการทางการผลิตอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ ทำให้รู้จักดัดแปลงสร้างสรรค์เทคนิควิธีในการผลิต ตลอดจนคิดค้นหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีประสิทธิภาพมาช่วยในการผลิต ซึ่งทางเทคนิคในการสร้างเครื่องมือช่วยในการสร้างสิ่งต่างๆนี้ ส่งผลให้รูปแบบสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นแตกต่างกัน เพราะขีดจำกัดของความสามารถในการผลิตแต่ละเทคนิคการดำเนินงานต่างกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันจากเทคโนโลยีและความก้าวหน้าในเรื่องเครื่องจักรกล ยิ่งเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยในการสร้างผลิตสิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องประดับ ให้มีรูปแบบและลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไปตามการออกแบบในการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งแต่ละอย่างก็มีคุณค่าแตกต่างกันออกไปตามต้นกำเนิด หากเป็นงานฝีมือคุณค่าของงานก็อาจอยู่ที่ความเพียรพยายาม ความน่า ทึ่งในฝีมือและสมองของผู้ทำ หากเป็นงานผสมระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักรกล คุณค่าของงานอาจอยู่ที่ ความสามารถในการผลิตเป็นจำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งความประณีตและทนทานอาจมากขึ้น ส่วน ผลงานที่ผลิตโดยเครื่องจักรกลโดยตรงคุณค่าที่ปรากฏอาจไปในด้านเศรษฐกิจ คือ มีราคาซื้อขายถูกลง จำนวนมากขึ้น รูปแบบการผลิตอาจอยู่ในขีดขั้นเกิดความสามารถของมนุษย์ ดังนี้เป็นต้น

3. ความแตกต่างอันเนื่องมาจากค่านิยมหรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร และวัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบและรูปร่างของสิ่งที่สร้างขึ้นแตกต่างกันออกไป และมีการสืบทอดทางวัฒนธรรมทางรูปแบบโดยการสร้างสมในทางปฏิบัติกัน จากผู้คนหนึ่งมายังอีกผู้คนหนึ่งเป็นลำดับ

2.4.4 สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกพัฒนาเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาเปลี่ยนแปลงของ “ ของที่ระลึก ” ทั้งในด้านจุดประสงค์ของการสร้าง รูปแบบ รูปทรง และในการนำไปใช้นั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ

1. การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

รูปแบบค่านิยมหรือประเพณีในท้องถิ่นที่สร้างวัตถุขึ้นเพื่อจุดหมายในการบริโภค จุดมุ่งหมายในการใช้สอย หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้ประดับตกแต่งและเป็นวัตถุทางศิลปะ โดยมีเป้าหมายแห่งการนำไปใช้และรูปแบบที่สืบทอดกันมานับชั่วอายุคนของแต่ละท้องถิ่น อันถือว่าเป็นวัฒนธรรม ของท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อมีการติดต่อกันระหว่างกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม ไม่ว่าจะด้วยระบบแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายก็ตาม แนวคิดเปรียบเทียบในสิ่งที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดการลอกเลียน การประยุกต์ การดัดแปลง ในสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ให้เหมาะสมกลมกลืนกับสิ่งเดิมที่มีอยู่ สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ก็จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป

2. ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1 ในทางเศรษฐกิจ ก่อนที่จะมีระบบการใช้เงิน การผลิตสิ่งต่างๆ ขึ้นก็เพื่อประโยชน์ เพื่อความปลอดภัย คุณค่าทางความงาม และเพื่อความสะดวกสบายในการใช้เฉพาะตนและสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น ผลงานที่กระทำถูกกำหนดขึ้นมาจากความพึงพอใจ และจากคุณค่าเพื่อประโยชน์ใช้สอยดังนั้น รูปแบบของงานจึงไม่แน่นอน บุคคลสามารถกระทำในรูปแบบที่ต่างกันออกไป เมื่อเป็นงานส่วนตัวผลงานจึงเป็นรูปแบบเฉพาะตัว มีการกำหนดโครงสร้างและลวดลายตกแต่งตามความพอใจ ซึ่งความพอใจนี้ระยะหนึ่งอาจผูกพันอยู่กับความเชื่อความศรัทธา ที่บุคคลผู้สร้างงานมีต่อสิ่งต่างๆด้วย ระยะต่อมางานส่วนตัวก็เริ่มเข้าสู่งานอาชีพ เมื่อบุคคลบางคนได้ใช้ความสามารถพิเศษในการกระทำผลงานเป็นที่สนใจของคนอื่นๆ

เกิดมีความปรารถนาในสิ่งของหรือผลงานนั้นร่วมกัน การกระทำผลงานในเรื่องระบบจำนวนจึงเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองการเลือกใช้และการแลกเปลี่ยนผลงานซึ่งกันและกันและพัฒนามาถึงการแลกเปลี่ยนผลงานกับสิ่งของเครื่องใช้ กับอาหารและกลายเป็นระบบซื้อขายขึ้น เมื่อบุคคลหนึ่งได้รับความสำเร็จจากการได้กระทำผลงานขึ้นมา บุคคลอื่นซึ่งมีความสามารถเหมือนกัน ก็มีความประสงค์จะได้รับความสำเร็จในผลงานจากการกระทำของเขาบ้าง ระบบการทำงานเพื่อการแข่งขันจึงเริ่มขึ้น

2.2 ในทางสังคม เมื่อสภาพกาลเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน จากการสร้างสรรค์เพื่อเพียงพอแก่ความต้องการของตนเองและครอบครัว มาเป็นการสร้างเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายจากชีวิตความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่ม ของชุมชน ของท้องถิ่น เมื่อมีการแลกเปลี่ยนหรือถูกรอบงำทางวัฒนธรรม จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะการดำรงชีพในสังคม ย่อมทำให้ผลผลิตอันเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อความเหมาะสมเช่นกัน

2.3 ในทางวัฒนธรรม ความเจริญทางวัตถุ ความสำเร็จในทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นของสังคม อาจเป็นเหตุทำให้เกิดความสนใจยอมรับจากสังคมอีกแห่งหนึ่ง เมื่อสังคมกลุ่มที่รับเอาวัฒนธรรมของผู้อื่นเข้ามาไว้ ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองถูกทอดทิ้ง ขบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมค่อยๆ สูญไป รูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ในพิธี ประเพณี ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ในอดีตพลอยสูญหายไปหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป

2.4.5 การพัฒนาสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมไทย เป็นสินค้าที่ระลึก

การเดินทางท่องเที่ยวไปสู่สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง นอกจากนักท่องเที่ยวจะนำความประทับใจในสถานที่ที่สวยงามและทรงคุณค่านั้นกลับมาเป็นความทรงจำแล้วสิ่งหนึ่งที่จะนำติดไม้ติดมือได้ก็คือสินค้าพื้นเมือง ซึ่งอาจจะมีแรงจูงใจมาจากความคิดที่ว่า ราคาย่อมเยาเพราะซื้อในแหล่งผลิต หรือเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น จึงนำซื้อหามาเป็นของที่ระลึกว่าครั้งหนึ่งเคยไปเยือนสถานที่แห่งนั้นมาแล้ว สินค้าของที่ระลึกส่วนใหญ่ก็คือ ผลงานด้านศิลปหัตถกรรมที่ผลิตได้ในท้องถิ่นนั้นนั่นเอง ปัจจุบันงานศิลปหัตถกรรมของแต่ละท้องถิ่นได้กลายเป็นสินค้าของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ด้วยกลายเป็นค่านิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่จะต้องซื้อหาสินค้าของที่ระลึกเพื่อเป็นของตนเองและของฝากญาติมิตรกันทุกครั้งที่มีโอกาส จึงเกิดเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้คนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งที่มีฝีมือดีถึงกับกลายเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่กันทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งแหล่งขายปลีกและขายส่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวไปด้วยในตัว

ฉะนั้น ท้องถิ่นใดที่สามารถนำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้กลายเป็นสินค้าของที่ระลึกได้ จึงเท่ากับเป็นการสืบทอดและฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้วัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งมีอยู่เดิมแล้วแต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มบริโภคที่มีกำลังซื้อสูงรวมทั้งเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับแรงงานในท้องถิ่นซึ่งว่างงานหรืออาจจะว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนาชนบทที่ได้ผลอย่างสมบูรณ์

2.4.6 แนวทางพัฒนาการผลิตสินค้าของที่ระลึก

โดยทั่วไปอาจมีแหล่งผลิตสินค้าของที่ระลึกหลายๆแห่งที่ประสบความสำเร็จและอีกหลายๆแห่งที่ประสบปัญหา ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากฝีมือเชิงชั้นการผลิตยังไม่ถูกใจหรือตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ กลยุทธ์ด้านการตลาดยังไม่ดีหรือจะด้วยอุปสรรคอื่นใดก็ตาม แนวทางต่อไปนี้ น่าจะช่วยคลี่คลายปัญหาได้บ้าง และนำการพัฒนาเพื่อผลิตสินค้าของที่ระลึกไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนี้

1. พยายามใช้วัสดุในท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่หาได้ง่ายและมีอยู่ใกล้ตัว ให้ได้ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนและเพิ่มพูนมูลค่าให้กับวัสดุที่อาจทิ้งขว้างอยู่ในท้องถิ่น เช่น ใช้ฟาง เปลือกข้าวโพด เปลือกหอย เมล็ดพืช ใบตาลใบลาน ต้นกก ต้นเตย ไม้ไผ่ มาประดิษฐ์เป็นงานหัตถกรรม ต่างๆอันได้แก่ ตุ๊กตา ดอกไม้ เสื้อ เครื่องจักสาน เป็นต้น แต่ทั้งนี้อาจหาวัสดุจากแหล่งอื่นมาเสริมแต่งเพิ่มคุณค่า เพิ่มความสวยงามและความคงทนในประโยชน์ใช้สอยด้วย เช่น ใช้ผ้าฝ้าย ผ้าไหม โลหะ หนัง มาตกแต่งประดับเพิ่มเติมได้บางส่วน

2. ผลงานที่ผลิตจะต้องแสดงออกถึง สारูป (IMAGE) หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้ก็เป็นการดี ยิ่ง เพราะจะสอดคล้องกับการเป็น สินค้าของที่ระลึกอย่างแท้จริง เช่น หากไปทางท้องถิ่นภาคเหนือ สินค้าของที่ระลึกก็น่าจะถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมล้านนา หรือศิลปหัตถกรรมแบบเรียบง่ายของชาวเขาออกมา หรืออย่างน้อยก็สะท้อนถึงทรัพยากรตามสภาพภูมิศาสตร์ของป่าเขาเมืองเหนือ ตัวอย่างเช่น ผ้าปักผ้าทอ ผ้าชาวเขา เครื่องเงิน เครื่องเขิน เครื่องไม้แกะสลัก และดอกไม้แห้ง เป็นต้น หรือทำลงไปทางชายทะเล ภาคใต้สินค้าที่ระลึกก็น่าจะแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมปักษ์ใต้และกลิ่นอายของทะเล เช่น รูปหนังตะลุง ผ้าบาติก เรือจำลอง สิ่งประดิษฐ์จากเปลือกหอยหรือกะลามะพร้าว เสื้อผ้าพิมพ์ลวดลายหรือภาพเกี่ยวกับทะเล เป็นต้น สारูปหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านสินค้าที่ระลึกนี้ จะเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อสินค้านั้นง่ายขึ้น กับทั้งจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ในลักษณะ ปากต่อปาก ต่อไปว่าเมื่อไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นจะต้องหาซื้อสินค้าที่ระลึกอย่างนี้กลับมา

3. พยายามใช้แรงงานด้านหัตถกรรมให้มากที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากมาจากเมืองใหญ่ๆ ซึ่งกล่าวได้ว่ามาจากสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมเครื่องจักรกล สินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมหรือที่เรียกว่า HAND MADE เป็นสิ่งแปลกและของหายาก จึงเกิดค่านิยมให้ชมชอบและสะสมกัน ในขั้นตอนการผลิตหากจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรกลเข้าช่วยเพื่อผลิตสินค้าจำนวนมากๆ ก็ให้ใช้เฉพาะส่วนที่จำเป็นและใช้อย่างประหยัด จนเมื่อผลิตออกมาแล้วแยกไม่ออกว่าส่วนไหนเป็นฝีมือ หัตถกรรม หรือ จักรกล

4. ให้ขนาดและน้ำหนักของสินค้าสามารถจะนำพาไปได้สะดวกและไม่เสียหายได้ง่าย ถ้าเป็นสินค้าขนาดใหญ่ก็สามารถแยกส่วนหรือถอดชิ้นส่วนออกบรรจุในกล่องหรือหีบห่อเพื่อความสะดวกต่อการขนส่งและไม่บอบสลายระหว่างทาง เช่น การประดิษฐ์ตุ๊กตากล้วยจำลองโดยการแกะสลักจากไม้ก้ามปูซึ่งจะมีทั้งลำต้น หน่อ ใบ และเครือกล้วยพร้อมสรรพเป็นกอกกล้วย แต่เมื่อลูกค้าซื้อก็สามารถถอดชิ้นส่วนในกอกกล้วย แยกบรรจุลงหีบห่อได้ทำให้สะดวกต่อผู้ซื้อในการนำกลับบ้าน

5. หีบห่อบรรจุสินค้าจะต้องแข็งแรง รูปทรงกะทัดรัด เก็บรักษาสินค้าได้อย่างปลอดภัย ไม่เสียหายระหว่างทาง นำพาสะดวก มีความสวยงามมีชื่อและสัญลักษณ์ของร้านบนตัวหีบห่อนั้นด้วย เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้ซื้อและยังเป็นการประชาสัมพันธ์ร้านค้าในระหว่างทางนำกลับบ้านของผู้ซื้อไปด้วยในตัว

6. พยายามรักษาคุณภาพการผลิตสินค้าที่ระลึกให้ได้มาตรฐานเพื่อชื่อเสียงในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ มีความละเอียดประณีต ความสวยงาม และแฝงด้วยประโยชน์ใช้สอย คือให้เป็นทั้งของประดับโต๊ะทำงานและเป็นทีเสียบเครื่องเขียน หรือเป็นที่ประดับฝาผนังและเป็นทีใส่ของจดหมายได้ด้วย เป็นต้น ลักษณะสินค้าอย่างนี้จะได้เปรียบในการตัดสินใจซื้อได้มากกว่าเป็นสินค้าสวยงามแต่เพียงอย่างเดียว

7. มีการประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบของสินค้าใหม่ๆ อยู่เสมอ แต่ยังคงต้องรักษาเค้าโครงของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือสอดแทรกอยู่บ้าง โดยอาจประดิษฐ์รูปแบบ ขนาด หรือวัสดุให้หลากหลายออกไป เพื่อต้อนรับสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนซ้ำๆ แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาความนิยมหรือความต้องการของตลาดหรือนักท่องเที่ยวเป็นเครื่องช่วยในการคิดออกแบบประดิษฐ์ออกแบบพร้อมทั้งอาศัยศิลปะพื้นถิ่นเป็นพื้นฐานไว้ด้วยเสมอ

2.4.7 การดำเนินงานของ ททท. ที่เกี่ยวกับสินค้าของที่ระลึก

ททท. ได้ตระหนักอย่างยิ่งถึงความสำคัญของการผลิตสินค้าของที่ระลึกเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงได้เข้าร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีโครงการที่yekเป็นสังเขปได้ดังนี้

1. จัดโครงการฝึกอบรมผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจสินค้าของที่ระลึกทั้งเจ้าของกิจการและพนักงานบริการ ตามจังหวัดต่างๆ ที่เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายที่สำคัญ โดยเชิญวิทยากรจากสถาบันการศึกษาและวงการธุรกิจมาให้ความรู้ในด้านศิลปะการออกแบบสินค้าและหีบห่อ การจัดการตกแต่งร้าน เทคนิคการขาย การบริการ ตลอดจนการส่งเสริมสร้างสำนักและจรรยาบรรณต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2. จัดโครงการแลกเปลี่ยนการขายระหว่างผู้ขายผู้ผลิต ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ขายและผู้ผลิตได้พบปะกันโดยตรง ได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและปัญหาที่เกี่ยวข้องเพื่อการปรับปรุงแก้ไขอันจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจสินค้าของที่ระลึกต่อไป พร้อมทั้งการส่งเสริมการตลาดให้ขยายตัวได้อย่างกว้างขวาง

3. พัฒนาและปรับปรุงแหล่งผลิตให้เกิดเป็นหมู่บ้านศิลปหัตถกรรมที่สมบูรณ์แบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวจะได้มาสัมผัสอย่างครบวงจร เช่น มีศูนย์รวมนิทรรศการ การสาธิต การจัดจำหน่าย การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และรักษาสภาพหมู่บ้านที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตจริงของชาวท้องถิ่น อันจะมีผลดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสบรรยากาศชนบทเข้าใจและชื่นชมในคุณค่าของสินค้าศิลปหัตถกรรม

4. เลือกสรรร้านค้าเข้าเป็นสมาชิกในโครงการเสริมมาตรฐานร้านค้าของที่ระลึกของ ททท. เพื่อควบคุมและส่งเสริมให้มีการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่มีมาตรฐานด้านคุณภาพ ราคา และการบริการ ปัจจุบันมีร้านค้าสมาชิกโครงการนี้กระจายอยู่ตามเมืองท่องเที่ยวต่างๆ

กล่าวได้ว่าการพัฒนาสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมมาสู่รูปแบบของสินค้าที่ระลึกนั้นศิลปหัตถกรรมในแต่ละท้องถิ่นล้วนมีบทบาทอันสำคัญด้วยว่าเสมือนทรัพยากรพื้นฐานที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างดีเยี่ยม เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานอันมีค่าในความเป็นศิลปหัตถกรรมซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมือของผู้คนในถิ่นนั้นๆนั่นเอง

2.4.8 การออกแบบของที่ระลึก

ในปัจจุบันการออกแบบสร้างสรรค์ของที่ระลึก เป็นการทำงานศิลปะในลักษณะประยุกต์หรือที่เรียกว่า “ ประยุกต์ศิลป์ หรือ ศิลปะประยุกต์ ” มิใช่เป็นการสร้างงาน “ วิจิตรศิลป์ ” ทั้งนี้เพื่อเนื่องมาจากงานวิจิตรศิลป์ถือว่าเป็นศิลปะบริสุทธิ์ เป็นงานสร้างสรรค์ที่มนุษย์แสดงออกมาเพื่อความงาม ความประณีตละเอียดอ่อนอันก่อให้เกิดอารมณ์ความซาบซึ้งสะเทือนใจ มีค่าสูงส่งต่อจิตใจมนุษย์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะนี้ จะถ่ายทอดชีวิตจิตใจลงในผลงาน ปรากฏออกมาเป็นลักษณะพิเศษมีลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินแต่ละคน แต่งานประเภทนี้ เป็นลักษณะที่มนุษย์นำเอาวัสดุและเรื่องราวต่างๆมาผสมผสานกลมกลืน ประუნแต่ง ตัดแปลงสร้างสรรค์ขึ้นให้มีคุณค่าทางความงาม ทางการใช้สอยให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน การสร้างงานทางด้านนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค กาลเวลา สมัยนิยม และองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายประการ

ดังนั้น เรื่องราวของการออกแบบของที่ระลึก จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการ แนวทาง ความนึกคิด การจัด การจักรรวบรวม การลำดับ การเลือก และความคิดริเริ่ม โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่จะสร้างอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอยหรือประโยชน์ในการตกแต่งเป็นสำคัญ และให้มีรูปลักษณะของสิ่งที่จะสร้างเป็นสื่อหรือสัญลักษณ์ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย เร้าใจ มีความเหมาะสม กะทัดรัด มีความเป็นระเบียบ และมีความสวยงามเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการออกแบบของที่ระลึก มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามสมัย อาจเป็นเพราะอิทธิพลบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานออกแบบ และวงการของที่ระลึกมากขึ้นก็ได้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความก้าวหน้าทางความนึกคิด ความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุดของมนุษย์ การแข่งขันกันในส่วนตัวบุคคล ในตลาด สภาวะทางเศรษฐกิจ สภาพของสังคมใหม่ การค้นพบวัสดุใหม่ ทางการผลิต สภาพความจำเป็นของการดำรงชีวิต ความประหยัด วัฒนธรรมและอื่นๆ ตลอดจนไปจนกระทั่งเหตุผลทางการเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องราวของความซับซ้อนของสังคม อันมีผลต่อความคิดรวบยอดของบุคคลผู้ออกแบบได้ทั้งสิ้น

2.4.9 จุดมุ่งหมายและสาเหตุแห่งการออกแบบของที่ระลึก

การที่มนุษย์พยายามที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นได้นั้น ย่อมมีสาเหตุอันเป็นที่มาแห่งแนวความคิดที่จะทำ และจุดมุ่งหมายอันเป็นที่ไปแห่งการกระทำ การออกแบบสร้างสรรค์ของที่ระลึกก็เช่นกัน ย่อมต้องมีสาเหตุและจุดมุ่งหมาย ซึ่งสาเหตุและจุดมุ่งหมายนั้นมีอยู่มากมาย อาทิเช่น

1. เป็นการออกแบบเพื่อพัฒนาอาชีพ และแข่งขันกันในการผลิต
2. เป็นการออกแบบที่มีผลมาจากความรักในงาน อันเป็นการกระทำด้วยใจรักในการที่จะสร้างสรรค์ของที่ระลึก
3. เป็นการออกแบบเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดให้เป็นไปตามยุคสมัยที่มีความนิยม
4. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างผลงานตอบสนองความเชื่อทางลัทธิ ประเพณี
5. เป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ทางจิตใจ และความต้องการทางด้านอื่นๆ ของบุคคลโดยส่วนรวมและโดยส่วนตัว
6. เป็นการออกแบบเพื่อผลประโยชน์ที่พึงได้รับ อาทิสินจ้าง รางวัล หรือเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาข้อตกลง ข้อผูกมัด อันเป็นความผูกมัด อันเป็นความผูกพันระหว่างผู้ออกแบบกับผู้จ้าง

7. เป็นการออกแบบเพื่อทดสอบความมุ่งหมาย กฎเกณฑ์ ข้อกำหนด
8. การออกแบบอันเป็นผลเนื่องมาจากความนิยมทางปรัชญาธรรมวัตถุ สิ่งที่เป็นอนุสรณ์
9. เป็นการออกแบบอันมีผลที่ต่อเนื่องจากชาตินิยม เพื่ออนุรักษ์สิ่งที่ดีเด่นและแบบแผนดั้งเดิมไว้ให้ปรากฏต่อไป
10. เป็นการออกแบบทางลัทธินิยมทางศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อรูปวัตถุ
11. เป็นการออกแบบอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากความรัก ความเกลียดชัง ความสมหวัง ความผิดหวัง ความหวาดกลัว รวมทั้งผลกระทบทางจิตใจ ทั้งสิ่งที่เป็นจริงและสิ่งที่เหนือความเป็นจริง
12. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างทฤษฎีใหม่ การกำหนดแม่บทหลักของการทำงาน และกฎเกณฑ์
13. เป็นการออกแบบอันเป็นผลมาจากความริเริ่ม จินตนาการ และแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานนั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น
14. เป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่เป็นอิสระ เสรี
15. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างรสนิยมใหม่ เปลี่ยนแนวคิดของบุคคลว่าสิ่งของรูปแบบเช่นนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เพื่อประโยชน์เช่นนั้นตลอดไป อาจใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นอีกก็ได้
16. เป็นการออกแบบเพื่อความเหมาะสมกับวัสดุ เหมาะสมกับเครื่องมือเครื่องจักร เพื่อความประหยัด และมีประโยชน์ใช้สอย มีความคงทนถาวร

2.4.10 ลำดับขั้นตอนของการออกแบบของที่ระลึก

การออกแบบเพื่อกำหนดสร้างของที่ระลึกในแต่ละครั้ง หากได้มีการกำหนดแน่นอนลงไปทั้งรูปแบบประเภท วัสดุ การนำไปใช้ โดยมีการสำรวจและวางแผนที่มีเป้าหมายชัดเจน ย่อมทำให้ของที่ระลึกที่จะผลิตสร้างขึ้นนั้น มีความหมายมากกว่าการออกแบบสร้างขึ้นอย่างไร้เป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากของที่ระลึกที่จะผลิตสร้างขึ้นนั้น มีความหมายมากกว่าการออกแบบสร้างขึ้นอย่างไร้เป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากของที่ระลึกอาจเปรียบได้ตั้งชื่อสัญลักษณ์สิ่งที่ใช้แทนบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ อันมีความหมายต่อความรู้สึกนึกคิดในทางการกระตุ้นเร้าจิตใจให้คิดและระลึกถึง ดังนั้น ลำดับขั้นตอนของการออกแบบควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. กำหนดประเภทของรูปแบบ การกำหนดประเภทคือการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นในเรื่องรูปแบบว่าจะให้มีแนวโน้มไปในลักษณะใด เช่น อาจกำหนดให้มีรูปแบบในลักษณะตามประเพณีนิยมก็อาจออกแบบจำกัดให้ชัดเจนไปได้ว่าจะจะเป็นรูปแบบที่กำลังนิยมอยู่โดยทั่วไปในปัจจุบัน หรือรูปแบบที่กำลังนิยมและรูปแบบที่พยายามจะสร้างให้กลายเป็นความนิยมขึ้นใหม่ในอนาคตต่อไป และถ้าจะกำหนดเป้าหมายในเรื่องรูปแบบให้เป็นลักษณะเฉพาะนั้น เป็นรูปแบบเฉพาะของอะไร ของบุคคล เหตุการณ์ งาน สถานที่
2. เก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบสร้างสัญลักษณ์สิ่งแทนบุคคล เหตุการณ์สถานที่ หรือแทนสิ่งใดๆก็ตาม ผู้ออกแบบควรเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งๆนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้มีลักษณะสอดคล้องกับความเป็นสิ่งนั้นที่แท้จริง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นประวัติเรื่องราว รายละเอียด รูปภาพ หลักฐานเอกสารสิ่งตีพิมพ์
3. สำรวจค่านิยม ในปัจจุบันของที่ระลึกมีส่วนผูกพันกับค่านิยม รสนิยมของบุคคลอยู่มาก คำว่า “ ค่านิยม ” อาจหมายถึงความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม หน้าที่ พันธกรณี ความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรารถนา ความอยาก ความต้องการ ความเหนงหน่ย และดึงดูดใจ หรือความรู้สึกอื่นที่มนุษย์มีผลต่อผลผลิต มีต่อการกระทำสิ่งเหล่านี้ยึดถือว่าหรับเป็นแนวทางในการเลือกหรือแนวทางในการจัด การรวบรวมองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยวิธีที่เหมาะสม จากคำจำกัดความของคำว่า “ ค่านิยม ” คำเดียว บางครั้งก็ให้ความหมายต่อการทำงานของมนุษย์เป็นอย่างมากในการออกแบบ เพราะมีส่วนผูกพันกับค่านิยมทั้งตัวนักออกแบบเอง แล้วรวมไปถึงผู้ใช้บริโภคด้วยค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่ผลกระทบต่อ การออกแบบสร้างของที่ระลึกอย่างกว้างขวาง ผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้ความสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้ใช้บริโภค ไว้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการออกแบบ

4. การจับประเด็นสำคัญของข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบ จากข้อมูลที่เก็บรวบรวม ผู้ออกแบบจะต้องนำมาคัดเลือกกลั่นกรองเอาแต่เฉพาะช่วงตอนที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อถ่ายทอดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการจับประเด็นสำคัญในข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบต้องการเน้นย้ำในด้านใด ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดอาจเป็นเรื่องราวของความรัก ความพลัดพราก ความปีติยินดี ความตาย ความกล้าหาญ ความเชื่อความศรัทธา ความกล้าหาญวีรกรรม ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวอันก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจจากข้อมูลเหล่านี้ ย่อมสามารถกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำได้ต่างกัน หากเรื่องราวเป็นที่ประทับใจ ความทรงจำก็จะฝังแน่นยาวนานกว่าเรื่องราวที่เป็นปกติธรรมดา ดังนั้นผู้ออกแบบจึงควรมีความเข้าใจในการแยกแยะข้อมูล และจับประเด็นความรู้สึกอันถูกกระตุ้นเร้าจากข้อมูลที่ได้ผนวกกับ “ ค่านิยม ” แปลค่าออกมาเป็นสื่อสัญลักษณ์สิ่งแทน

5. กำหนดคุณค่าและการนำไปใช้ การจับประเด็นของข้อมูลที่เป็นเนื้อหาเรื่องราวเพื่อกำหนดถ่ายทอดเป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับค่านิยม นั้น สามารถกระตุ้นเร้าทางความรู้สึกให้เกิดความประทับใจ อันเป็นคุณค่าทางความรู้สึกหรือคุณค่าภายใน ส่วนคุณค่าอีกประการหนึ่งที่ผู้ออกแบบควรคำนึงควบคู่กันไปด้วยคือ คุณค่าทางภายนอกหรือคุณค่าทางกายภาพของวัตถุ คุณค่านี้อาจเกิดจากการนำวัสดุที่มีคุณค่าในตัวเองอยู่บ้างแล้วมาสร้างสรรค์เป็นของที่ระลึก เช่น อัญมณี งาม แก้ว ทอง ฯลฯ หรือค่าของงานอยู่ที่ความเก๋ กะทัดรัด แปลกตา น่าทึ่ง สวยงาม มีคุณค่าต่อการมอง สามารถบันดาลให้เกิดความภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีสง่า ราชินี เป็นต้น และคุณค่าอีกลักษณะหนึ่งก็คือคุณค่าที่เกิดจากการนำไปใช้ ในปัจจุบันของที่ระลึกมักออกมาในรูปของสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับ ที่ได้รับการออกแบบให้มีความหมายว่าเป็นของที่ระลึก นับว่าเป็นความคิดที่ดีผู้รับสามารถใช้ประโยชน์จากของที่ระลึกได้ด้วยซึ่งดีกว่าตั้งไว้เพื่อคุณค่าทางจิตใจหรือคุณค่าทางความงามเฉยๆ ซึ่งรูปแบบที่ใช้ในการออกแบบอาจดัดแปลงแปรรูปจากสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับที่มีปรากฏอยู่แล้วให้เป็นของที่ระลึก เช่น เอาถ้วยชาม ซ้อนส้อม จาน ย่อขนาดและสัดส่วนลงให้พอเหมาะ แล้วกำหนดสัญลักษณ์ของที่ระลึกลงไป ก็เป็นของที่ระลึกได้โดยสมบูรณ์

6. ข้อควรคำนึงในด้านการผลิตและการตลาด หากของที่ระลึกที่จะออกแบบนั้นเกี่ยวข้องกับ การจัดจำหน่ายโดยการผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้ออกแบบอาจต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ อีกดังนี้

- ของที่ระลึกนั้นจำเป็นหรือมีค่านิยมหรือไม่ ใช้ประโยชน์ได้หรือเปล่า
- ของที่ระลึกนั้นผลิตขึ้นมาได้ง่ายหรือไม่ วัสดุที่นำมาประดิษฐ์นั้นมีอยู่พอเพียงและหาได้ยากง่ายประการใด
- จะใช้วัสดุอะไร สีอะไร การชักเงาเคลือบผิวอย่างไร

- การนำออกโชว์ การขนส่ง ทำได้ง่ายหรือเปล่า จะต้องจัดใส่หีบหุ้มหรือต้องระมัดระวังเป็นพิเศษประการใด
- วัตถุดิบอะไร ชิ้นส่วนมากน้อยแค่ไหน ต้องใช้เครื่องมือเครื่องมืออะไร เครื่องแรงงาเป็นอย่างไร ออกแบบแล้วผลิตได้หรือไม่
  - จะซื้อวัสดุได้หรือไม่ ควบคุมคุณภาพได้อย่างไร จะใช้วัสดุใดแทนกันบ้าง และสามารถผลิตวันละเท่าไร เดือนหรือปีละเท่าไร
  - ตลาดสินค้าของที่ระลึกนั้นๆ สำหรับคนไทยหรือชาวต่างชาติ
  - ตลาดมีขอบเขตกว้างขวางแค่ไหน เป็นตลาดท้องถิ่น ทั่วประเทศ หรือตลาดต่างประเทศ
  - จะนำสินค้าออกสู่ตลาดโดยวิธีใด
  - ลูกค้าชอบและไม่ชอบอะไร เช่น สี วัสดุ รูปร่าง ฯลฯ ลูกค้าต้องการอะไร จำเป็นต้องใช้อะไร มีความสามารถซื้อได้หรือไม่
  - ของที่ระลึกประเภทเดียวกันนี้มีผู้ผลิตแข่งขันรายอื่นหรือไม่ มีอยู่แพร่หลายเพียงไร ราคาเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นอย่างไรและรูปร่างเป็นอย่างไร

2.6 โคมไฟ

2.6.1 แสงและการมองเห็น

ตาของเราจะเห็นรูปร่าง ลวดลาย และสีส้มของวัตถุใดๆได้จากแสงสว่าง วัตถุที่อยู่ในเส้นทางของแสงจะสะท้อน ดูดกลืน หรืออาจจะยอมให้แสงผ่านทะลุได้ ค่าความส่องสว่างเป็นการวัดเชิงปริมาณของความจ้าของแหล่งกำเนิดแสงหรือพื้นผิวที่แสงตกกระทบ ซึ่งจะเท่ากับความเข้มของแสงต่อหน่วยพื้นที่ของแหล่งกำเนิดแสงหรือพื้นที่ที่แสงตกกระทบ แล้วแต่จะพิจารณาความจ้าที่ใดเป็นหลัก

ความสว่าง (BRIGHTNESS) เป็นความรู้สึกถึงความแตกต่างของสายตามนุษย์ที่มีต่อการส่องสว่างของแสง ความสามารถในการเห็นรายละเอียดของวัตถุจะเพิ่มขึ้นตามความสว่างของแสงที่มาตกกระทบวัตถุแล้ว ขณะเดียวกันก็ยิ่งขึ้นอยู่กับอัตราส่วนความแตกต่างของค่าความสว่างระหว่างตัววัตถุกับฉากหลัง ดังนั้นการที่สายตาจะเห็นกรอบรูปร่างของวัตถุ จำเป็นจะต้องมีการตัดกันหรือความแตกต่างของความสว่างของสีกับฉากหลังอย่างชัดเจน แต่สำหรับการมองเห็นรายละเอียดลวดลายบนผิววัตถุนั้นได้ดี ควรจะต้องลดความตัดกันของความสว่างของสีระหว่างวัตถุกับฉากหลังลง เพื่อสายตามนุษย์จะได้ปรับม่านตาอัตโนมัติ และจะสามารถเห็นรายละเอียดบนเนื้อวัตถุได้

ในขณะที่แสงจ้า (GLARE) จะเกิดขึ้นเมื่อมีความสว่างของแสงหรือความตัดกันของความสว่างมากเกินไป โดยม่านตาจะปรับรูรับแสงให้เล็กลง แสงจ้าเป็นความรู้สึกของสายตามนุษย์ ซึ่งเกิดจากความสว่างที่มีอยู่มากกว่าค่าความส่องสว่างมากๆเกินกว่าที่สายตาจะสามารถปรับม่านตาได้ และจะทำให้เกิดความไม่สบายตา รำคาญ หรือไม่สามารถมองเห็น แสงจ้ามีอยู่ 2 ชนิด คือ แสงจ้าโดยตรง (DIRECT GLARE) และแสงจ้าที่เกิดจากการสะท้อน (REFLECTED GLARE)

- แสงจ้าโดยตรง เกิดจากแสงสว่างที่เดินทางจากแหล่งกำเนิดแสงโดยตรงเข้าสู่ดวงตา

- กลวิธีที่ช่วยควบคุมหรือลดแสงจ้า ได้แก่ ใช้โคมไฟที่มีแผ่นบังและกระจายแสงเพื่อตัดแสงจ้าที่เกิดจากแหล่งกำเนิดแสง หรือหลอดไฟโดยตรง
- แสงจ้าโดยการสะท้อนเกิดจากการสะท้อนเหมือนกระจกเงาของแสงที่ออกจากแหล่งกำเนิดและตกกระทบผิววัตถุ แล้วจึงสะท้อนออกมา
- แสงจ้าโดยการสะท้อนบางชนิดจะสะท้อนออกมาจากผิววัตถุและปิดบังการสะท้อนแสงตามปกติที่เกิดบนผิววัตถุ ทำให้ไม่สามารถมองเห็นรายละเอียดต่างๆบนผิววัตถุที่ถูกปิดบังได้
- เพื่อมิให้เกิดการปิดบังการสะท้อนแสงตามปกติบนผิววัตถุ ให้กำหนดทิศทางของแหล่งกำเนิดแสงเพื่อให้เกิดแนวรังสีตกกระทบ จะทำให้เกิดรังสีสะท้อนในทิศทางที่ไม่ตรงกับสายตาที่มองไปยังวัตถุนั้น (สายตาที่มองเห็นรายละเอียดบนผิววัตถุ เมื่อมีแสงตกกระทบและสะท้อนตามปกติบนผิววัตถุออกมายังตาของเรา)
- แลมเบิร์ต (LAMBERT) คือหน่วยวัดความส่องสว่าง (LUMINANCE) หรือความสว่าง ซึ่งจะเท่ากับ 0.32 แรงเทียนต่อตารางเซนติเมตร
- ฟุต-แลมเบิร์ต (FOOT-LAMBERT) คือหน่วยการวัดความส่องสว่างหรือความสว่าง ซึ่งจะเท่ากับ 0.32 แรงเทียนต่อตารางฟุต
- สีสิ้นและลดสายจะมีผลกระทบต่อความสว่างบนผิววัตถุที่เห็น พื้นผิวที่มีผิวมันเงาหรือมีสีสว่างจะให้การสะท้อนแสงรังสีได้ดีกว่าพื้นผิวที่มีผิวด้าน มีสีทึบ หรือพื้นผิวขรุขระ

2.6.2 หลอดไฟฟ้า

- หลอดไฟฟ้าชนิดไส้ ผลิตจากหลอดแก้ว ภายในบรรจุไส้หลอด โดยไส้หลอดและก๊าซเฉื่อยสามารถถูกแดงให้ความสว่าง ส่วนก๊าซเฉื่อยมักจะใช้ก๊าซอาร์กอนและไนโตรเจน เพื่อหน่วงการระเหยของไส้หลอดขณะถูกแดง ลักษณะรูปร่างของหลอดไฟชนิดไส้ จะระบุเป็นตัวอักษร ตามด้วยตัวเลขที่บอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางหลอดแก้ว มีหน่วยเป็นมมหรือเศษหนึ่งส่วนแปดของนิ้ว
- ไส้หลอด
- ความสูงโดยรวมสูงสุด
- ขั้วหลอด
- ประสิทธิภาพหลอดไฟคือ การวัดความสามารถของหลอดไฟที่เปลี่ยนพลังงานกระแสไฟฟ้าให้เป็นความส่องสว่างฟลักซ์ ซึ่งเท่ากับอัตราส่วนระหว่าง ความสว่างฟลักซ์ต่อกำลังไฟฟ้าที่ป้อนให้ มีหน่วยเป็นลูเมนต่อวัตต์ (lm/W)
- อายุหลอดไฟคือ จำนวนชั่วโมงโดยเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบในห้องทดลองถึงอายุการใช้งานของหลอดไฟที่สามารถส่องสว่างอยู่ได้โดยไส้หลอดไม่ขาด โดยสมมติเป็นค่าอายุเฉลี่ยของหลอดทั้งกลุ่มที่ผลิต
- หลอดประหยัดไฟ ออกแบบให้ใช้พลังงานไฟฟ้าในปริมาณที่น้อยลงแต่มีอายุการใช้งานที่นานขึ้นกว่าหลอดไฟฟ้าแบบเดิม
- หลอดไฟสว่างได้ 3 ระดับ จะมีไส้หลอดอยู่สองไส้ที่สามารถสลับกัน หรือถูกแดงทั้งคู่ จึงสามารถให้ความสว่างได้ 3 ระดับแตกต่างกัน
- หลอด T Bulb เป็นหลอดไฟทรงกระบอกยาว

- หลอด TB Bulb รูปร่างคล้ายหลอดแบบ A Blub แต่จะมีรูปทรงตามกำหนด
- หลอด MR BLUB จะมีพื้นผิวเป็นเหลี่ยมจำนวนมากที่มีความเงาสูงหรือเป็นกระจกเงา เพื่อให้เป็นผิวสะท้อนให้กับแสงจากไส้หลอดไฟทั้งสแตน-ฮาโลเจน โดยหันด้านที่มีหน้าเหลี่ยมจำนวนมากไปในทิศทางที่ทำให้เกิดแสงสะท้อนที่ต้องการให้เกิดเป็นลำแสงส่องไป บางทีเรียกว่าหลอดตาแมว
- แสงเทียม (ARTIFICIAL LIGHT) คือแสงไฟที่เกิดขึ้นจากอุปกรณ์ที่ถูกผลิตขึ้น เช่น หลอดไฟคุณภาพและปริมาณของแสงสว่างจากหลอดไฟจะขึ้นอยู่กับชนิดของหลอดไฟ รวมทั้งโคมไฟที่บรรจุและให้พลังงานแก่หลอดไฟ โดยทั่วไปหลอดไฟมีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด ได้แก่ หลอดไฟชนิดไส้ หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ และหลอดไฟแบบปล่อยประจุความเข้มสูง อย่างไรก็ตามเพื่อความแน่นอน ควรตรวจสอบข้อมูลปัจจุบันในเรื่องของวัตต์ ค่าลูเมน และอายุการใช้งานของหลอดไฟกับบริษัทผู้ผลิต

2.6.2.1 หลอดไฟชนิดไส้

หลอดไฟชนิดไส้คือ หลอดไฟมีไส้ที่สามารถถูกแดงให้แสงสว่างเมื่อถูกทำให้ร้อนตัวด้วยกระแสไฟฟ้าที่ผ่านเข้าไป หลอดชนิดนี้จะให้แหล่งกำเนิดแสงเป็นจุด มีไส้สัมผัสดวงต่อการติดตั้ง มีตัวทานแปรค่า (RHEOSTATS) เพื่อปรับหรือความสว่างของหลอดไฟได้ แต่หลอดไฟชนิดนี้จะกินไฟ

- หลอดแบบ A BLUB มีรูปร่างโค้งกลมและสอบลงสู่ขั้วหลอด ใช้กับงานทั่วไป เช่น หลอดไฟชนิดไส้
- หลอดแบบ A/SB BLUB มีลักษณะเป็นครึ่งวงกลม ภายในเคลือบด้วยสีเงินสะท้อนแสงเพื่อลดแสงจ้า
- หลอดแบบ C Blub มีรูปร่างคล้ายกรวย มีวัตต์ต่ำ ใช้เป็นหลอดไฟประดับ
- หลอดแบบ CA Blub มีรูปร่างคล้ายเปลวเทียน มีวัตต์ต่ำ ใช้เป็นหลอดไฟประดับ
- หลอดแบบ ER BLUB มีรูปร่างโค้งรีและเคลือบผิวสะท้อนแสงไว้ภายใน เพื่อให้แสงสะท้อนตรงออกไปเป็นลำได้ไกลทางด้านหน้าหลอดไฟ
- หลอดแบบ G BLUB มีรูปร่างทรงกลมลูกบอล เคลือบผิวฝ้าภายในเพื่อลดแสงจ้า เหมาะสำหรับใช้ภายนอกอาคาร
- หลอดแบบ PAR BLUB มีรูปทรงพาราโบลา เคลือบผิวสะท้อนแสงด้วยอะลูมิเนียม ใช้กับหลอดชนิดไส้และชนิดปล่อยประจุความเข้มสูง มีรูปร่างภายในพร้อมกระจกด้านหน้าแบบเลนส์ เพื่อให้แสงสะท้อนพุ่งออกไปเป็นลำ
- หลอดแบบ PS Blub มีรูปร่างคล้ายลูกแพร เป็นหลอดชนิดไส้
- หลอดแบบ R BLUB เคลือบผิวสะท้อนแสง เป็นหลอดชนิดไส้และชนิดปล่อยประจุความเข้มสูง โดยให้แสงออกมาเป็นลำ
- หลอดแบบ S Blub มีรูปร่างด้านข้างเป็นแนวตรง มีวัตต์ต่ำ ใช้เป็นหลอดไฟประดับ
- หลอดไฟทั้งสแตน-ฮาโลเจน มีไส้หลอดทำจากทั้งสแตน และหลอดแก้วทำจากแร่ควอตซ์ภายในบรรจุก๊าซฮาโลเจนในปริมาณน้อย ซึ่งจะกลายเป็นไอเมื่อโดนความร้อน และนำอนุภาคของไอทั้งสแตนกลับไปยังไส้ทั้งสแตน

- หลอดไฟ IR เป็นหลอดไฟทั้งสแตนด์-ฮาโลเจน เคลือบผิวสะท้อนแสงด้วยสารอินฟราเรดไดโครอิก เพื่อสะท้อนพลังงานแสงอินฟราเรดกลับไปยังไส้หลอดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งาน ตลอดจนช่วยลดการแผ่รังสีความร้อนออกจากหลอดไฟ

หลอดไฟถ่ายเทประจุจะให้แสงสว่างจากการปล่อยประจุไฟฟ้าระหว่างขั้วอิเล็กโทรดภายในหลอดแก้วที่บรรจุก๊าซไว้ ชนิดของหลอดไฟถ่ายเทประจุมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทใหญ่ๆ คือหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ และหลอดไฟแบบปล่อยประจุความเข้มสูง

2.6.2.2 หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ (Fluorescent Lamps)

หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์มีรูปร่างเป็นหลอดทรงกระบอกยาวๆ ที่ผลิตแสงสว่างจากสารฟลูออเรสเซนต์ของฟอสฟอรัสซึ่งเคลือบไว้ภายในหลอดทรงกระบอก โดยให้แสงสว่างเป็นแนวยาวตามความยาวหลอดและมีค่าประสิทธิภาพความสว่าง 50-80 lm/W และสามารถให้สีได้หลายแบบ

- บัลลาสต์ทำหน้าที่รักษากระแสไฟฟ้าที่เข้าสู่หลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดไฟแบบปล่อยประจุความเข้มสูงให้คงที่ตลอดเวลา

- หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แบบอุ่นไส้ จะต้องการสตาร์ทเตอร์แยกต่างหาก เพื่ออุ่นแคโทดก่อนที่จะทำให้วงจรทำงานที่แรงดันไฟฟ้า (ปกติ) เริ่มเดิน

- หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แบบติดเร็ว จะทำงานด้วยบัลลาสต์ที่ใช้ขดลวดแรงดันไฟฟ้าต่ำๆ ในการอุ่นแคโทดอย่างต่อเนื่อง ทำให้หลอดชนิดนี้ติดไฟวาวแสงได้เร็วกว่าแบบอุ่นไส้

- หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แบบติดทันที จะทำงานด้วยบัลลาสต์ที่ใช้หม้อแปลงแรงดันไฟสูงเพื่ออาร์กโดยตรง โดยไม่ต้องอุ่นไส้แคโทด

- หลอดไฟกำลังสูง เป็นหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แบบติดเร็ว ออกแบบให้ทำงานด้วยกระแสไฟขนาด 800 mA เพิ่มความสว่างของฟลักซ์ต่อหน่วยความยาวของหลอด

- หลอดไฟกำลังสูงมาก ถูกออกแบบให้ทำงานด้วยกระแสไฟขนาด 1,500 MA เพื่อเพิ่มความสว่างของฟลักซ์ต่อหน่วยความยาวของหลอด

- หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แบบกะทัดรัด จะมีขนาดเล็กกะทัดรัด มีประสิทธิภาพการใช้กระแสไฟฟ้าสูง ที่มีทั้งหลอดแบบขาเดียว สองขา และแบบตัวยู โดยทั่วไปจะออกแบบให้สามารถใช้งานแทนหลอดแบบมีไส้ได้ เพื่อช่วยประหยัดกระแสไฟฟ้า

2.6.2.3 หลอดแบบปล่อยประจุความเข้มสูง (High-Intensity Discharge Lamps; HID)

หลอดไฟแบบปล่อยประจุความเข้มสูงหรือหลอด HID เป็นหลอดไฟถ่ายเทประจุ โดยการปล่อยประจุไฟฟ้าผ่านก๊าซ (ไอ) โลหะที่บรรจุอยู่ภายในหลอดแก้วทำให้เกิดแสงสว่าง หลอด HID จะมีรูปแบบการรวมกันระหว่างรูปร่างของหลอดชนิดไส้กับประสิทธิภาพการให้แสงสว่างของหลอดฟลูออเรสเซนต์เข้าด้วยกัน

- หลอดไฟแบบใช้ปรอท ทำงานโดยการปล่อยประจุไฟฟ้าไปในก๊าซ (ไอ) ปรอท

- หลอดไฟแบบใช้โลหะฮาไลด์ จะมีลักษณะคล้ายกับหลอดไฟแบบใช้ปรอท ต่างกันที่หลอดฮาไลด์มีหลอดอาร์กสำหรับเติมโลหะฮาไลด์เพื่อให้แสงสว่างและสีส้มเพิ่มขึ้น

- หลอดไฟแสงจันทร์ (HIGH-PRESSURE SODIUM; HPS) จะให้แสงสเปกตรัมช่วงกว้างตั้งแต่สีทองถึงสีขาว ทำงานโดยการปล่อยประจุไฟฟ้าไปในก๊าซ (ไอ) โซเดียม

2.6.3 แสงและสี

การส่องกระจายแสงไฟฟ้าเชิงสเปกตรัมจะขึ้นอยู่กับชนิดของหลอดไฟ ตัวอย่างเช่น หลอดชนิดไส้จะให้แสงสีส้ม ขณะที่หลอดฟลูออเรสเซนต์แบบคลู-ไวต์ ให้แสงสีขาวอมฟ้า เนื่องจากความยาวคลื่นแสงของแต่ละสีอาจหายไปจากหลอดไฟแต่ละชนิด ซึ่งจะมีผลต่อพื้นผิวที่เราต้องการให้แสงสว่าง ทำให้สีผิวแตกต่างกันออกไป

- ดัชนีการให้สีของแสงจากหลอดไฟ (COLOR RENDERING INDEX) เป็นค่าวัดความสามารถของหลอดไฟที่จะส่องแสงให้สีได้ถูกต้อง เมื่อเทียบกับแหล่งกำเนิดแสงที่ให้ค่าสีมาตรฐานที่อุณหภูมิเดียวกัน หลอดไฟทั้งสแตนจะให้สีมาตรฐานที่อุณหภูมิ 3,200° K แสงอาทิตย์ตอนเที่ยงจะให้สีมาตรฐานที่อุณหภูมิ 4,800° K แสงอาทิตย์ทั่วไปจะให้สีมาตรฐานที่อุณหภูมิ 7,000° K โดยทั้งหมดที่กล่าวมามีค่าดัชนีการให้สีที่ 100 และถือเป็นมาตรฐานการให้สีที่สมบูรณ์

2.6.4 ประเภทของโคมไฟ และเทคนิคการใช้งานภายในบ้าน

บ้านที่น่าอยู่ อบอุ่น และสวยงาม ซึ่งนอกเหนือไปจากเรื่องการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ และความสะอาดภายในตัวบ้านแล้ว แสงสว่างนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มอารมณ์ความรู้สึก และทำให้ที่พักอาศัยของคุณมีความน่าอยู่ น่าเข้ามาทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นเราควรมีเทคนิคในการเลือกใช้โคมไฟ ตกแต่งบ้าน เพื่อให้เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถผสมผสานการใช้งานโคมไฟแต่ละประเภทเข้าด้วยกันในการตกแต่งบ้าน โดยประเภทของโคมไฟนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น

- โคมไฟส่องสว่างทั่วไป (AMBIENT LIGHT) เป็นแสงประเภทพื้นฐานที่ช่วยให้เรามองเห็นสิ่งต่างๆ ภายในห้อง ให้แสงบริเวณกว้าง เน้นเฟอร์นิเจอร์หลักๆ ซึ่งอาจเป็นแสงโดยตรง หรือสะท้อนกับผนังและเพดาน
- โคมไฟชนิดตั้งพื้น (TORCHIERE) จะสะท้อนแสงกับเพดาน ให้ความรู้สึกสว่างแบบนุ่มนวล
- โคมไฟติดเพดาน (RECESSED DOWNLIGHT) หรือโคมไฟระย้า (CHANDELIER) เพื่อเพิ่มโอเดียในการตกแต่ง และความหรูหราให้กับบ้าน
- โคมไฟติดผนัง (WALL LIGHT) ให้แสงสว่างที่กระจายตัวอย่างนุ่มนวล ช่วยเสริมความโดดเด่นของผนัง
- โคมไฟสำหรับทำงาน (TASK LIGHT) ช่วยให้เราสามารถอ่านหนังสือ ทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆ ภายในห้อง โดยจะเน้นแสงสว่างเฉพาะจุด สามารถปรับเปลี่ยนมุมหรือเคลื่อนย้ายได้ง่าย
- โคมไฟตั้งโต๊ะ (DESK LIGHT) มีหลากหลายประเภท ดีไซน์ และกำลังวัตต์ ควรเลือกชนิดที่มีแสงสว่างเพียงพอ เพื่อให้เราสามารถอ่านหนังสือได้อย่างชัดเจน
- โคมไฟที่มีแขน (SWING-ARM LAMP) ทั้งแบบตั้งโต๊ะ และติดผนัง เพื่อให้สามารถปรับตำแหน่งและมุมให้เหมาะสมกับความต้องการใช้งานได้
- โคมไฟตั้งพื้น (FLOOR LAMP) สามารถใช้เพื่อปรับระดับตำแหน่งของแสงไฟได้ตามต้องการ
- โคมไฟเน้นแสงเฉพาะจุด (ACCENT LIGHT) เพื่อเสริมบรรยากาศ เน้นจุดที่น่าสนใจ รวมถึงสร้างความหรูหราให้กับห้อง สามารถนำไปใช้เพื่อส่องแสงให้กับงานศิลปะ และเน้นพื้นผิวของผนังให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถนำไปใช้กับชั้นวางหนังสือ ตู้โชว์ หรือตู้เสื้อผ้า โคมไฟประเภทนี้มีอยู่หลากหลายรูปแบบ

- โคมไฟส่องภาพ (PICTURE LAMP) จะมีกำลังวัตต์ต่ำ ใช้ในการเสริมให้รูปภาพที่ใช้ตกแต่งห้อง ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น
- โคมไฟชนิดราง (TRACK LIGHT) ใช้ในการส่องวัตถุ สามารถเลื่อนตำแหน่งได้ง่าย โดยติดตั้งไว้บนเพดานของห้อง
- โคมไฟภายในตู้ (CLOSET LIGHT) สำหรับเน้นแสงสว่างภายในตู้ ซึ่งจะใช้หลอดไฟที่มีกำลังไฟและความร้อนต่ำ
- โคมไฟกลางคืน (NIGHT LIGHT) เป็นโคมไฟที่ใช้แสงสว่างน้อยมากสำหรับเปิดภายในห้องนอน
- โคมไฟระย้าขนาดเล็ก (SMALL PENDANT LAMP) นำมาใช้ในการเน้นแสงไฟเฉพาะจุด และเพิ่มความหรูหราให้กับตัวห้อง

การเลือกใช้โคมไฟที่เหมาะสมกับความต้องการใช้งาน จะทำให้บ้านของคุณมีความสวยงาม ลงตัว และมีบรรยากาศที่น่าสนใจด้วยการผสมผสานแสงในรูปแบบต่างๆ ที่ช่วยเพิ่มมิติความสวยงาม และสะท้อนตัวตนของผู้พักอาศัย

2.7 หลักการออกแบบ

2.7.1 ความหมายของการออกแบบ

ความหมายของการออกแบบ การออกแบบมีมานานตั้งแต่ได้มีการสร้างงานศิลปะขึ้น เดิมเป็นเกณฑ์สำหรับใช้เป็นพื้นฐานสำหรับงานสร้างสรรค์ทั่วไป หลักของการออกแบบมิได้มีหลักเกณฑ์ตายตัว แต่เป็นเพียงแนวคิดของความคิดสำหรับนักออกแบบ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีรูปแบบตามที่ได้จินตนาการไว้ การออกแบบโดยเฉพาะเกี่ยวกับการสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์งานนั้นจะต้องมาจากความมุ่งหมายที่วางไว้

การออกแบบ หมายถึง การจัดระเบียบ หรือวางผังอย่างตั้งใจสำหรับที่ว่าง เรื่องราวหรือกิจกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การเสนอแนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการคิดค้นข้ามสาขาวิชา ซึ่งมนุษย์ค้นหา นอกจากเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ตนเองแล้ว ยังเพื่อความต้องการของคนอื่นๆ การออกแบบเป็นสาขาที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ความชำนาญ และความรู้ ซึ่งสะท้อนถึงความเอาใจใส่ต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ เป็นไปตามความต้องการทางด้านวัตถุและจิตใจ เฉพาะอย่างยิ่งมันเกี่ยวข้องกับการจัดเรื่องการจัดองค์ประกอบ ความหมาย คุณค่าและจุดมุ่งหมายในเงื่อนไขที่มนุษย์กำหนดขึ้น(HOROLD,1974)

การออกแบบเป็นแนวคิดที่ซับซ้อน มันเป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ของกระบวนการนั้นๆ ในลักษณะที่เป็นรูปร่าง รูปแบบ และความหมายของสิ่งของที่ถูกออกแบบขึ้นมา

การออกแบบ เป็นการรู้จักวางแผนขั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุ วิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดตามความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา

การออกแบบหมายถึง การปรับปรุงแบบ ผลงานหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมให้มีความแปลกความใหม่เพิ่มขึ้น เช่น แก้วที่เราสร้างเสร็จและใช้ไปนานๆ เกิดการเบื่อหน่ายในรูปทรง เราก็จัดการ

ปรับปรุงให้รูปแบบใหม่ให้สวยกว่าเดิม แปลกกว่าเดิม แต่ความเหมาะสม ความสะดวกสบายเหมือนเดิม หรือดีกว่าเดิม เป็นต้น

การออกแบบ หมายถึง การรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ ในการนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกัน ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความงามอันเป็นคุณลักษณะสำคัญจะพึงมีของการออกแบบ การออกแบบเป็นศิลปะของมนุษย์เนื่องจากการสร้างค่านิยมทางความงาม ต้องสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์

การออกแบบเป็นวิชาที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับวิศวกรรม การสร้างสรรค์และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก ให้ได้รูปร่างที่ถูกต้องแน่นอนก่อนที่จะลงทุนจำนวนมากเพื่อจัดอุปกรณ์และเครื่องมือการผลิต และผลิตได้ในราคาพอสมควรที่ผู้ซื้อพอจะซื้อได้

การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ การวิเคราะห์หาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด และนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตเป็นจำนวนมาก ให้อยู่ในความนิยมของตลาดในราคาพอสมควร

เฟอร์นิเจอร์ หมายถึง เครื่องตกแต่งบ้านพักอาศัยหรืออาคาร มีประโยชน์ใช้สอย มีความสะดวกสบายในการใช้ เป็นต้น เฟอร์นิเจอร์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทผลิตภัณฑ์อุปโภค

2.7.2 หลักการออกแบบทั่วไป

การออกแบบทั่วไป โดยเฉพาะทางด้านผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นักออกแบบจะต้องพิจารณาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. **หน้าที่ใช้สอย (Function)** การออกแบบเหมาะกับการใช้งานสามารถทำหน้าที่ได้หรือไม่ วัตถุประสงค์จะต้องเหมาะสมกับประโยชน์การใช้สอยและการใช้งาน

2. **ความปลอดภัย (Safety)** ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องด้วย

3. **ความทนทาน (Durability)** ต้องสนองต่อหน้าที่ได้เป็นเวลานานตามที่คิดไว้ คือ สิ่งที่สร้างจะต้องแข็งแรงด้วย บ่อยครั้งการใช้วัสดุหนักเกินไปเมื่อนำเอาชิ้นส่วนมาประกอบเข้าด้วยกันจะได้งานที่หนักมากเกินไป และดูไม่เหมาะต่อการใช้งาน

4. **การประหยัด (Economic)** สามารถที่จะผลิตได้ในระบบการเศรษฐศาสตร์ หมายความว่า จะต้องใช้วัสดุอย่างประหยัดและเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับงานโดยที่ราคาไม่แพง มันจะเป็นการสูญเสียที่จะนำเอาสิ่งของให้มีความทนทานมากกว่าหน้าที่ของมัน ความต้องการของงานทางด้านประหยัดนั้นต้องการวัสดุที่หาได้ง่าย ผลิตได้ง่าย และสามารถถอดประกอบเข้าด้วยกันได้

5. **วัสดุ (Material)** ต้องเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับงาน มีความทนทานและประหยัด โลหะแต่ละชนิดมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานต่างกัน มีความสวยงามในตัวมันเอง เช่น ทองแดง ทองเหลือง สแตนเลส และอลูมิเนียม ต่างก็มีพื้นผิวงามตามธรรมชาติ ก่อนนำโลหะมาใช้ท่านต้องแน่ใจว่าวิธีการไม่ยุ่งยาก การขึ้นรูปทำให้โค้ง ทำรูปร่างและเชื่อมสะดวกและง่าย

6. **โครงสร้าง (Construction)** วิธีการทำโครงสร้างของเฟอร์นิเจอร์แต่ละชนิด ควรทำให้เหมาะกับงาน มีความทนทาน ประหยัดและใช้วัสดุที่เหมาะสม และการออกแบบนี้เป็นอมตะที่เรารู้จักการ

เลือกใช่วิธีง่ายๆ ในการทำให้มีความเหมาะสมกว่าวิธีการยุ่งยาก และควรจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมแก่วัสดุที่ใช้ด้วย

7. ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomic) หมายถึง ต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมในการใช้งาน ขนาดความสูง และการออกแบบนี้เป็นอมตะ

8. ความสวยงาม (Beauty) เมื่อมันมีรูปร่างและขนาดเหมาะกับการใช้งาน ขนาดความสูง กว้าง ยาว และขีดจำกัดของประกอบการออกแบบ เช่นการหยิบใช้คล่อง

9. ลักษณะเฉพาะ (Personality) อาจจะได้คะแนนสูงในเรื่องของคุณภาพ แต่จริงๆ แล้วยังขาดในเรื่องลักษณะเฉพาะของมัน การมีลักษณะเฉพาะจะมีความรู้สึกกับนักออกแบบที่เขาได้ทำการออกแบบขึ้นมาด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นอิสระเพื่อจะได้แสดงว่า นักออกแบบได้วิเคราะห์ปัญหาอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพของงาน

10. กรรมวิธีการผลิต (Production) เมื่อทำการออกแบบแล้วสามารถจำทำการผลิตได้ง่าย การผลิตโครงการที่ทำในโรงปฏิบัติงานแต่ละชิ้นส่วนควรใช้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

11. การซ่อมบำรุงรักษา (Easy Of maintenance) เมื่อนำไปใช้งานได้รับความเสียหาย ควรสามารถแก้ไขและซ่อมแซมได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเมื่อมีการชำรุดเสียหาย ค่าบำรุงรักษาและการสึกหรอต่ำ

12. การขนส่ง (Transportation) นักออกแบบต้องคำนึงถึงความปลอดภัย การขนส่งจะต้องขนส่งสะดวก จะต้องคำนึงถึงการขนส่งทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ ต้องบรรจุหีบห่อ ที่จะไม่ทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย ตลอดจนการพิจารณาขนส่งมีขนาด กว้าง ยาว และสูง หลักการออกแบบคือ การจัดองค์ประกอบของเส้น รูปร่าง รูปทรง มวล ค่าของแสงและเงา ช่องว่างและสี ให้ถูกหลักการขีดที่ดี คือ มีคุณภาพ ส่วนสัดส่วน จังหวะ ความกลมกลืน ความแตกต่าง และการเน้นให้เกิดจุดเด่น

2.7.3 หลักการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ด้านความสวยงาม

1. พื้นฐานทางศิลปะ

ความสวยงามของเฟอร์นิเจอร์นั้น ย่อมหมายถึง รูปทรง สวยงาม สี สัน สวยงาม มีลวดลาย และพื้นผิวสวยงาม การออกแบบให้เกิดความสวยงามนั้นเป็นศิลปะ ไม่สามารถใช้มาตราส่วน หรือหน่วยวัดใดๆ มาวัดกำหนดได้ ซึ่งต่างจากการออกแบบด้านประโยชน์ สามารถคำนวณหรือกำหนดเป็นมาตราส่วนได้ เช่น การกำหนดความสูง ความกว้าง ความยาว รวมความแล้วความสวยงามของรูปทรง สี สัน และลวดลายนั้นวัดกันด้วยความรู้สึกของมนุษย์เป็นสำคัญ ฉะนั้นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เฉพาะตัวของนักออกแบบเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีประสบการณ์ มีระยะเวลาในการฝึกฝนจึงจะเป็นผู้สร้างออกแบบรูปทรง สี สัน ลวดลายที่สวยงามและมีคุณค่า แต่ก่อนจะถึงขั้นที่จะออกแบบได้ดีนั้น นักออกแบบทุกคนก็ต้องเรียนรู้หลักพื้นฐานทางศิลปะเหมือนกันคือ

- 1.1 ความกลมกลืน (Harmony) และความขัดแย้ง (Contrast)
- 1.2 จังหวะ (Rhythm)
- 1.3 ความสมดุล (Balance)
- 1.4 ความเน้น (Emphasis)
- 1.5 สัดส่วน (Proportion)

1.6 เอกภาพ (Unity)

ขยายความได้ดังนี้

1.1 ความกลมกลืน (Harmony)

หมายความว่า ในการออกแบบอะไรก็ตามแล้วแต่จะมีองค์ประกอบหลายๆส่วนประกอบเข้าด้วยกัน จำเป็นจะต้องทำให้ส่วนต่างๆ นั้นมีความกลมกลืนกันไม่ควรจะขัดแย้งกันจึงจะเกิดความสวยงาม แต่หลักการในข้อนี้มีได้หมายความว่า ต้องกลมกลืนกันทั้งหมด ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความน่าเบื่อ คล้ายกับการพูด พูดอะไรก็พูดตามกัน พูดเหมือนกันไปหมด ถ้าเป็นเช่นนี้ก็จะน่าเบื่อ น่าจะมีคนพูดขัดบ้างตามบ้าง ก็จะมีรสชาติชีวิตชีวา การออกแบบในด้านความกลมกลืนกันก็เช่นกัน ไม่ควรกลมกลืนทั้งหมดอาจมีการขัดแย้งบ้าง แต่ควรจะเป็นสัดส่วนพอเหมาะพอควร สิ่งนี้ต้องทดลองกระทำจึงจะเข้าใจ จะกำหนดเป็นทฤษฎีตายตัวเหมือนกันไม่ได้ เพราะความสวยงามนั้นถูกวัดด้วยความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เป็นหลักใหญ่

ความกลมกลืนนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น

กลมกลืนกันด้วยรูปแบบ (Style)

กลมกลืนกันด้วยเส้น (Line)

กลมกลืนกันด้วยลักษณะผิว (Texture)

กลมกลืนกันด้วยสีสันทัน (Color)

และยังมีความกลมกลืนกันในลักษณะอื่นๆอีกมาก

1.2 จังหวะ (Rhythm)

หมายถึง การวางส่วนประกอบต่างๆ ให้เกิดเป็นองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ที่ดำเนินการออกแบบนั้นให้เกิดเป็นจังหวะในตัวของมันเอง เป็นจังหวะต่อสิ่งอื่นๆ ที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งจะมีผลให้งานที่ออกแบบมีความรู้สึกว่ามีเคลื่อนไหว มีการหยุดนิ่ง และทำให้เนื้อที่ว่าง มีส่วนสัมพันธ์กับส่วนต่างๆ ของชิ้นงานที่ออกแบบนั้น ก็คงไม่แตกต่างไปจากจังหวะของดนตรีนัก อาจจำทำให้มีทั้งจังหวะช้าจังหวะเร็ว หรือมีหลายจังหวะรวมกันอยู่ก็ได้ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกได้หลายแบบเมื่อได้ฟังเมื่อได้เห็น เป็นต้น จังหวะก็คล้ายคลึงกับความกลมกลืน คือ สามารถกระทำให้เกิดได้หลายลักษณะเช่น

จังหวะของเส้น

จังหวะของสีและลวดลาย เป็นต้น

ฉะนั้นการออกแบบจะต้องมีจังหวะที่ดีจึงจะส่งผลในด้านสวยงาม

1.3 ความสมดุล (Balance)

หมายถึง การเท่ากันในองค์ประกอบของสิ่งๆ ที่ออกแบบนั้น งานออกแบบจำเป็นต้องออกแบบให้มีความสมดุลกันจึงจะเกิดความสวยงามได้

ความสมดุลสามารถสร้างให้เกิดความสมดุลได้ 3 วิธี คือ

1.3.1 ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากันทุกประการ (Symmetry Balance) หมายถึง ความสมดุลที่มีจุดแบ่งกลาง ยกตัวอย่างเช่น นำคนยืนหันหน้าตรงแล้วผ่าแบ่งคนออกเป็นสองส่วนจากศีรษะถึงปลายเท้า จะเห็นได้ว่า ทั้งส่วนทางซ้ายมือและส่วนทางขวามือจะมีความสมดุลเท่ากันทุกประการ เป็นต้น

1.3.2 ความสมดุลโดยที่สองข้างไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) หมายถึง ความสมดุลเกิดจากเมื่อแบ่งออกเป็นสองส่วน แล้วก็ยังเกิดความสมดุลทั้งที่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน ดังในหัวข้อที่ 1.3.1

2. การนำพื้นฐานทางศิลปะเพื่อใช้ในการออกแบบเฟอร์นิเจอร์

ในหัวข้อนี้ใคร่ขอแนะนำการนำหลักการพื้นฐานทางศิลปะไปใช้ประกอบการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ได้อย่างไร จะแสดงเป็นภาพเพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจและเห็นจริงดังต่อไปนี้

2.1 หลักความกลมกลืนและความขัดแย้ง

ตัวอย่างเฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 1 และ 2 มีเส้นโครงสร้างเส้นนอนเส้นที่ 1,2,3 และ 4 เหมือนกัน แต่เฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 1 ลักษณะของเส้นไม่กลมกลืนกัน (ขัดแย้งกัน) แต่ในรูปเฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 2 ลักษณะของเส้นมีความกลมกลืนกันมากกว่าย่อมจะเกิดความสวยงามมากกว่า และยังมีเส้นโครงสร้างเส้น ก และ ข มีความโค้งที่กลมกลืนมากกว่า พอสรุปได้ว่า เฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 2 ย่อมสวยงามกว่าเฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 1

2.2 จังหวะ

ในตัวอย่างนี้กำหนดให้เฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 1 และเฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 2 มีรูปทรงเส้นรอบนอกเหมือนกันทุกประการ จะมีความแตกต่างกันเฉพาะเส้นโครงสร้างภายในเส้น 1,2 และ 3 ซึ่งมีการจัดวางในจังหวะที่ต่างกันไป ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 2 สวยกว่าเฟอร์นิเจอร์ตัวที่ 1 เพราะการจัดวางจังหวะของเส้นได้เหมาะสมกว่า

2.7.4 หลักการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ด้านประโยชน์ใช้สอย

1. องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ขายดี

ผลิตภัณฑ์อะไรก็ตามที่สามารถขายได้ดีและเป็นที่ต้องการของลูกค้าก็นั้นย่อมจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 ประโยชน์ใช้สอย (Good Function)

1.2 รูปทรงสีเส้นต้องสวยงาม (Handsome Form & Beautiful Color)

1.3 ราคาต้องประหยัด (High Economic)

ขยายความในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

1.1 ประโยชน์ใช้สอยดีหมายถึง การนำผลิตภัณฑ์นั้นๆ ไปใช้งานผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องสนองความต้องการหน้าที่ใช้สอยนั้นๆ ได้ครบถ้วน และเกิดความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้

1.2 รูปทรงสีเส้นต้องสวยงาม เป็นการสนองความต้องการของผู้ใช้ทางด้านจิตใจ ทางความรู้สึก ฉะนั้นต้องสร้างรูปทรงของผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม การตกแต่งสีผิวให้มีลวดลายสีเส้นจึงจะเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อผู้ใช้

1.3 ราคาต้องประหยัด ถ้าผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติดีเด่นดังกล่าวในหัวข้อที่ 1-2 แล้วผลิตภัณฑ์นั้นๆ ย่อมเป็นที่ต้องการของผู้ใช้อย่างแน่นอน แต่องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องราคาที่จะเป็นด่านสุดท้ายในการตัดสินใจซื้อ ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นมีประโยชน์ใช้สอยดีจริง รูปทรงสีเส้นลวดลายสวยถูกใจจริงและราคายังถูกจริงๆ แล้วผลิตภัณฑ์นั้นๆ ย่อมขายได้และขายได้อย่างแน่นอน หรืออย่างน้อยราคาสอดคล้องกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น จึงจะเกิดความยุติธรรมกับทั้งผู้ขายและผู้ซื้อ

สำหรับข้อที่ 1 และ 2 เป็นปัญหาที่สามารถสร้างสรรค์และแก้ไขได้โดยอาศัยนักออกแบบและหลักการทางการออกแบบ ส่วนหัวข้อที่ 3 นั้นเป็นปัญหาโดยตรงของทางด้านการตลาดการจัดจำหน่ายและการโฆษณาประชาสัมพันธ์

การสร้างสรรค

การสร้างสรรคนี้บวว่าเป็นองคประกอบที่สาคัญประการหนึ่งในการออกแบบ นักปราชญ์ กล่าวว่ การสร้างสรรคเป็นวิธีการคิดของมนุษย์ หรือวิธีแห่งปัญญา วิธีดังกลาวนำมาใช้ในการคิดแกไข และไตร่ตรอง แลวนำมาปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาการ จึงเห็นได้ว่าการสร้างสรรคมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการออกแบบซึ่งจะต้องอาศัยควบคู่กันนในขั้นปฏิบัติการ นักศิลปะได้กล่าวว่ การสร้างสรรคด้านศิลปะ ทำขึ้นเพื่อสนองด้านคุณภาพจิตทางความงาม และทางด้านร่างกาย ถึงแม้ว่าการสร้างสรรคจะเป็นคุณสมบัติที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้วก็ตาม แต่ในทางศิลปะมีความเชื่อว่าสามารถพัฒนาขึ้นได้ และแนวทางในการศึกษาด้านการสร้างสรรคทางศิลปะ อาจแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้ คือ

1. การสร้างสรรคในด้านความคิด ได้แก่ การคิดค้นหาเทคนิค ตามแนวทางของวิธีวิทยาศาสตร์ โดยทดสอบทาน คือ การแสดงให้เห็นประจักษ์ด้วยตนเอง เช่น การกำหนดปัญหาทดลอง หาสิ่งดลใจจากวัสดุหรือธรรมชาติ ศึกษาจากปัญหานั้น แลวนำมาวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆ คือ การฝึก การคิดแกไข และไตร่ตรอง ซึ่งเป็นวิธีของมนุษย์ที่ได้กระทำมานับเป็นพันๆ ปีมาแล้ว และทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทางด้านวิทยาการต่างๆ ได้อย่างมากมาย

2. การสร้างสรรคในด้านความงาม ได้แก่ การหาสิ่งประทับใจจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเป็นเครื่องแสดงออก การสร้างความกลมกลืนของ เส้น รูปทรง ลักษณะ ผิว ฯลฯ อันเป็นโครงสร้างทางศิลปะ โดยนำมาจัดเพื่อแกปัญหาเนื้อที่ระหว่างรูปทรง

3. การสร้างสรรคในด้านประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ การนำเอาการสร้างสรรคในด้านความคิด และการสร้างสรรคด้านความงามมาประสานกัน โดยดัดแปลงเลือกสรรวัสดุให้ความสุขทางใจและกาย ซึ่งเป็นเนื้อหาตามวิธีทางการออกแบบนั่นเอง

การออกแบบจะบังเกิดความสัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการสร้างสรรคเป็นสาคัญ การสร้างสรรคจึงนับว่เป็นองคประกอบของการออกแบบที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องต่อกัน

2.8 การอนุรักษ์วัฒนธรรม

ความหมายและความสาคัญของวัฒนธรรม

ฉวีวรรณ สุวรรณภา (2551 : 2-4) ได้กล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรมว่ มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง แต่มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นๆ เพราะ มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากสัตว์ เช่น รู้จักทำมาหากิน รู้จักสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย ประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ในการประกอบการทำมาหากินและสร้างแบบแผนในการดำเนินชีวิต สิ่งต่างเหล่านี้คือวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบทอด และการถ่ายทอด วัฒนธรรม มีการเกิด การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลง การเสื่อมสลายเช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ แต่อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์

คำว่า “ วัฒนธรรม ” หมายความว่า “ ธรรม คือ ความเจริญ ” หรือ “ ธรรมเป็นเหตุให้เจริญ ” นั้นแสดงให้เห็นว่ มีใช้ลักษณะที่อยู่กับที่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามลดับ แต่การเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นไปในทางที่ดีขึ้น สิ่งใดอยู่กับที่ สิ่งนั้นไม่ชื่อว่า “ วัฒนธรรม ” คือ “ เจริญ ” วัฒนธรรมจึง

จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่การเวลาอยู่เสมอ วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีในการปฏิบัติ รวมทั้งการจัดระเบียบตลอดจนระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ เทคโนโลยีต่างๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นโดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน

วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีสภาพและความเป็นอยู่ต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผนมีความสุข และมีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ และจิตใจ วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคม และขณะเดียวกัน วัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติมาก

2.5.1 การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย

ในการแสวงหาแนวทางเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสภาพวัฒนธรรมของแหล่งกำเนิดงานศิลปหัตถกรรม และต้องศึกษาเกี่ยวโยงถึงองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งเป็นตัวการกำหนดการสร้างสรรค์รูปแบบของงานศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่นต่างๆ ด้วย ตั้งแต่สภาพภูมิศาสตร์ไปจนถึงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของท้องถิ่น เพราะสภาพภูมิศาสตร์จะเป็นตัวกำหนดและองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้กลุ่มชนต่างๆ สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งส่วนมากจะเป็นงานศิลปหัตถกรรมขึ้นสนองความต้องการในการใช้สอยในชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตตามสภาพท้องถิ่น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านของไทยติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี จึงพอสรุปขั้นตอนการสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจในการแสวงหาแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาส่งเสริมได้ดังนี้

จากขั้นตอนการสร้างศิลปหัตถกรรมนี้ จะเห็นว่าจุดประสงค์หลักของการสร้างศิลปหัตถกรรมอยู่ที่ความต้องการในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การดำรงชีพมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เป็นพื้นฐานก่อนที่จะผลิตเพื่อการค้าซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน และเมื่อรู้วัตถุประสงค์และความต้องการแล้ว สิ่งต่อไปที่ผู้สร้างศิลปหัตถกรรมจะต้องคำนึงคือ การแสวงหาวัตถุดิบตามธรรมชาติในท้องถิ่นที่จะหาได้และสามารถนำมาสร้างด้วยเครื่องมือเครื่องใช้เท่าที่มีอยู่ตามสภาพท้องถิ่นของตน

ขั้นต่อไปเป็นการกำหนดรูปแบบ รูปแบบในที่นี้หมายถึง รูปทรง โครงสร้าง และลวดลายของงานหัตถกรรมประเภทต่างๆ รูปแบบของศิลปหัตถกรรมนั้นจะอยู่ในกรอบของสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีนิยมของท้องถิ่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแต่ละชุมชน รูปแบบจึงถูกกำหนดด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนมีมากมาย เช่น รูปทรงของอาคารพื้นบ้านของภาคเหนือที่ต่างกับอาคารบ้านเรือนภาคอื่นๆ งาม เครื่องสวมศีรษะป้องกันแดด ผน ของภาคใต้ที่เรียกว่า เปี้ยว กับ กุบ ของภาคเหนือแม้จะมีประโยชน์ใช้สอยเหมือนกัน แต่ด้วยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรม

ของชุมชนที่ต่างกัน ทำให้เครื่องจักสานที่สวมศีรษะชนิดนี้ มีรูปแบบและชื่อที่แตกต่างกันไปได้อย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น

โดยนัยนี้ จะเห็นว่างานศิลปหัตถกรรมโดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นเรื่องราวของชุมชนผู้เป็นเจ้าของ ลึกลงไปในอดีตและความเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี จากการกำหนดรูปแบบของศิลปหัตถกรรม คือ กรรมวิธีหรือเทคนิคในการสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบ คือ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่อดีตเป็นกรอบที่สำคัญ กรรมวิธีในการสร้างศิลปหัตถกรรมแต่ละถิ่นส่วนมากจะได้รับการสืบทอดจากช่างรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ด้วยการบอกเล่าแบบมุขปาฐะ แบบพ่อสอนลูก เพื่อนบ้านสอนเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าการเรียนหรือการถ่ายทอดกันอย่างมีระบบและกรรมวิธีนั้นๆ จะต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ จนเมื่อได้รูปแบบกรรมวิธีในการผลิตลงตัวคือ สามารถใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดแล้ว จึงเริ่มคิดถึง ความสวยงามทางศิลปะ ทั้งนี้รูปแบบที่สร้างขึ้นในช่วงแรกๆนั้น จะคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงามและความเป็นศิลปะ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความมีคุณค่าทางศิลปะ (ARTISTIC VALUE) และคุณค่าด้านความงาม (AESTHETIC VALUE) ในงานศิลปหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยนั้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างสรรค์ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนเกิดทักษะและความชัดเจนที่ผ่านพ้นขั้นตอนของความต้องการในเรื่องใช้สอยมาแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของงานศิลปหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้ มิควรทำลายด้วยการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือสนองความต้องการของตลาดอย่างฉาบฉวย เพราะสิ่งเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการสั่งสมมาหลายชั่วอายุคน และต้องใช้ทักษะของช่างขัดเกลามาให้เกิดความสมบูรณ์มาเป็นเวลาช้านานกว่าจะปรากฏเป็นงานศิลปหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยในปัจจุบัน

ช่าง ผู้สร้างงานศิลปหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จะแสดงความสามารถเชิงศิลปะและความงามให้ปรากฏในลักษณะของสำนึกในทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวผ่านการฝึกฝนบ่มเพาะมาเป็นเวลานานปี มิได้ขึ้นอยู่กับการเรียนและหลักวิชาเหมือนการสร้างศิลปะของนักศึกษาศิลปะหรือศิลปิน ดังนั้นคุณค่าศิลปะและความงามของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละถิ่น แต่ละที่จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันออกไป และทรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของช่างแต่ละท้องถิ่น นอกเหนือจากคุณค่าศิลปะและความงามของงานศิลปหัตถกรรม ยังมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากงานศิลปะประเภทอื่นๆ อีกประการหนึ่งคือ ความมีชีวิต ซึ่งเกิดจากการใช้สอย เพราะการใช้สอยจะช่วยขัดเกลามาให้งานศิลปหัตถกรรมมีความประสานกลมกลืนกันในตัวเอง การถูกใช้งานเป็นเวลานาน ยังทำให้งานศิลปหัตถกรรม ดูซบเอาชีวิตและวิญญาณของท้องถิ่นไว้ ช่วยให้เกิดความรู้สึกมีชีวิต มีวิญญาณแฝงอยู่ นอกจากนี้งานศิลปหัตถกรรมส่วนมากจะมีความสมบูรณ์ในตัว เพราะได้ผ่านการแก้ปัญหาการออกแบบที่ตรงไปตรงมาชัดเจน (CLARITY) เพื่อนำให้สนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมมาเป็นเวลานานนับร้อยนับพันปี

ที่กล่าวมา เป็นแนวทางในการศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยได้รับการสนใจมากกว่าแต่ก่อนทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้า จากบรรดานักวิชาการและผู้สนใจและนักพัฒนาไปจนถึงนักธุรกิจการค้าด้านนี้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาจะเห็นว่ายังไม่ประสบผลดีเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจจะยังไม่มีความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

ระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ จึงทำให้ทิศทางของการอนุรักษ์และการพัฒนาส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมไทยไม่ดำเนินไปในทิศทางที่ดีเท่าที่ควร

ในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนานั้นน่าจะประกอบไปด้วยบุคคลสองกลุ่มคือ กลุ่มหนึ่งเป็นนักวิชาการที่ทำงานด้านการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อความเข้าใจถึงความเป็นมาและคุณค่าทางศิลปหัตถกรรมอย่างลึกซึ้ง ให้เข้าถึงกำเนิด รูปแบบดั้งเดิมและความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านั้นกับการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งนี้อาจจะศึกษารวบรวม เก็บรักษาไว้ในลักษณะของมรดกของชาติ เพื่อการศึกษาของคนรุ่นหลังและเป็นหลักฐาน เป็นข้อมูลให้คนอีกกลุ่มหนึ่งได้นำไปดำเนินการพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมให้งานเหล่านั้นได้พัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควร บนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะถิ่นและเอกลักษณ์ประจำชาติของเราไว้

ถ้าการทำงานของบุคคลสองกลุ่มดังกล่าวดำเนินไป จนบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จเท่าที่ควรแล้วก็เชื่อว่า งานศิลปหัตถกรรมของเราซึ่งถูกทอดทิ้งถูกมองข้ามไปเป็นเวลาช้านานเพราะเราไปพะวงถึงงานศิลปหัตถกรรมชั้นสูงเสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่งานพื้นบ้านพื้นเมืองของเรามีมากมายและเป็นมรดกของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ถ้าการอนุรักษ์และพัฒนาการส่งเสริมประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรแล้วงานศิลปหัตถกรรมจะเป็นสินค้าที่ทำรายได้เข้าประเทศจำนวนไม่น้อย ส่งผลถึงสภาพเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นด้วย

ดังนั้นปัญหาจึงมีอยู่ว่า ทำอย่างไรจะประสานแนวคิดทั้งสองให้ดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน เสมือนลูกโซ่ที่เกี่ยวเนื่องกัน อย่างมั่นคงเพื่อรักษาคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมไทยไว้และในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาไปบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ปัญหาเหล่านี้จะแก้ไขให้ลุล่วงไปได้คงต้องได้รับความสนใจจากหน่วยงานของรัฐ นักวิชาการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหาแนวทางกันอย่างจริงจัง และควรจะดำเนินการต่อเนื่องไปไม่เฉพาะปีศิลปหัตถกรรมไทยเท่านั้น

แม้ในช่วงที่ผ่านมาจะมีการตื่นตัวในเรื่องศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านพื้นเมืองกันมากก็ตาม แต่มักจะเกิดแนวคิดที่ขัดแย้งกันระหว่างสองแนวคิดคือแนวหนึ่งมุ่งเน้นเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้คงสภาพดั้งเดิมไว้ ด้วยวิธีการสืบทอดการศึกษาการวิจัย การรวบรวมบันทึกหลักฐานและข้อมูลไว้ แนวคิดนี้เป็นการอนุรักษ์ของเดิม ให้คงสภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งความจริงแล้วเป็นไปได้ยากเพราะขัดกับวิถีทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งอยากให้มีการพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยมักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูญเสียเอกลักษณ์ ทำให้เกิดปัญหาว่า จะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของศิลปหัตถกรรมไทย การพัฒนาในลักษณะนี้อาจจะทำได้ดีในระยะสั้น แต่จะเกิดผลเสียในระยะยาว ทำให้งานศิลปหัตถกรรมไทยสูญเสียเอกลักษณ์ไปในที่สุด

อย่างไรก็ตามมีบางประเทศพัฒนาแล้ว และเป็นประเทศอุตสาหกรรมแต่มองเห็นความสำคัญของงานศิลปหัตถกรรมได้ดำเนินการทุกวิถีทาง แม้กระทั่งออกเป็นกฎหมายของประเทศเพื่อควบคุมและส่งเสริมพัฒนางานด้านนี้ และทำได้ดีพอสมควร กฎหมายและแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปหัตถกรรมของประเทศนั้นอาจนำมาประยุกต์เป็นแนวทางสำหรับใช้กับบ้านเมืองเราซึ่งมีลักษณะและสภาพของงานศิลปหัตถกรรมคล้ายคลึงกันได้

กฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมหัตถกรรมประจำชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญและวิธีการดำเนินงานต่างๆ พอจะสรุปใช้เป็นแนวทางได้ดังนี้

การพัฒนาประเทศจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม จะทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่เครื่องมือเครื่องใช้หัตถกรรมตามสภาพสังคมเกษตรกรรมที่มีมาแต่เดิมถูกลดความสำคัญลง ปริมาณการผลิตลดลง เพราะถูกอิทธิพลและระบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปแทนที่ จึงจำเป็นต้องรีบจัดการอนุรักษ์ส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรม ไว้โดยด่วน เพราะถือว่าเป็นมรดกที่มีเอกลักษณ์ประจำชาติอย่างหนึ่ง ถ้าสูญงานศิลปหัตถกรรมเสียแล้วก็เท่ากับสูญเสียคุณลักษณะของชนชาติไปอย่างหนึ่ง

การที่ช่างพื้นบ้านพื้นเมืองขาดผู้สืบทอด สาเหตุหนึ่งอาจจะมาจากค่านิยมไม่เอื้ออำนวยให้คนเป็น ช่าง ได้รับเกียรติในสังคมเท่าที่ควร คนรุ่นหลังจึงไม่นิยมสืบทอดความเป็นช่างต่อบรรพบุรุษของตน

งานศิลปหัตถกรรมของไทยแม้จะมีมากแต่ก็กำลังจะลดจำนวนลงทั้งช่างฝีมือดีก็หายากยิ่งขึ้น แม้จะมีหน่วยงานทั้งรัฐบาลเอกชนบางแห่งดำเนินงานอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ยังไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร รัฐบาลซึ่งมีหน้าที่โดยตรงน่าจะเร่งดำเนินการในเรื่องนี้โดยด่วนก่อนที่ช่างฝีมือซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์มรดกทางศิลปหัตถกรรมที่สำคัญจะสูญหายตายจากไปเสียก่อน โดยเฉพาะในด้านการศึกษารววิจัยซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และรักษามรดกเหล่านั้นไว้ได้ และนำความรู้เหล่านี้เผยแพร่สู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความรักและความหวงแหนศิลปประเพณีของชาติช่วยกันอนุรักษ์ และพัฒนาให้ดำรงอยู่สืบไป

ภาพที่ 2.23 ป้ายสนับสนุนผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

ที่มา : พัฒนพงศ์ พูลอุดร (2557)

2.5.2 การอนุรักษ์และการส่งเสริมวัฒนธรรม

ประกอบ มีโคตรกอง (2551 : 168-174) กล่าวว่า การส่งเสริม หรือการสืบทอดวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจด้วย การศึกษา เชิญชวน วิงวอน ขอร้อง เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ยังมีวัฒนธรรมอื่นปะปนเข้าด้วยแล้ว เมื่อได้กลิ่นกรองแล้วจึงจะส่งทอดต่อไปยังคนรุ่นต่อไป การเสริมสร้าง หรือถ่ายทอดวัฒนธรรมเช่นนี้ จึงเป็นขบวนการที่สืบทอดต่อไปไม่ขาดสาย

การอนุรักษ์ศิลปกรรมและสืบทอดงานด้านช่างศิลป์ไทย งานช่างไทยเป็นมรดกและทรัพย์สินทางปัญญาจากความคิดสร้างสรรค์ ศิลปกรรม อันล้ำค่าของช่างในอดีต และได้สืบทอดต่อมายังชนรุ่นหลัง รูปแบบของงาน ที่เป็นต้นฉบับ อันแท้จริง กับบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญนับวันจะหมดสูญไป ควรมีการเร่งดำเนินการ รวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับงานช่างศิลป์ไทยเหล่านี้ อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจเป็นประโยชน์แก่การสืบสานงานช่างศิลป์ไทยต่อไป

2.5.3 การเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

วัฒนะ กัลป์ยาม์พัฒนกุล (2551 : 191-204) กล่าวถึงการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ไว้ดังนี้ เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญมีมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในหลายๆด้านและการเปลี่ยนแปลงบางอย่างได้ก่อให้เกิดความตึงเครียดเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม บางอย่างกลับไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น วัฒนธรรมบางอย่างจึงปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด และเป็นที่ยอมรับของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ความสำคัญของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยจึงอยู่ที่การปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของต่างชาติที่หลากหลายเช่นการละเล่นพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ และดนตรีพื้นบ้าน การเผยแพร่จึงเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมกระจายไปยังผู้อื่น ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเผยแพร่วัฒนธรรมก็คือ การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละภาคออกแสดงให้แพร่หลายยิ่งขึ้นไป โดยการจัดการให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้รับสามารถเข้าใจได้ตามวัตถุประสงค์ของวัฒนธรรมนั้นๆ

หลักและวิธีการเผยแพร่วัฒนธรรม

เมื่อมีการอนุรักษ์ส่งเสริมแล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือ การเผยแพร่ให้กลุ่มคนได้รับทราบ ให้เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรักหวงแหนวัฒนธรรมพื้นบ้านต่างๆ ซึ่งการเผยแพร่มี 3 ลักษณะคือ

1. เผยแพร่ทางสื่อมวลชน
2. เผยแพร่โดยเอกสารสิ่งพิมพ์
3. เผยแพร่โดยการท่องเที่ยว

นอกจากนั้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ การสื่อสาร ” จำเป็นต้องขยายขอบเขตของการสื่อสารได้กว้างขวางออกไป คือ สื่อบุคคลและการสื่อสารระหว่างบุคคล สื่อบุคคลได้แก่ ผู้นำชุมชนหรือประชาชนพื้นบ้านผู้มีบทบาทสำคัญด้านวัฒนธรรม รวมทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลก็มีความสำคัญต่อเรื่องวัฒนธรรมอย่างยิ่ง เช่น บรรดาประชาชนพื้นบ้าน จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมพื้นบ้านให้สืบทอดไปยังคนรุ่นต่อไป

สื่อพื้นบ้าน สื่อพื้นบ้านเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมอยู่แล้วดังนั้น การใช้การสื่อสารรูปแบบต่าง เพื่อช่วยพัฒนาสื่อพื้นบ้าน เช่น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วย อนุรักษ์สื่อพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไป จึงเท่ากับเป็นการช่วยพัฒนาวัฒนธรรมนั่นเอง

สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกิจมีความหมายถึง การสื่อสารที่มีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจรวมทั้งสื่อเฉพาะกิจสมัยใหม่ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เทปบันทึกเสียง วีดีโอ

สื่อมวลชน ในแนวคิดของทฤษฎีหน้าที่นิยมได้มอบหมายหน้าที่ประการหนึ่งให้แก่ สื่อมวลชน ในงานด้านวัฒนธรรม คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

ประโยชน์ของการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

เมื่อเกิดความตื่นตัวในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยส่วนรวม ซึ่งสรุปได้สังเขป ดังนี้

1. สามารถสร้างผลทางเศรษฐกิจจากวัฒนธรรม จากการที่วัฒนธรรมที่มีอยู่เป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยว จะสามารถเรียกผลตอบแทนเป็นรายได้ ซึ่งจะนำไปใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม
2. เกิดการสืบทอดงานวัฒนธรรม เมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม งานศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมบางอย่างก็ถูกปล่อยปละละเลยให้สูญหาย เมื่อมีการเผยแพร่งก็จะกระตุ้นให้เกิดงานฟื้นฟู วัฒนธรรมขึ้นมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว จึงก่อประโยชน์ 2 ทาง คือ การอนุรักษ์ หรือสืบทอดวัฒนธรรม ขึ้น และการพัฒนาวัฒนธรรมให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสืบทอดกันต่อไป
3. ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในมรดกของศิลปวัฒนธรรม เมื่อมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้แพร่หลายออกไป มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยวชม ย่อมจะก่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรม เกิดความรักและความหวงแหนในสิ่งซึ่งแสดงออกของความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น
4. เกิดความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรม เมื่อมีผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรมในสถานที่นั้นๆ ก็เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะรักษาวัฒนธรรมประเพณีและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของตนเอง ทั้งทางธรรมชาติและศิลปกรรมให้ดีขึ้น

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขจรเดช อภิชาติตรากุล (2542) ปลายเตเขียนใบลาน เป็นงานจักรสานพื้นบ้านชิ้นหนึ่งที่รู้จักการมานานในสังคมไทย และปรากฏว่ามีประโยชน์ หน้าที่ใช้สอยต่างกันไปตามยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและวัฒนธรรม แต่เดิมนั้นเชื่อว่า คนไทยโดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในแถบที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นผู้สานปลายเตเขียนใบลานขึ้น โดยอาศัยแรงบันดาลใจจากการพบเห็นสีสน รูปร่างและความสวยงามตามวัฒนธรรมชาติของปลายเตเขียน แล้วจึงนำมาแขวนไว้เหนือเปลให้แกว่งพริ้วไปมาสำหรับเด็กอ่อนได้เล่นได้ดู ต่อมาปลายเตเขียนสานจากใบลานได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะที่ผลิตขึ้นโดยกลุ่มชาวไทยมุสลิม แถบชุมชนหัวแหลม ตำบลท่าวาสสุกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้คนบริเวณนี้สานปลายเตเขียนขายกันแทบทุกหลังคาเรือนมาตั้งแต่ครั้งยังอาศัยในเรือสินค้าหรือเรือแพ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม้กระทั่งได้อพยพขึ้นมาสร้างบ้านเรือนอยู่บนบกแล้ว แต่ก็ยังยึดการสานปลายเตเขียนเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมกันเรื่อยมา การศึกษาวิจัยพบว่า ปลายเตเขียนใบลานที่ชาวชุมชนหัวแหลมผลิตขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในหลายลักษณะ อาทิ ขนาดรูปร่างที่ใหญ่โตขึ้น มีสีสนหลากหลายตามจินตนาการของผู้สาน รวมทั้งกรรมวิธีในการประดิษฐ์

ตกแต่ง สิ่งสำคัญที่พบคือ หน้าที่ใช้สอยของปลาตะเพียนโบราณได้ขยายออกไปมากขึ้น โดยเฉพาะกลายเป็นสินค้าที่ระลึกที่สำคัญ ซึ่งผู้คนจากต่างถิ่นนิยมซื้อหาไปฝากคนรู้จัก นำไปตกแต่งอาคารบ้านเรือน เป็นของชำร่วยหรือเป็นเครื่องรางของขลังก็มี อย่างไรก็ตาม คงเป็นเพราะความงามที่แฝงอยู่ในความเรียบง่าย อีกทั้งยังมีประโยชน์ใช้สอยหลากหลาย จึงทำให้ปลาตะเพียนโบราณดำรงอยู่ในฐานะงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าของสังคมไทยต่อไป

วัชรชัย บุญน้อย (2549) การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภทหมวกและกระเป๋ า พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภทหมวกและกระเป๋ า ระหว่างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยพัฒนากับรูปแบบผลิตภัณฑ์เดิม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้จำหน่าย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ช่างผู้ผลิตและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ จำนวน 143 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกเพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภทหมวก กระเป๋ า บ้านทึบลาน ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรีในปัจจุบัน แบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภท หมวกและกระเป๋ าและแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภทหมวกและกระเป๋ า บ้านทึบลาน ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี ระหว่างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยพัฒนากับรูปแบบผลิตภัณฑ์เดิม การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ การคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-TEST DEPENDENT)

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณประเภทหมวกและกระเป๋ า เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อคือ หมวกสตรีแบบมีปีกหมวกและกระเป๋าสตรีแบบถือหัว
2. รูปแบบหมวกและกระเป๋ าโบราณ มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ หมวกโบราณทรงสตรีสานลายขัด ลวดลายบัวคว่ำและบัวหงายและลายดอกพิกุล สีขาวน้ำตาลธรรมชาติ ปีกหมวกเสริมเส้นลวดตัดรูปแบบได้อิสระ หนักถักเปียร้อยลูกบิดเงินรอบหมวก และกระเป๋ าโบราณสตรี แบบถือหัว สานลายขัดซ้อนเส้น สีน้ำตาล ใช้หนังแท้เป็นวัสดุตกแต่งกับตัวกระเป๋ าและใช้หนังแท้และห่วงโลหะเป็นสายถือหัว มีปุ่มกันกระแทกพื้นล่างกระเป๋ า
3. ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายและผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณโดยภาพรวมแล้วมีความพึงพอใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าโบราณ ประเภท หมวกและกระเป๋ า ที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้วสูงกว่าผลิตภัณฑ์เดิม

บุญส่ง เรตสันเทียะ (2553) วิชยานิพนธ์เรื่อง ปลาตะเพียนโบราณ : ศิลปะและภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยากับความอยู่รอดในระบบการตลาดแบบเสรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังและความเป็นมาของปลาตะเพียนโบราณ (2) เพื่อศึกษาถึงการดำรงอยู่ในปัจจุบันของปลาตะเพียนโบราณ (3) เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มในอนาคตของปลาตะเพียนโบราณ

โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเฉพาะปลาตะเพียนโบราณหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะชาวบ้านในชุมชนหัวแหลม ตำบลท่าวาสุกรี

อำเภอยะลาพระนครศรีอยุธยาเท่านั้น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (QUALITATIVE RESEARCH) โดยใช้เครื่องมือวิจัยดังนี้ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง(DOCUMENTARY RESEARCH) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (PARTICIPATORY ACTION RESEARCH) และการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (KEY INFORMANTS INTERVIEWS) จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังกล่าว พบว่า

1. ปลาตะเพียนใบลานมีที่มาจากแนวคิดและความเชื่อของคนในสมัยโบราณว่าคนในภาคใต้ใช้ใบต้นจากหรือใบมะพร้าวสดมาสานเป็นรูปปลาชุกไว้ที่ปลายเสาหน้าบ้านของตนในทุกครั้งที่คนในครอบครัวออกไปหาปลาในทะเลเพื่อบอกกล่าวขอให้พระเจ้าคุ้มครองให้ปลอดภัยกลับมาบ้าน แนวความเชื่อในพื้นที่แถบภาคกลางที่เชื่อว่าการสานปลาที่เลียนแบบรูปร่างของปลาตะเพียนที่พบมากในลุ่มแม่น้ำภาคกลางแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรืองนอกจากนั้นยังมีแนวความเชื่ออีกว่าการสานปลาแล้วนำมาแขวนไว้เหนือเปลนอนของเด็กๆจะทำให้เด็กเลี้ยงง่ายโตเร็วเหมือนปลาและการแขวนปลาสาวยังช่วยป้องกันภูติผีไม่ให้มารบกวนเด็กๆอีกด้วย

2. ชาวบ้านในชุมชนหัวแหลมที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมสืบทอดงานฝีมือการทำปลาตะเพียนใบลานมาจากรุ่นพ่อแม่มายาวนานมากกว่า 200 ปี มาแล้ว เมื่อก่อนทำขึ้นเพื่อแขวนประดับบ้านเรือนให้สวยงาม ต่อมาเมื่อมีผู้นิยมซื้อปลาตะเพียนใบลานไปแขวนในบ้านมากขึ้นจึงมีผู้ที่ทำอาชีพสานปลาตะเพียนใบลานจำหน่ายและมีการพัฒนารูปแบบลวดลายสีสันให้สวยงามขึ้นตามลำดับ ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำปลาตะเพียนใบลาน

3. แนวโน้มในอนาคตจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปรากฏว่า มีแนวโน้มว่าปัจจัยภายในทั้ง ผู้ผลิต วัตถุดิบ รายได้ แหล่งจำหน่ายและราคาจำหน่าย รวมถึงปัจจัยภายนอกทั้งผู้บริโภค สินค้าทดแทน ค่านิยมสมัยใหม่ นโยบายภาครัฐและความเชื่อเกี่ยวกับปลาตะเพียนใบลานมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้หัตถกรรมการสานปลาตะเพียนใบลานศิลปะและภูมิปัญญาของชาวบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่สามารถดำรงอยู่ได้และอาจสูญหายไปจากสังคมไทยได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ด้านผู้ผลิตปลาตะเพียนใบลาน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องอนุรักษ์ดูแลรักษาให้คงอยู่คู่สังคมต่อไป ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2. ด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการทำปลาตะเพียนใบลาน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าไม้ต้องส่งเสริมให้มีการปลูกต้นลานทดแทนต้นลานตามธรรมชาติให้มากขึ้นและป้องกันการตัดทำลายต้นลานในธรรมชาติรวมถึงสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติของต้นลานต่อไป

3. ด้านผลิตภัณฑ์ปลาตะเพียนใบลาน หน่วยงานด้านการส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำนโยบายเกี่ยวกับสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในแทบทุกพื้นที่ของประเทศไทย การส่งเสริมสินค้าชุมชนนอกจากเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านทั่วไปแล้วยังเป็นการส่งเสริมอาชีพให้เกิดแก่ชุมชนประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากที่สุด เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่มีการประยุกต์งานหัตถกรรมเข้าร่วมไว้ด้วยกัน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านหัตถกรรมจักสานมากกว่า 10 ปี

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- คุณถนอม แหวนนาค ผู้ประกอบกิจการธุรกิจงอบโบราณ
- คุณวันทนีย์ มีพลกิจ ผู้ประกอบกิจการปลาตะเพียนโบราณอยุธยา (หน้าโรงเรียนประตู่ชัย)

ตำบลท่าवासูกกรี

- คุณอนุวัฒน์ มูลแก้ว ช่างจักสาน

2. กลุ่มที่ 2 ด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการออกแบบมากกว่า 10 ปี

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์OTOP

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- คุณธรรารุณี จุลวงศ์ ประธานกลุ่มจักสานงอบโบราณ ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ดร.วิศิษฐ์ เพ็ชรการค้า อาจารย์คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

- รศ.สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ หัวหน้าสาขาวิชาการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3. กลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากร คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเลือกจากผู้ที่น่าสนใจในด้านงานหัตถกรรมเครื่องจักสาน จำนวน 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

3.2.1.1 แบบประเมินด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผู้ผลิต และตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมภายในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2.1.2 แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.2.1.2 แบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

โดยการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และตามแหล่งข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในเรื่องการสร้างแบบสอบถาม

3. ศึกษาารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานโบราณ และลวดลายที่ใช้ในงานจักสาน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกเครื่องจักสานโบราณ
4. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก จากข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ และสอบถามจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
5. ศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และด้านการออกแบบ
6. ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป
7. นำผลการศึกษาจากข้อ 1-5 มาสร้างแบบสอบถาม (IOC) โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายผู้วิจัย และนำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และเสนอแนะเกี่ยวกับรายละเอียดเนื้อหาที่ใช้รวมไปถึงความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และนำแบบสอบถามที่พัฒนามาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณที่ได้ออกแบบขึ้นกับวัตถุประสงค์

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือวิจัยโดยวิธี Face Validity โดยใช้ดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย IOC โดยการนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. ผศ.ดร.จตุรงค์ เลาหะเพ็ญแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
3. ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ซึ่งให้ท่านพิจารณาถึงความเห็นและให้ค่าคะแนนดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

- 1 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนของคำถามในแต่ละข้อในแบบสอบถามต้องได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 คะแนน จึงจะถือว่าคำถามนั้น สามารถใช้ในการวิเคราะห์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคำถามมาทบทวน หากมีคำถามข้อใดที่ยังบกพร่อง หรือไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยก่อนการนำไปทำการประเมินกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตและผู้บริโภค ในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลานครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูล เก็บข้อมูลภาคสนาม และได้ออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน
2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบประเมินแบบสอบถาม เรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน
3. ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบสอบถามประเมินผลของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาประสิทธิภาพความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index Of Consistency ; IOC) พร้อมทั้งเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยนำแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ได้ออกแบบมาประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว
5. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์พร้อมประเมินผล และสรุปผลการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการทำวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ในการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.) ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5.1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับโครงสร้างหลักของเนื้อหา (IOC)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

3.5.2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; S.D.)

3.5.2.4 ระดับช่วงชั้นคะแนน เพื่อการแปลความหมาย 5 ระดับ

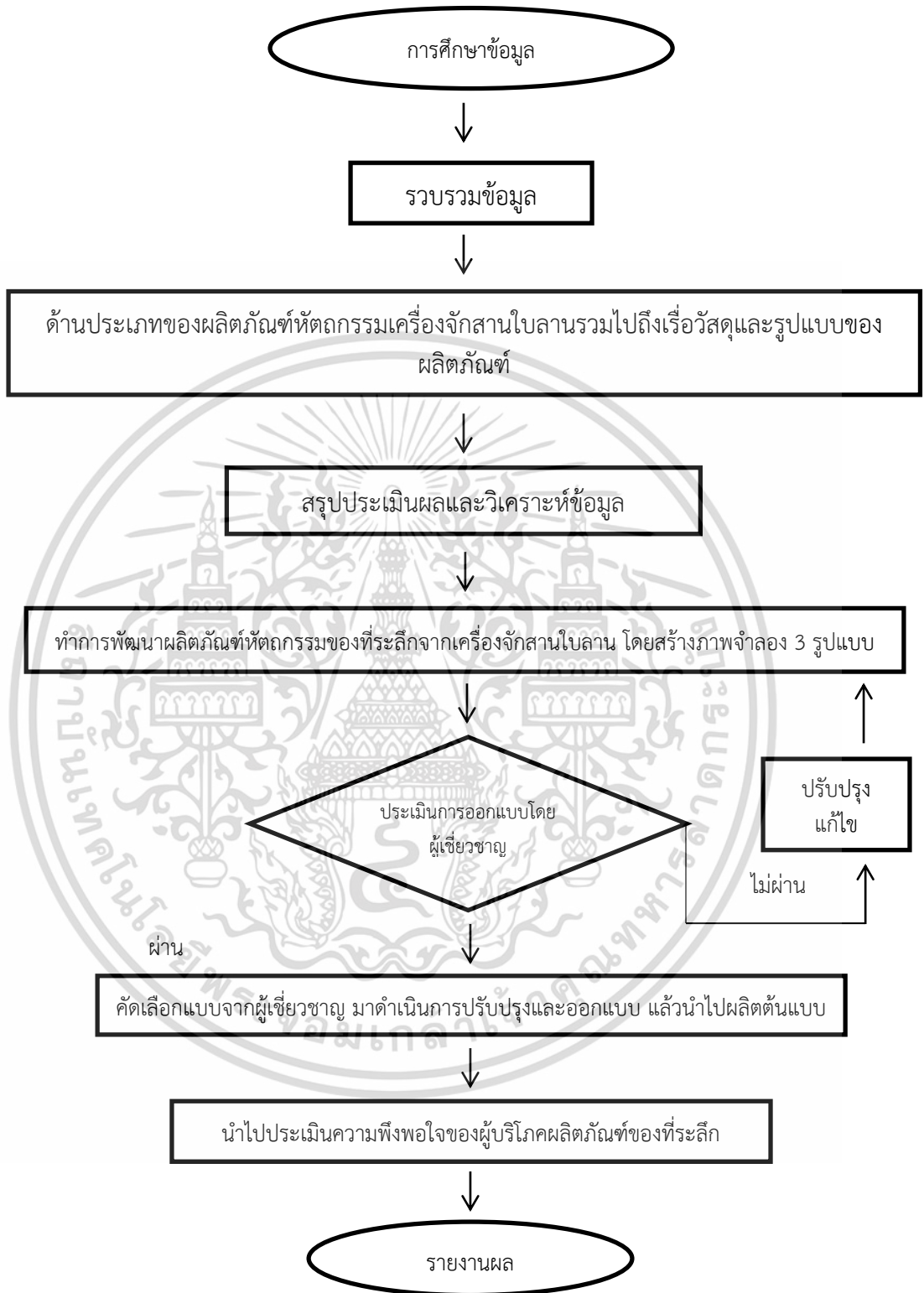
4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดงแผนผังวิธีดำเนินการวิจัย (Research and development diagram)
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร (2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการลงพื้นที่จริง จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสอบถาม และการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ กลุ่มนักท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน

4.2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

4.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน

ลำดับ	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้
1.		ชื่อ : กล่องใส่ทิชชู ประโยชน์ใช้สอย : สำหรับใส่ทิชชู รูปทรง : ทรงกระบอกมีฝาปิด ลวดลาย : - อื่นๆ : -
2.		ชื่อ : พวงกุญแจปลาตะเพียนสาน ประโยชน์ใช้สอย : ใช้ประดับตกแต่ง รูปทรง : ปลาตะเพียน ลวดลาย : - อื่นๆ : -
3.		ชื่อ : หมวกใบลาน ประโยชน์ใช้สอย : สวมใส่กันแดด รูปทรง : หมวกปีกกว้าง ลวดลาย : - อื่นๆ : -

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้
4.		ชื่อ : ฝาชี ประโยชน์ใช้สอย : ครอบจานอาหารเพื่อกันแมลง รูปทรง : ครึ่งวงกลม ลวดลาย : ลายขีด อื่นๆ : -
5.		ชื่อ : ตะกร้า , กระเป๋า ประโยชน์ใช้สอย : ใส่สิ่งของ ,อาหาร รูปทรง : - ลวดลาย : ลายดอกพิกุล อื่นๆ : -
6.		ชื่อ : กระเป๋าสาน ประโยชน์ใช้สอย : ใส่สิ่งของต่างๆ รูปทรง : สี่เหลี่ยม ลวดลาย : ลายขีด อื่นๆ : -
7.		ชื่อ : พัดใบลาน ประโยชน์ใช้สอย : พัด รูปทรง : วงกลม , ห้าเหลี่ยม ลวดลาย : ลายขีด , ลายสอง , ลายสาม อื่นๆ : -
8.		ชื่อ : กระเป๋าพกพา ประโยชน์ใช้สอย : ใส่สิ่งของเล็กๆน้อยๆ รูปทรง : สี่เหลี่ยม ลวดลาย : ลายสาม อื่นๆ : -

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้
9.		ชื่อ : งอบใบลาน ประโยชน์ใช้สอย : สวมใส่กันแดด รูปทรง : วงกลมยกสูง ลวดลาย : - อื่นๆ : -
10.		ชื่อ : ถังใส่ของ ประโยชน์ใช้สอย : ใส่สิ่งของ รูปทรง : กระบอก ลวดลาย : เฉลี่ย อื่นๆ : -

จากผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานที่พบเห็นและวางจำหน่าย ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น โดยร้านตัวแทนจำหน่ายทั่วไปมีผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายทั้งหมด 10 รูปแบบ และใช้ลวดลายในการจักสานที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลานนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากใบลาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และผู้ประกอบการร้านค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน

รายการผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน	n=10	
	ความถี่	ร้อยละ
1. ประเภทของที่ระลึก		
1.1 พวงกุญแจ	4	40
1.2 แม่เหล็กติดตู้เย็น	0	0
1.3 ปลายตะเพียนสาน	7	70
1.4 ที่ขึ้นหนังสือ	0	0
2. ประเภทของตกแต่งบ้าน		
2.1 โคมบาย	3	30

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน	n=10	
	ความถี่	ร้อยละ
2.2 โคมไฟ	10	100
2.3 พัดโบก	0	0
2.4 นาฬิกา	0	0
2.5 กรอบกระจก	0	0
3. ประเภทของใช้		
3.1 กอบ หมวก	3	30
3.2 ตะกร้า	2	20
3.3 กระเป๋า	6	60
3.4 พัด	4	40
3.5 กล่องใส่ทิชชู	0	0

จากตารางที่ 4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณที่สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และผู้ประกอบการมีความเห็นที่ตรงกัน โดยเลือกผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านประเภทโคมไฟ ร้อยละ 100 อันดับรองลงมาคือ ปลาตะเพียนสานร้อยละ 70 และอันดับ 3 ได้แก่กระเป๋า

4.2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ

จากการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการนำมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการเลือกตรงกัน คือ ผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตลาดของเครื่องจักสานโดยทั่วไปพบว่า ลายที่เหมาะสมการนำมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์โคมไฟ คือ ลายดอกพิกุล เพราะ ลายดอกพิกุล มีความโปร่งแสงมากกว่าลายอื่นๆ และตัวลายนั้นมีความละเอียด ประณีต สวยงามเมื่อแสงลอดผ่าน โดยมีรูปแบบดังนี้

ลายดอกพิกุล

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสาน ไบลาน (n=3)

รายการประเมิน	n=3		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1.ด้านรูปแบบ			
1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.67	0.58	มาก
1.2 ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม	3.67	0.58	มาก
1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม	3.33	0.58	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.56	0.00	มาก
2.ด้านประโยชน์ใช้สอย			
2.1 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่	3.00	1.00	ปานกลาง
2.2 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.67	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.33	0.30	ปานกลาง
3.ด้านความสวยงาม			
3.1 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	3.67	0.58	มาก
3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.67	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการประเมิน	n=3		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
3.3 วัสดุที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับโบลานมีความเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	0.00	มาก
4.ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม			
4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	3.67	0.58	มาก
4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.67	0.58	มาก
4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.00	1.00	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.78	0.24	มาก

จากตารางที่ 4.3 สรุปผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบลาน พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟ โดยประยุกต์ใช้กับลายดอกพิกุล ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ด้านรูปแบบ

ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$, S.D.=0.58)

จากการวิเคราะห์ด้านประโยชน์ใช้สอย

มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$, S.D.=1.00)

มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

จากการวิเคราะห์ด้านความสวยงาม

ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายเครื่องจักสาน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.58)

วัสดุที่ใช้ประยุกต์ร่วมกับโบลานมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.58)

จากการวิเคราะห์ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม

ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.58)

วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=1.00)

4.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค แสดงจำนวนและค่าร้อยละ (n=30)

รายการประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	18	60.00
หญิง	12	40.00
2.อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
21-30 ปี	10	33.33
31-40 ปี	6	20.00
40 ปีขึ้นไป	14	46.67

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	23	76.67
ปริญญาโท	7	23.33
4.ระดับรายได้ของท่าน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	-
10,000-15,000 บาท	-	-
15,001-20,000 บาท	9	30.00
20,001-25,000 บาท	8	26.67
25,001 บาทขึ้นไป	13	43.33

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค จำนวน 30 คน สามารถสรุปผลโดยการแบ่งตามการประเมินจากคะแนนมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านเพศ

เพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ด้านอายุ

อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ,อายุ 21-30 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ อายุ 31-40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ด้านระดับการศึกษา

ปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ ปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.67

ด้านระดับรายได้

25,001 บาทขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 / 15,001-20,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 20,001-25,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ (n=30)

รายการประเมิน	n=30		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1.ด้านรูปแบบ			
1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	4.63	0.67	มากที่สุด
1.2 ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม	4.27	0.78	มาก
1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม	4.27	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.39	0.06	มาก
2.ด้านประโยชน์ใช้สอย			
2.1 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่	4.17	0.70	มาก
2.2 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	4.50	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	0.01	มาก
3.ด้านความสวยงาม			
3.1 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	4.53	0.68	มากที่สุด
3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.70	0.60	มากที่สุด
3.3 วัสดุที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับโบราณมีความเหมาะสม	4.77	0.57	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.67	0.06	มากที่สุด
4.ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม			
4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	4.70	0.60	มากที่สุด
4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.70	0.65	มากที่สุด
4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.77	0.57	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.72	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคจำนวน 30 คน ที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ พบว่า ภาพรวมผู้บริโภคมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.29) โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ด้านรูปแบบ

ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.63, S.D.=0.67)

ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$ =4.27, S.D.=0.78)

ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$ =4.27, S.D.=0.74)

จากการวิเคราะห์ด้านประโยชน์ใช้สอย

มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$ =4.17, S.D.=0.70)

มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}$ =4.50, S.D.=0.68)

จากการวิเคราะห์ด้านความสวยงาม

ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.53, S.D.=0.68)

ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายเครื่องจักสาน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.60)

วัสดุที่ใช้ประยุกต์ร่วมกับใบลานมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.77, S.D.=0.57)

จากการวิเคราะห์ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม

ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.60)

มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.70, S.D.=0.65)

วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.77, S.D.=0.57)

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน เพื่อต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าด้วยการนำลายจักสานที่ทำจากวัสดุไบลานมาประยุกต์เข้ากับผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก ซึ่งสร้างความเป็นเอกลักษณ์ และคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยสาระสำคัญในการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน

5.1.1.2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

5.1.1.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมและผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมและผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5.1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญในด้านงานออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมิน

5.1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเป็นคนในจังหวัดและต่างจังหวัด ที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 จะเป็นเครื่องมือในด้านการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน ส่วนที่ 2 เป็นเครื่องมือในด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และส่วนที่ 3 เป็นเครื่องมือในด้านการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

ส่วนที่ 1 ใช้วิธีการโดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญชาวบ้าน และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานใบลานเอกลักษณ์ รูปแบบ และลวดลายของเครื่องจักสาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

ส่วนที่ 2 ใช้วิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนา โดยการสร้างภาพต้นแบบประกอบแบบสอบถาม และศึกษาความต้องการใน 4 ด้าน คือ (1)ด้านรูปแบบ (2)ด้านประโยชน์ใช้สอย (3)ด้านความสวยงาม และ (4)ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ใช้วิธีการสร้างแบบสอบถามประกอบกับภาพผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลานที่ผ่านการพัฒนาในด้านรูปแบบ ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นตอบกลับข้อมูลด้านความพึงพอใจหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบกับลงพื้นที่เพื่อสำรวจ สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้าน และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน เกี่ยวกับเรื่องเอกลักษณ์ รูปแบบ ลวดลาย กรรมวิธีในการผลิต วัสดุที่ใช้ของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน แล้วทำการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ใช้แบบสอบถามประกอบกับรูปต้นแบบที่ได้ทำการพัฒนาแล้ว เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก โดยการประเมินความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วทำการบันทึกเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ใช้แบบสอบถามประกอบกับต้นแบบ และรูปแบบจริงที่ได้ทำการพัฒนาแล้ว โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเป็นคนในจังหวัดและต่างจังหวัดที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อใช้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านและผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปแนวทางการคิดเห็น ความเป็นไปได้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแล้วนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการประเมินแล้วจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ในด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณมาทำการแปลความหมายจากค่าคะแนนที่ได้ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ (n=3)

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบมาสรุปแนวทางการคิดเห็น ความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการประเมินแล้วจากกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มนักท่องเที่ยว (n=30) ที่ได้ตอบแบบสอบถามในด้านความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสรุปผลที่ได้จากการแปลความหมายของการประเมินด้านความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ ใช้เป็นข้อมูลสรุปถึงผลการวิจัย, ปัญหาและข้อเสนอแนะของการวิจัยต่อไป

5.1.6 สรุปผลการวิจัย

5.1.6.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ พบว่า ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่มีวางจำหน่ายโดยทั่วไปแล้วมีผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 10 รูปแบบ โดยผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่และสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้าน และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน โดยสรุปได้ดังนี้

รูปแบบงานจักสานที่มีวางจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 10 รูปแบบ คือ กล่องใส่ทิชชู พวงกุญแจปลาตะเพียน หมวกโบราณ ผาซี ตะกร้า กระเป่าสาน พัดโบราณ กระเป๋าพกพางอบโบราณ และถังใส่ของ ทำจากวัสดุเดียวกันทั้งหมด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณที่สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และผู้ประกอบการมีความเห็นที่ตรงกัน โดยเลือกผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านประเภท โคมไฟ เป็นผลิตภัณฑ์หลักในการวิจัยครั้งนี้ และผลจากการศึกษาลายพื้นฐานที่ใช้จักสานมีดังนี้ คือ ลายเฉลว ลายดอกพิกุล ลายหนึ่ง ลายสอง ลายสาม และลายขีด โดยที่แต่ละลายมีความละเอียด ความประณีต ความเป็นเอกลักษณ์ ความสวยงามที่ไม่เหมือนกัน เมื่อนำมาประกอบกับผลิตภัณฑ์โคมไฟต้องคำนึงถึงแสงที่ลอดผ่านลายจักสานต้องมีความพอดี ความสวยงาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าลายจักสานที่เหมาะสมกับการ

นำมาใช้คือลาย ดอกพิกุล เพราะ ลายดอกพิกุล มีความโปร่งแสงมากกว่าลายอื่นๆ และตัวลายนั้นมีความละเอียด ประณีต สวยงามเมื่อแสงลอดผ่าน

5.1.6.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน ได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทโคมไฟประกอบกับลายจักสานดอกพิกุล โดยมีผลการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยแบ่งเป็นด้านดังนี้

1. ด้านรูปแบบลวดลาย ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=0.00) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีความพึงพอใจระดับมากในผลิตภัณฑ์ที่มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก และผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

2. ด้านประโยชน์ใช้สอย ในภาพรวมมีความเหมาะสมปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.33, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง และมีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน มีความพึงพอใจระดับมาก

3. ด้านความสวยงาม ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.00) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง มีความพึงพอใจระดับมาก ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายเครื่องจักสาน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และวัสดุที่ใช้ประยุกต์ร่วมกับใบลานมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

4. ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.78, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม มีความพึงพอใจระดับมาก มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก และวัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก

5.1.6.3 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคใน รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดจำนวน 30 คนที่ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน โดยจากผลการวิเคราะห์ภาพรวมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.29) โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในด้านต่างๆดังนี้

1. ด้านรูปแบบลวดลาย ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีความพึงพอใจระดับมากในผลิตภัณฑ์ที่มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมาก และผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

2. ด้านประโยชน์ใช้สอย ในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง และมีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน มีความพึงพอใจระดับมาก

3. ด้านความสวยงาม ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง มีความพึงพอใจระดับมาก ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายเครื่องจักสาน มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และวัสดุที่ใช้ประยุกต์ร่วมกับใบลานมีความเหมาะสม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

4. ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม มีความพึงพอใจระดับมาก มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก และวัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความพึงพอใจระดับมาก

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลของการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานพบว่า ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานที่มีวางจำหน่ายโดยทั่วไปแล้วมีผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 10 รูปแบบ ซึ่งทำจากวัสดุเดียวกันทั้งหมด คือ ทำจากไบลาน โดยแต่ละรูปแบบจะมีลวดลาย หรือวิธีการทำที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของมาโนช กงกะนันทน์ (2538 : 76) คือศึกษาเรื่องประเภทของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน และศึกษาเรื่องวัสดุและรูปแบบ และผลจากการศึกษาลายพื้นฐานที่ใช้จักสานแต่ละลายมีความละเอียด ความประณีต ความเป็นเอกลักษณ์ ความสวยงามที่ไม่เหมือนกัน เมื่อนำมาประกอบกับผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ต้องคำนึงถึงแสงที่ลอดผ่านลายจักสานต้องมีความพอดี ความสวยงาม ซึ่งลายจักสานที่เหมาะสมกับการนำมาใช้คือลาย ดอกพิกุล เพราะ ลายดอกพิกุล มีความโปร่งแสงมากกว่าลายอื่นๆ และตัวลายนั้นมีความละเอียด ประณีต สวยงามเมื่อแสงลอดผ่าน

2. ผลของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ พบว่า ผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ที่มีการผสมผสานงานจักสานเข้าไว้ด้วยกันนั้นมีน้อย หายาก หรือแทบจะไม่ค่อยเคยพบเห็นตามร้านตัวแทนจำหน่าย เพราะฉะนั้นการนำลายจักสานมาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์จะช่วยเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ก่อให้เกิดความงามในเรื่องของแสงที่มีการส่องผ่านลายจักสาน อีกทั้งยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของวิบูลย์ ลีสุวรรณ (2539 : 18) คือ การกำหนดรูปแบบ การแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์และการส่งเสริมวัฒนธรรม

3. ผลของการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ พบว่า ภาพรวมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด โดยแบ่งเกณฑ์การประเมินเป็น 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของวัณณะ จูฑะ-วิภาค (2545 : 73) คือ ด้านรูปแบบ ความคงไว้ของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านความสวยงาม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

5.3.1 การนำผลวิจัยไปใช้

5.3.1.1 นำผลการวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลานไปปรับใช้หรือประยุกต์ใช้ในงานผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ

5.3.1.2 นำลวดลายจักสานไปพัฒนากับผลิตภัณฑ์ที่ได้จากความสามารถของภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5.3.2 การวิจัยในครั้งต่อไป

5.3.2.1 วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาวัสดุธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับแนวโน้มใหม่ของผู้บริโภค

5.3.2.1 วิจัยศิลปวัฒนธรรม วิถีชาวบ้าน ตลอดจนภูมิปัญญามาใช้ในการออกแบบของที่ระลึกและวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2537. **รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย**. มุลินธิช่างหัตถศิลป์ไทย.
- ขจรเดช อภิชาติตรากุล. 2542. “หัตถกรรมพื้นบ้าน : ปลาตะเพียนใบลาน ชุมชนหัวแหลม ตำบลท่า-
วาสกรี อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา.”
- จารุสิทธิ์ เครือจันทร์. **ของที่ระลึก**. [Online]. Available :
<http://netra.lpru.ac.th/~weta/w1/index.html>.
- ชิง,พรานซิส ดี.เค. 2548. **ก่อสร้างอาคาร บรรยายพร้อมภาพ**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เทรคกิ้งไทยดอทคอม. 2557. “เรื่องของ ต้นลาน ใบลาน”. [Online]. Available :
<https://medthai.com>.
- ไทยกูดวิวดอทคอม. 2557. **วัฒนธรรม**. [Online]. Available :
<http://www.thaigoodview.com/library/contest2553/type1>.
- บุญส่ง เรศสันเทียะ. 2553. “ปลาตะเพียนใบลาน.” รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบัน-
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประกอบ มีโคตรกอง. 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. **ของที่ระลึก**. 2531. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2557. **ใบลาน**. [Online]. Available :
http://www.bl.msu.ac.th/bailan/p_5.asp.
- เมตไทยดอทคอม. 2557. **ประโยชน์ของลาน**. [Online]. Available : <https://medthai.com>.
- ราชาวดี งามสง่า. **อาชีพช่างจักสาน**. 2535. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- วัชรชัย บุญน้อย. 2549. “การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมสินค้าใบลาน ประเภท
หมวกและกระเป๋า.” ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วัฒน์ กัลป์ยาพัฒนกุล. 2551. **การสร้างสรรค์และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย**. มหาวิทยาลัยมหา-
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. 2552. **ศิลปะพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วินัย วิริยะปานนท์. 2527. **เครื่องจักรสาน**. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2531. **ศิลปหัตถกรรมไทย**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532. **เครื่องจักสานในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง-
เฮ้าส์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2539. **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อแกรมี่.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539. **เครื่องจักสานในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง-เฮ้าส์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539. **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2548. **พจนานุกรม หัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. **ภูมิปัญญาการจักสานงอบ พระนครศรีอยุธยา**. กระทรวงวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรม ดิศกุล. 2528. **ศิลปะในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- สุรีย์ เข้มทอง. **ธุรกิจสินค้าที่ระลึก**. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2554. **ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ทำได้ไง.
- สำนักโบราณและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. 2543. **ภูมิปัญญาไทยในงานศิลป์ถิ่นเมืองกรุง**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- อุดมศักดิ์ สาริบุตร. 2550. พิมพ์ครั้งที่ 1. **ออกแบบเฟอร์นิเจอร์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศส ๐๕๒๔.๐๔ / 0388 วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์

ด้วย นายพัฒนพงศ์ พูลอดร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทดแทนของที่
ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สารบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและ
เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ
นายพัฒนพงศ์ พูลอดร มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

รศ.ผดุงชัย ภูพัฒน์

(ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ สุนทรคนกพงศ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔ / 0388 วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.จตุรงค์ เลาหะเพ็ญแสง

ด้วย นายพัฒนาพงศ์ พูลอุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่
ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและ
เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ
นายพัฒนาพงศ์ พูลอุตร มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ สุนทรกนกพงศ์)
รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔ / 0388 วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ

ด้วย นายพัฒนาพงศ์ พูลอดร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่
ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สารบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและ
เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของ
นายพัฒนาพงศ์ พูลอดร มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วิศทธิ์ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

๐๓.๐๕.๕๘ อารมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ 0๕04

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

เรียน รศ.สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ

ด้วย นายพัฒนาพงศ์ พูลอดตร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทดแทนของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ของ นายพัฒนาพงศ์ พูลอดตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒-๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๙๐-๙๑๕-๖๗๔๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ 0404

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

เรียน อาจารย์วิศิษฐ์ เพียรการคำ

ด้วย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ของ นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒- ๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๙๐-๙๑๕-๖๗๔๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ 0404

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

เรียน คุณธรรวดี จุลวงศ์

ด้วย นายพัฒนาพงศ์ พูลอุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ของ นายพัฒนาพงศ์ พูลอุตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒-๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๙๐-๙๑๕-๖๗๕๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 4979

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๘ ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

เรียน คุณฉนวน แหวนนาค

ด้วยนายพัฒนาพงศ์ พูลอุดร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่
ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ” โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สารบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ของ นายพัฒนาพงศ์
พูลอุดร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศิริพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. 097-236-4832

ฉนวน แหวนนาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 4979

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ ธันวาคม 255๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

เรียน คุณวันหนิ มีพลกิจ

ด้วยนายพัฒนาพงศ์ พูลสุดอร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่
ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ" โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สารบุตริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ของ นายพัฒนาพงศ์
พูลสุดอร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศรีพันธ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ
โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692
โทรสาร. 02- 329-8436
ติดต่อนักศึกษา โทร. 097-236-4832

อ.วันหนิ มีพลกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 4979

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ 10520

๙ ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

เรียน คุณอนุวัฒน์ มูลแก้ว

ด้วยนายพัฒนพงศ์ พูลอุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที
ระลิกจากเครื่องจักสานโบราณ" โดยมี รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ที่พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ของ นายพัฒนพงศ์
พูลอุตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ราตรี ศรีพันธุ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-329-8436

ติดต่อนักศึกษา โทร. 097-236-4832

นายอนุวัฒน์ มูลแก้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานไบลาน

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสานไบลาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานไบลาน ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสานไบลาน
- มาโนช กงกะนันท์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทำการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย   ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1	หมายถึง	รายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	รายการประเมินไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
-1	หมายถึง	รายการประเมินไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลอุตร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

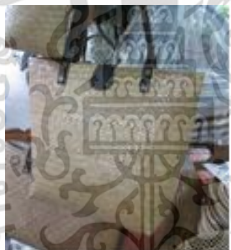

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้ประเมิน.....
  2. ตำแหน่ง / หน้าที่ปัจจุบัน.....
  3. สถานที่ทำงาน.....
- .....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบกิจกรรมเครื่องจักสานโบราณ

ลำดับ ที่	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้	ระดับความคิดเห็น		
			+1	0	-1
1.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
2.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
3.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ ที่	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้	ระดับความคิดเห็น		
			+1	0	-1
4.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
5.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
6.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
7.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
8.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ ที่	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้	ระดับความคิดเห็น		
			+1	0	-1
9.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			
10.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ			

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้านพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไบลาน ตามกรอบแนวความคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน

วิบูลย์ ลีสุวรรณ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทำการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1	หมายถึง	รายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	รายการประเมินไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
-1	หมายถึง	รายการประเมินไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลบุตร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้ประเมิน.....
2. ตำแหน่ง / หน้าที่ปัจจุบัน.....
- .....
3. สถานที่ทำงาน.....
- .....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	ด้านรูปแบบ			
	1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม			
	1.2 ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม			
	1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม			
2.	ด้านประโยชน์ใช้สอย			
	2.2 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่			
	2.3 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน			
3.	ด้านความสวยงาม			
	3.1 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง			
	3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน			
	3.3 วัสดุที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับโบราณมีความเหมาะสม			
4.	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น			
	4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม			
	4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
4.	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (ต่อ)			
	4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น			

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
ด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก
จากเครื่องจักสานโบราณ**

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานโบราณ

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภค ตามกรอบแนวความคิดดังนี้

1. กรอบแนวคิดศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่องานหัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการพัฒนาในการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทำการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1	หมายถึง	รายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	รายการประเมินไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
-1	หมายถึง	รายการประเมินไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลอตุร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้ประเมิน.....
2. ตำแหน่ง / หน้าที่ปัจจุบัน.....
- .....
3. สถานที่ทำงาน.....
- .....

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	เพศ			
	1.1 ชาย			
	1.2 หญิง			
2.	อายุ			
	2.1 ต่ำกว่า 20 ปี			
	2.2 20 – 30 ปี			
	2.3 31 – 40 ปี			
	2.4 สูงกว่า 40 ปี			
3.	ระดับการศึกษา			
	3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี			
	3.2 ปริญญาตรี			
	3.3 ปริญญาโท			
	3.4 อื่นๆโปรดระบุ			
4.	ระดับรายได้ของท่าน			
	4.1 ต่ำกว่า 5,000			
	4.2 10,000 – 15,000			
	4.3 15,001 – 20,000			
	4.4 20,001 – 25,000			
	4.5 25,001 ขึ้นไป			

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
1.	ด้านรูปแบบ			
	1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม			
	1.2 วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งมีความเหมาะสม			
	1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างที่เหมาะสม			
2.	ด้านประโยชน์ใช้สอย			
	2.1 รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน			
	2.2 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่			
	2.3 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน			
3.	ด้านรูปแบบความสวยงาม			
	3.1 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง			
	3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน			
	3.3 ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน			
4.	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น			
	4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม			
	4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น			
	4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น			

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

.....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ตำแหน่ง.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมินด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานไบลาน

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสานไบลาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักรสานไบลาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานไบลาน ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักรสานไบลาน

มาโนช กงกะนันท์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลบุตร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้ประเมิน.....
2. ตำแหน่ง / หน้าที่ปัจจุบัน.....
3. สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ

ลำดับที่	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้
1.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
2.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
3.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ ที่	รูปแบบงานจักสาน	ข้อมูลที่ได้
4.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
5.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
6.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
7.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ
8.		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย อื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบประเมิน ด้านพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึก จากเครื่องจักสานไบลาน

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจัก
สานไบลาน

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจาก
เครื่องจักสานไบลาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไบลาน ตาม
กรอบแนวความคิด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทำการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับ
ความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลบุตร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้ประเมิน.....
2. ตำแหน่ง / หน้าที่ปัจจุบัน.....
3. สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานโบราณ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ด้านรูปแบบ					
	1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	1.2 ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม					
	1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม					
2.	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	2.2 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่					
	2.3 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ผลិតภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง					
	3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน					
	3.3 วัสดุที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับใบลานมีความเหมาะสม					
4.	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

หัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

ผู้วิจัย นายพัฒนพงศ์ พูลอุดร

หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานไบลาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาของแบบประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภค ตามกรอบแนวความคิด
ดังนี้

1. กรอบแนวคิดศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่องานหัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการพัฒนาในการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานไบลาน วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามทำการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาประเมินคุณภาพของแบบประเมิน เพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากเครื่องจักสานใบลาน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายพัฒนพงศ์ พูลบุตร
ผู้วิจัย

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ประเมินแบบประเมินนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง : กรุณากรอกข้อมูลดังต่อไปนี้

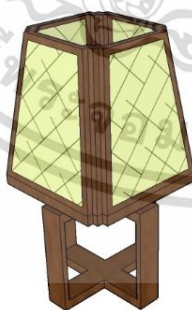
1. เพศ
 ชาย   หญิง

2. อายุ
 ต่ำกว่า 20 ปี   21 - 30 ปี   31 - 40 ปี   40 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าปริญญาตรี   ปริญญาตรี   ปริญญาโท
 อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ระดับรายได้ของท่าน
 ต่ำกว่า 5,000 บาท   10,000 - 15,000 บาท
 15,001 - 20,000 บาท   20,001 - 25,000 บาท
 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านรูปแบบหัตถกรรมเครื่องจักสานใบลาน

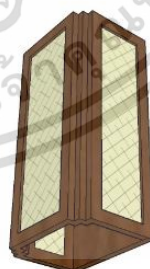
คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

แบบตั้งพื้น

แบบตั้งโต๊ะ

แบบติดผนัง

แบบแขวน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ด้านรูปแบบ					
	1.1 ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	1.2 ผลิตภัณฑ์มีโครงสร้างเหมาะสม					
	1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงที่เหมาะสม					
2.	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	2.1 มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับหน้าที่					
	2.2 มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน					
3.	ด้านความสวยงาม					
	3.1 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง					
	3.2 ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน					
	3.3 วัสดุที่ประยุกต์ใช้ร่วมกับใบลานมีความเหมาะสม					
4.	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	4.1 ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	4.2 มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	4.3 วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.1 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสาน
ใบลาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอตุร

ภาพที่ ง.2 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานใบลาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอตุร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.3 ต้นลาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

ภาพที่ ง.4 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทต่างๆ
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.5 โครงหมวกสานลายเฉลว
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

ภาพที่ ง.6 ร้านขายสินค้าของที่ระลึกจากเครื่องจักสาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.7 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรมจักสานไบลาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

ภาพที่ ง.8 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องหัตถกรรม
จักสานไบลาน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

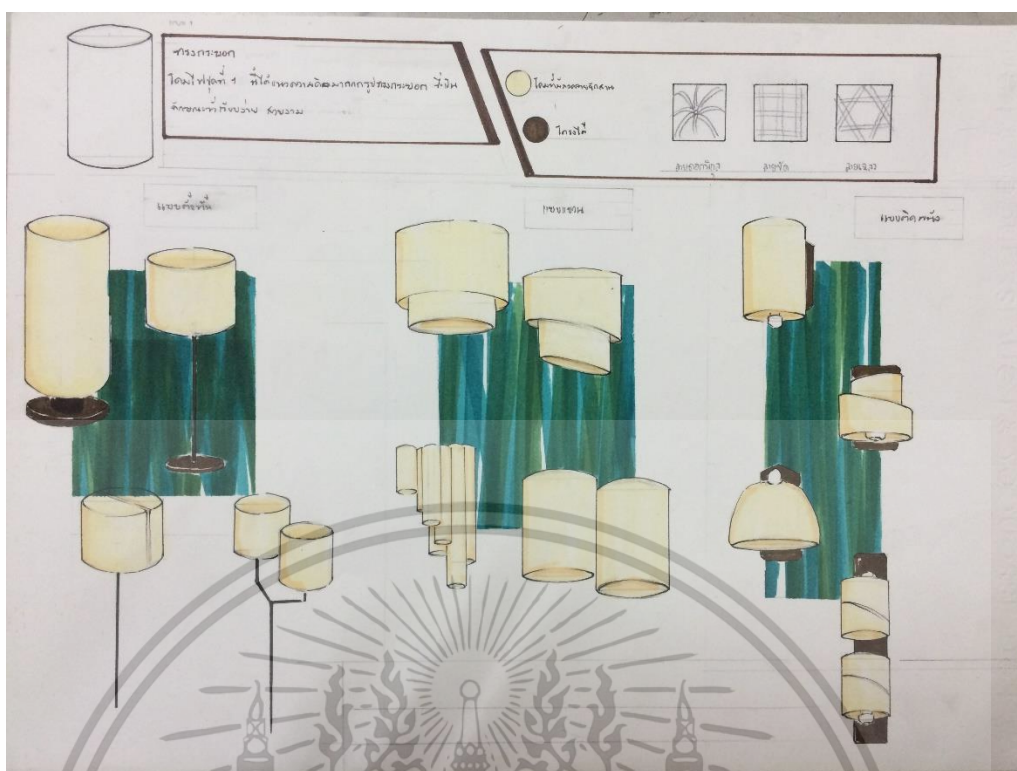

ภาพที่ ง.9 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอตุตร

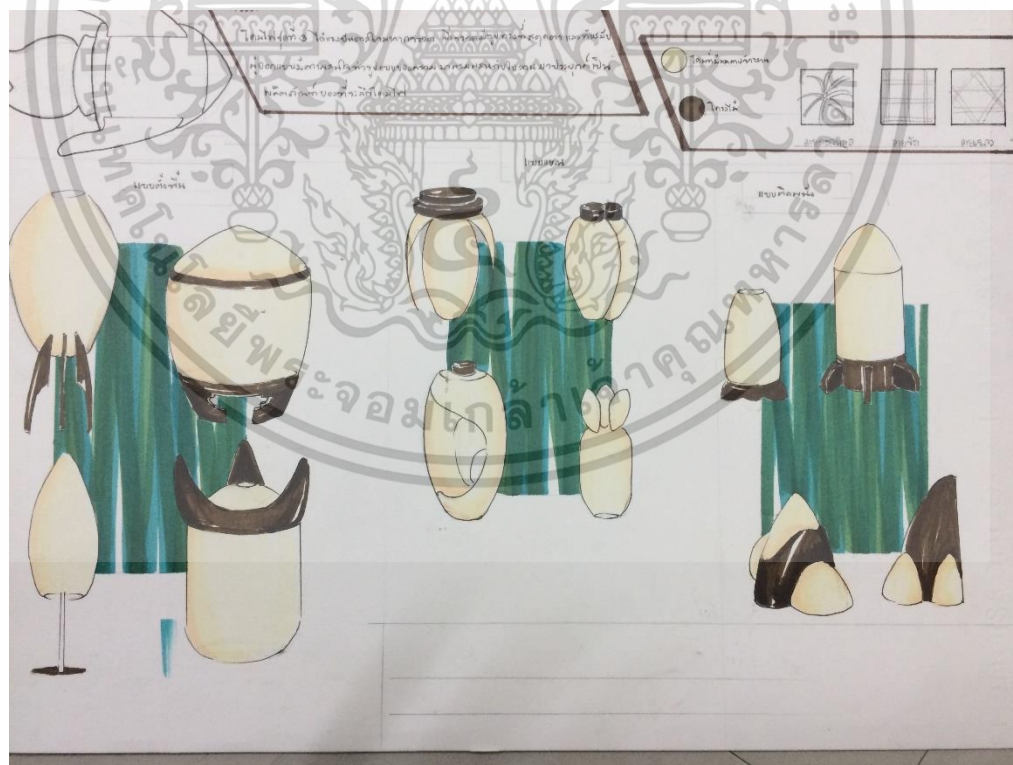

ภาพที่ ง.10 เข้าพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามรายละเอียดเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอตุตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

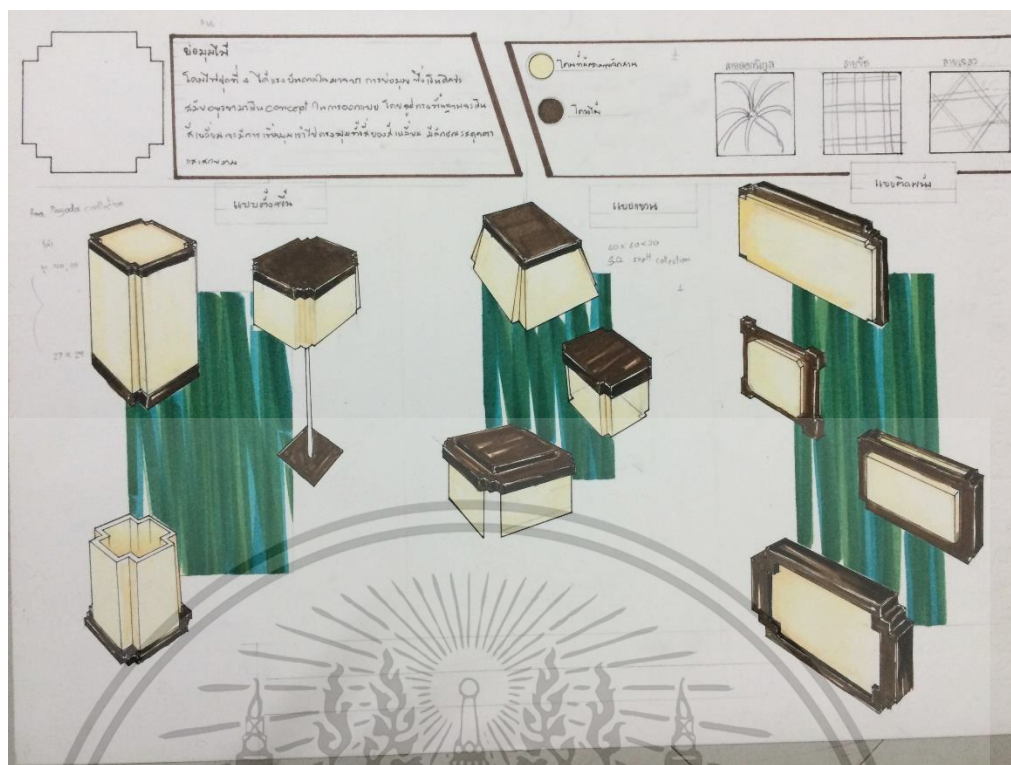

ภาพที่ ง.11 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่1

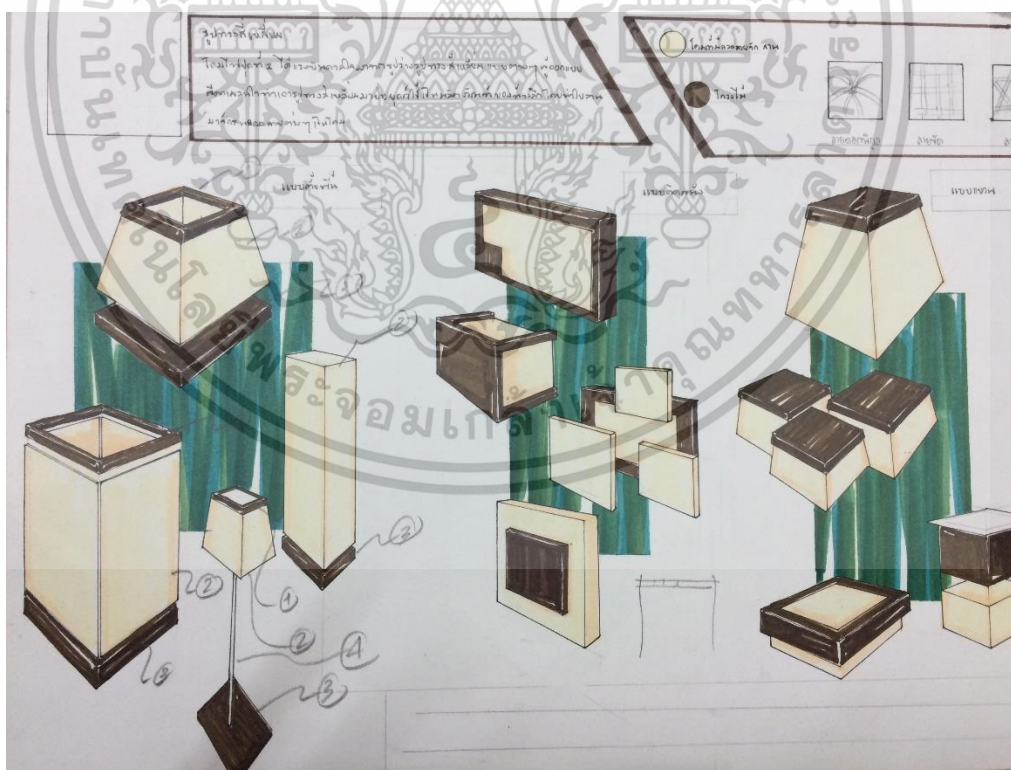

ภาพที่ ง.12 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

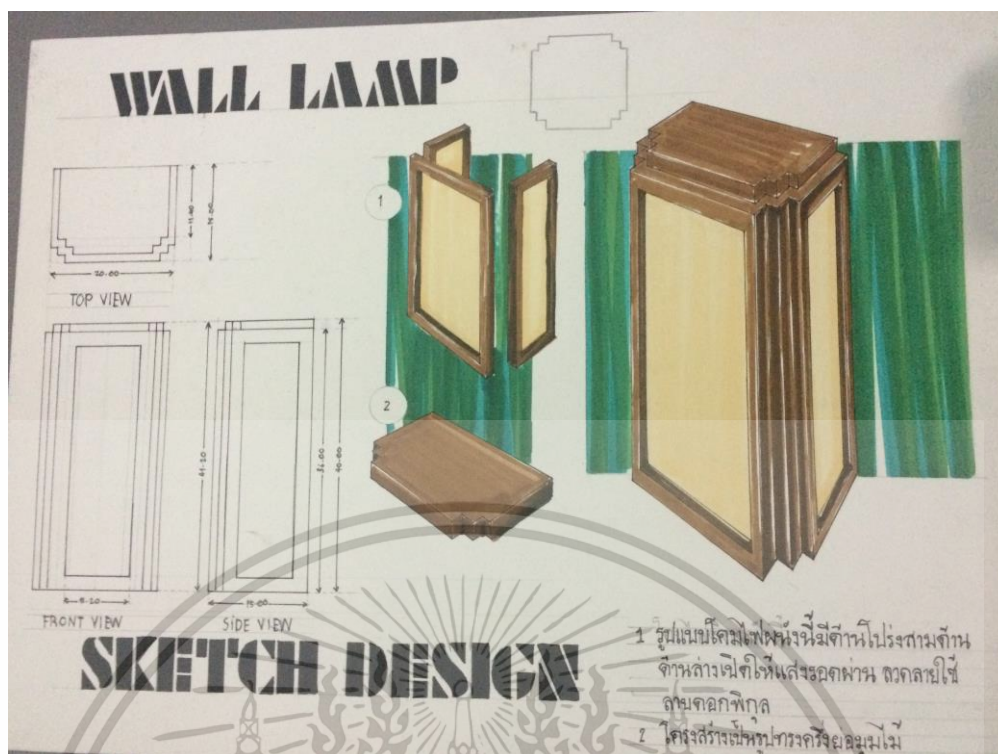

ภาพที่ ง.13 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่3

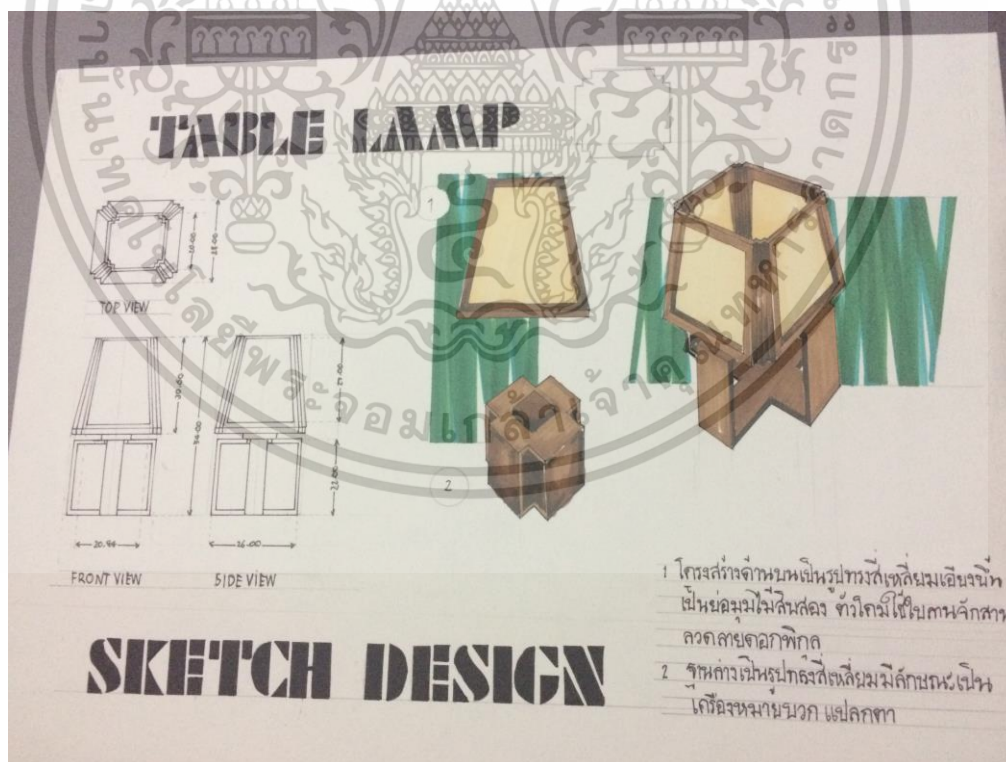

ภาพที่ ง.14 แบบร่างผลิตภัณฑ์ ประเภทที่4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

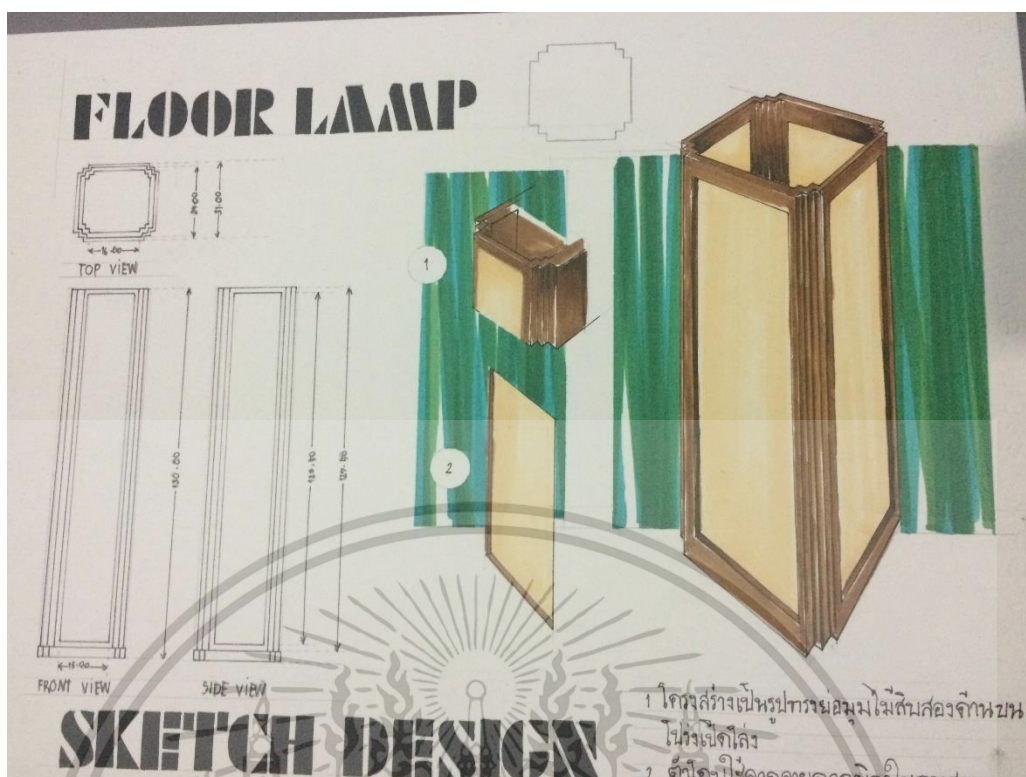

ภาพที่ ง.15 แบบร่างโคมไฟประเภทติดผนัง

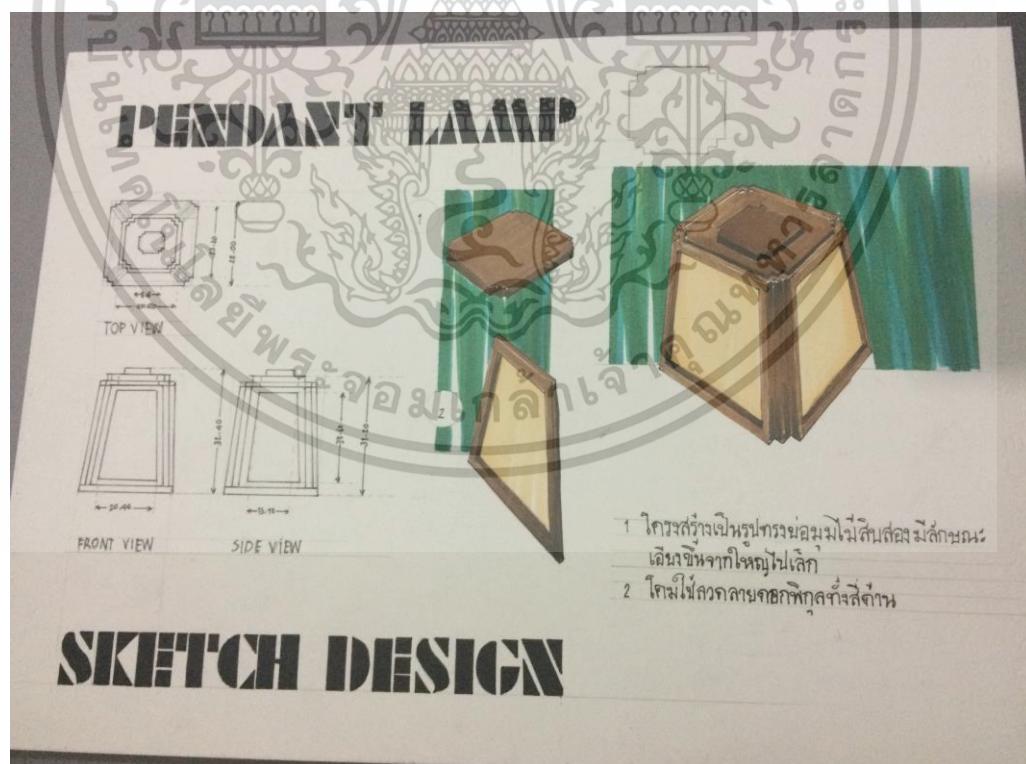

ภาพที่ ง.16 แบบร่างโคมไฟประเภทตั้งโต๊ะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

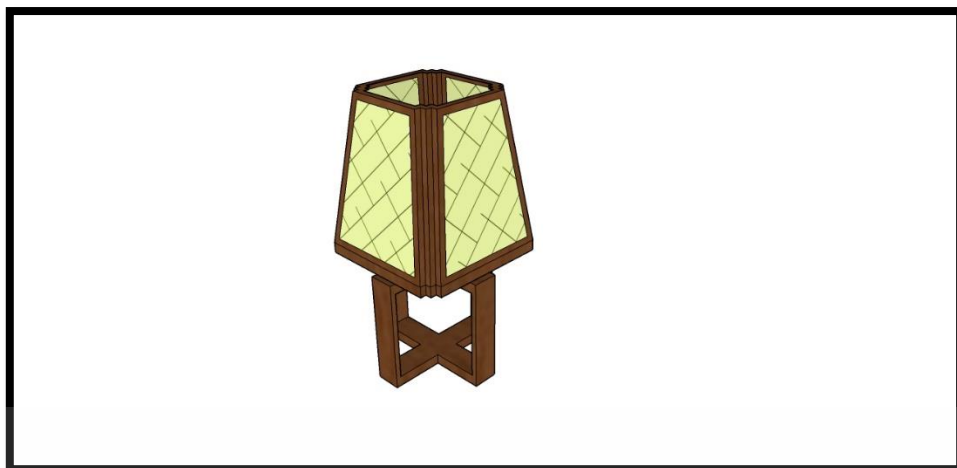

ภาพที่ ง.17 แบบร่างโคมไฟประเภทตั้งพื้น

ภาพที่ ง.18 แบบร่างโคมไฟประเภทแขวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

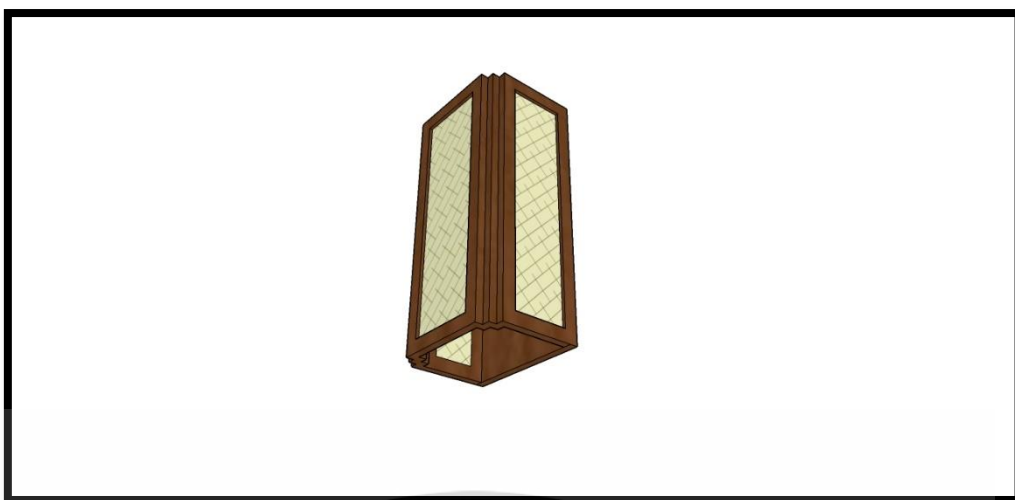

ภาพที่ ง.19 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทตั้งโต๊ะ

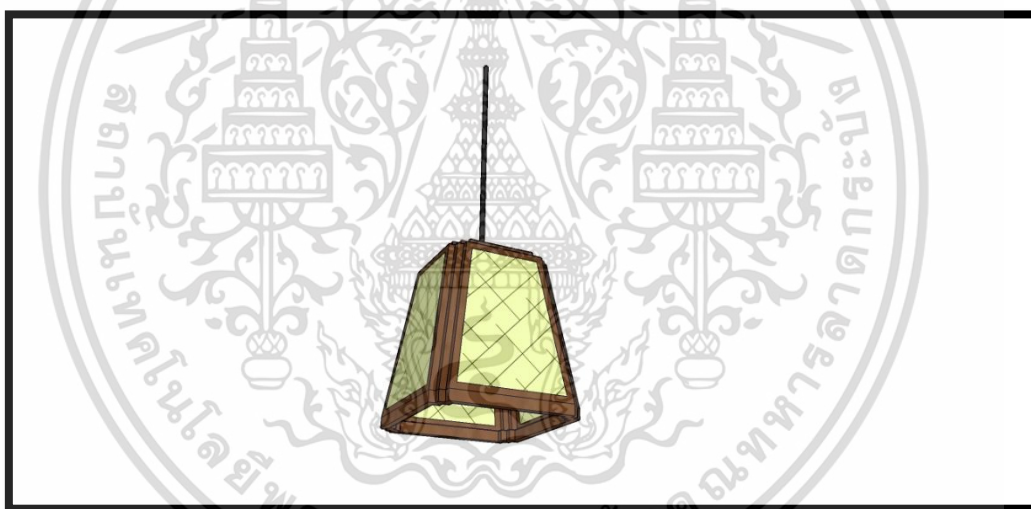

ภาพที่ ง.20 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทตั้งพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

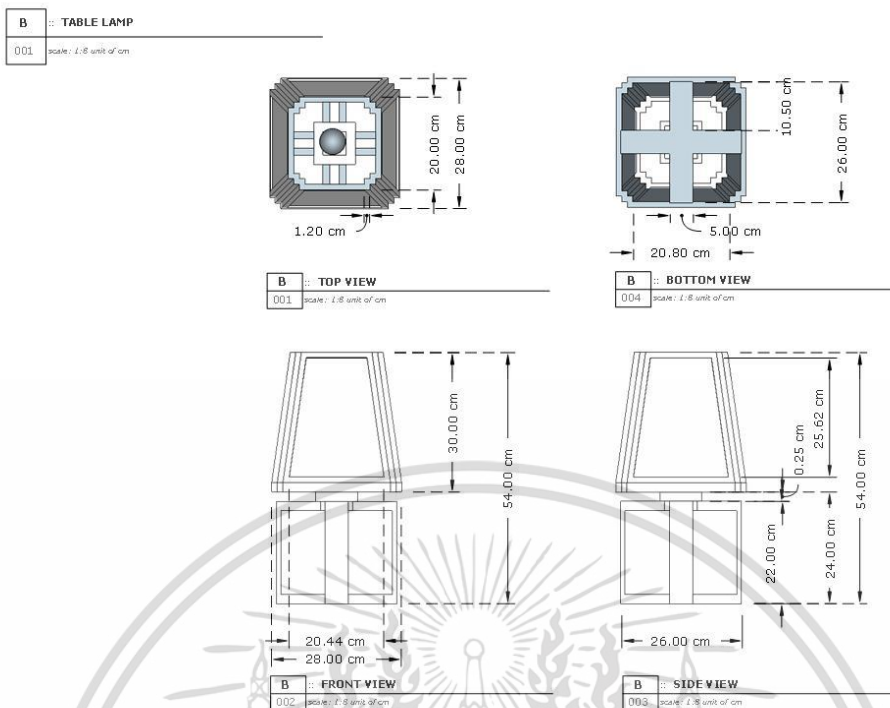

ภาพที่ ง.21 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทติดผนัง

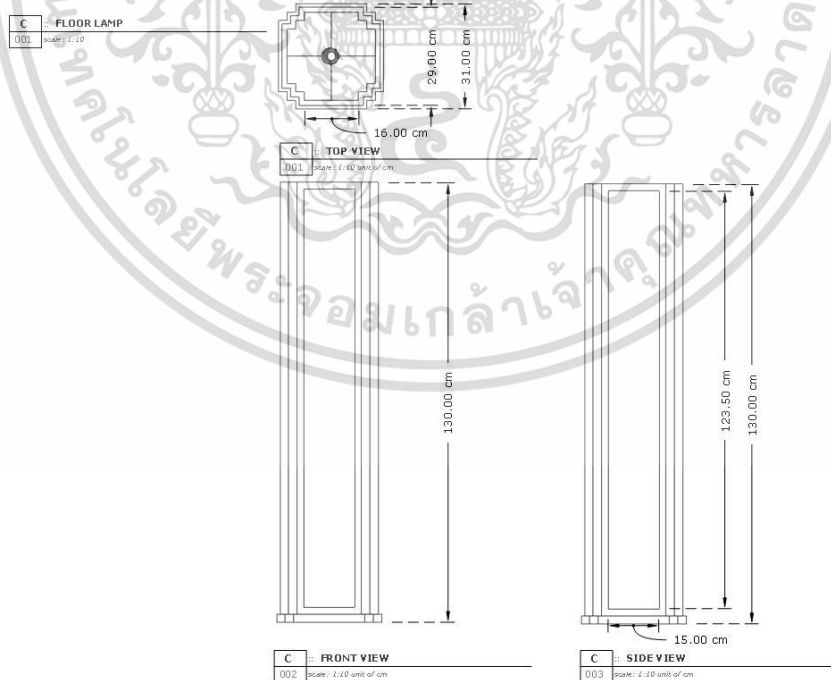

ภาพที่ ง.22 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟ ประเภทแขวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

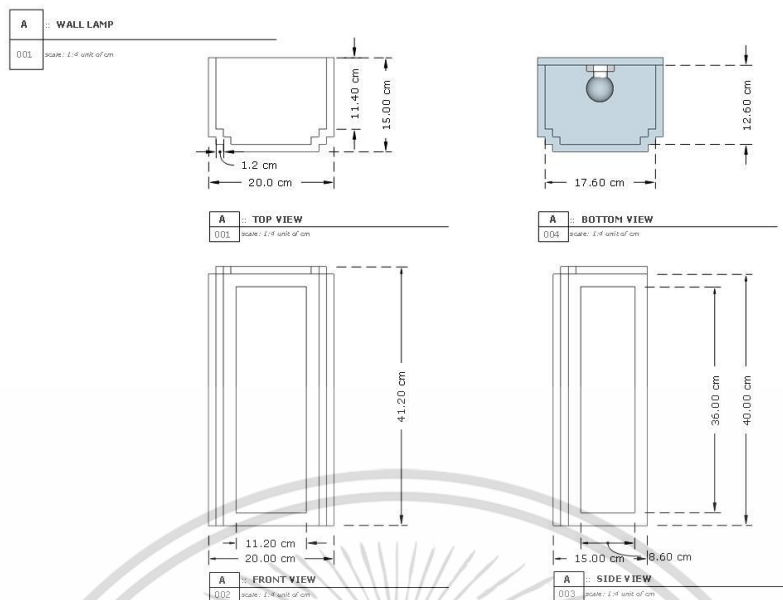

ภาพที่ ง.23 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทตั้งโต๊ะ

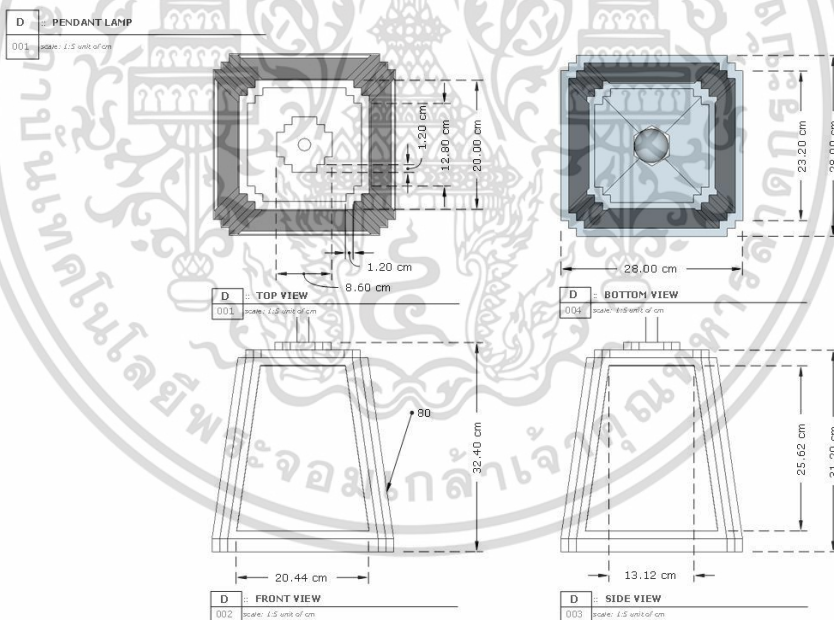

ภาพที่ ง.24 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทตั้งพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.25 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทติดผนัง

ภาพที่ ง.26 เขียนแบบการผลิตโคมไฟ ประเภทแขวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.27 ชั้นรูปโครงสร้างผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร

ภาพที่ ง.28 โครงสร้างผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

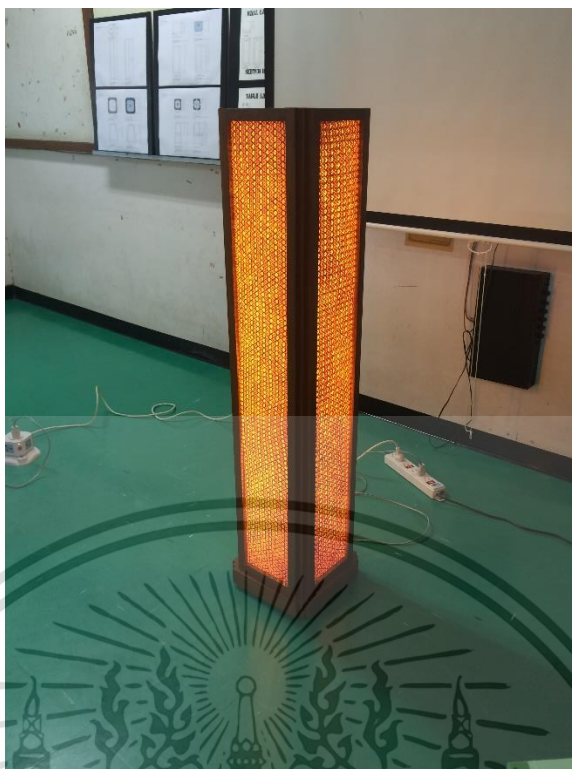

ภาพที่ ง.29 ขึ้นลายสานสอดดอกพิกุล
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุตร

ภาพที่ ง.30 ไบลานที่นำมาเลียดแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.31 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งพื้น
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

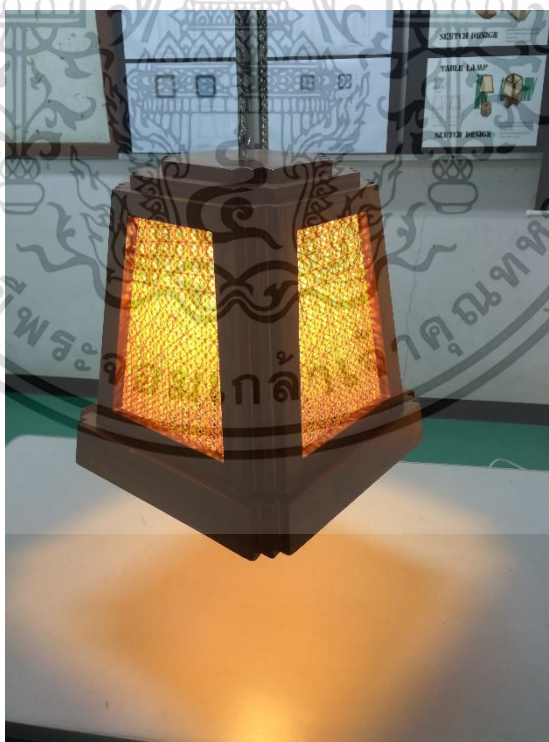
ภาพที่ ง.32 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟตั้งโต๊ะ

โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกิจกรรมการแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ ง.33 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟติดผนัง
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

ภาพที่ ง.34 รูปแบบผลิตภัณฑ์โคมไฟแบบแขวน
โดย : พัฒนพงศ์ พูลอุดร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อสกุล	นายพัฒนพงศ์ พูลอุตร
วัน-เดือน-ปีเกิด	3 พฤษภาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	68 หมู่ 6 ต.หันสัง อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา 13220
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2555 สำเร็จการศึกษา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) สาขาวิชา ครุศาสตร์การออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2559 สำเร็จการศึกษา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (ค.อ.ม.) สาขาวิชา ครุศาสตร์การออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้